UITLEG VAN 27STE BIJBELBOEK
DANIËL (6de + 2de eeuw v.C.)

INTRODUCTIE

Deze studie is een samenvatting voor onderwijsdoeleinden van een deel van het boek van John Goldingay. “Daniel, Word Biblical Commentary, 1989”.

1. Daniël.

De historische persoon, *Daniël, leefde gedurende de Babylonische ballingschap in de 7de tot de 6de eeuw v.Chr. in het Babylonische Rijk (1:1-7) en in het Medo-Perzische Rijk (6:1-2)*.

Maar de schrijver van vooral hoofdstukken 7 tot 12 van het boek Daniël leefde tijdens de onderdrukking van koning Antiochus IV Epifanes gedurende de 2e eeuw v.Chr. waarschijnlijk in Judea.

2. Het boek van Daniël.

Het boek Daniël is een profetie (een verkondiging) van God, omdat het boek van Daniël niet een vooruitziende profetie, maar een terugziende profetie is. Het is geen onthulling van de toekomst, maar een onthulling van de diepste betekenis van historische gebeurtenissen in het verleden en het heden (evenals Openbaring 12:1-6). Zowel vooruitziende profetie als terugziende profetie is door God geïnspireerd (2 Timoteüs 3:16; 2 Petrus 1:19-21).

Het doel van het boek Daniël is het presenteren van ‘één theologie van de geschiedenis van de koninkrijken van de wereld’. Het brengt Gods gezichtspunt op de koninkrijken (regeringen) van de wereld in de wereldgeschiedenis aan het licht.

De dromen van Daniël zijn deels zijn reflectie (gedachten) over de gebeurtenissen die plaatsvonden in een bijzonder segment van de geschiedenis van de grote wereldrijken (koninkrijken van de wereld), met name vanaf het begin van de ballingschap (597 v.C.) (1:1) tot de tijdsperiode waarin de schrijver leefde (ongeveer 160 v.C.). Geschiedenis wordt een middel voor openbaring die in de vorm van een profetie gegoten wordt. De schrijver kijkt naar zijn eigen geschiedenis in het licht van wat God in het verleden gezegd en gedaan heeft en in het licht van wat God in het heden zegt.

3. Het thema van het boek Daniël.

De triomf van het Koninkrijk van God
over de koninkrijken van de wereld.

4. Overzicht van het boek Daniël.

Daniël 1. In de geschiedenis van de wereld is God zelf de Almachtige Koning. Het is *niet koning Nebukadnezar die de belangrijkste rol speelt in internationale gebeurtenissen*, maar de God van de Bijbel die de bannelingen uit Judea aan hem overgeleverd heeft (1:2a) en die Daniël en zijn drie vrienden heeft toegerust met kennis en verstand zonder heiligheid te verliezen ten einde in een vreemd koninkrijk in de wereld te dienen (1:17).

Daniël 2. In de geschiedenis van de wereld is het *God die koningen (regeringen) aanstelt, maar ook afzet* (2:21)! Wanneer de tijd aangebroken is voor God om te handelen, dan vereist het koningschap of het koninkrijk van God de vernietiging van de koninkrijken van de wereld eerder dan handelen door middel van hen.

Daniël 3. In de geschiedenis van de wereld *worden gelovigen die weigeren compromissen met de wereld te sluiten, vervolgd* (3:17-18; cf. 2 Timoteüs 3:12).

Daniël 4. In de geschiedenis van de wereld is het God *die trotse koningen vernedert* (4:33,37).

Daniël 5. In de geschiedenis van de wereld is het God *die arrogante koningen vernedert*, hen afzet en hun heerlijkheid van hen afscheurt (5:20).

Daniël 6. In de geschiedenis van de wereld is het God *die toegewijde gelovigen verhoogt* (6:25-28).

Daniël 7. In elk segment van de geschiedenis van de wereld vertegenwoordigt ‘het schema van de vier koninkrijken’ ‘het koninkrijk van de wereld’. *God verdoemt uiteindelijk de antichristelijke tirannen van het koninkrijk van de wereld en geeft het koninkrijk aan iemand als een mensenzoon* (7:14,17-18,26-27).

Daniël 8. In de geschiedenis van de wereld *hebben gebeurtenissen een definitief einde. Elke menselijke macht wordt uiteindelijk vernietigd* (8:23-25).

Daniël 9. In de geschiedenis van de wereld zijn *de symbolen in het boek Daniël herhaaldelijk toepasbaar*. Maar het absolute einde van alle geschiedenis is nog niet bereikt (9:26-27)! “… al die dingen moeten gebeuren, maar het is nog niet het einde” (Mattheüs 24:6).

Daniël 10-11. In de geschiedenis van de wereld *lijdt het volk van God als gevolg van de militaire successen en tegenslagen van ambitieuze leiders*. Maar ongeacht de aanvankelijke

macht van deze heersers, zullen zij “struikelen en ten val komen om niet meer gevonden te worden” (11:31-32,19b)!

Daniël 12. *De terugziende profetie van Daniël blijft “geheim en verzegeld tot de tijd van het einde”* (12:9-10). “De tijd van het einde wacht nog tot de vastgestelde tijd” (11:35).

DANIËL 1
Thema. De God van de Bijbel is de soevereine Koning in alle menselijke aangelegenheden.

1. Christenen mogen deelnemen aan het bestuur van hun land.

Josef diende in het Egyptische Rijk. Daniël en zijn drie vrienden dienden in het Babylonische Rijk. En Nehemia diende in het Perzische Rijk.

2. Christenen die weigeren compromissen te sluiten, kunnen vervolgd worden.

In hoofdstuk 2 en 3 veroorzaakten de religieuze astrologen en in hoofdstuk 6 de jaloerse politici problemen voor Daniël en zijn drie vrienden. Hun toewijding aan hun overtuigingen zette hen apart van hun tijdgenoten (6:4-5), maar bracht ook de haat en jaloezie van hun vijanden op hun hals.

3. God is volkomen almachtig (soeverein) in alle menselijke aangelegenheden.

De Babyloniërs en zelfs de Joden in dié tijd geloofden dat de goden van Babylon sterker waren dan de goden van de overwonnen volken. Maar Daniël hoofdstuk 1 tot 6 openbaart dat de God die zich in de Bijbel openbaart absoluut soeverein (almachtig) is in alle menselijke gebeurtenissen.

Bijvoorbeeld, het was niet koning Nebukadnezar die de beslissende rol speelde in internationale gebeurtenissen, omdat niet hij, maar God de bannelingen van Judea in zijn hand overleverde (1:2). Het was God die zijn getrouwe dienaren een gunstige ontvangst in Babylon gaf (1:9). Het was God die hen toerustte met “kennis en verstand van allerlei geschriften en wijsheid en die Daniël inzicht en allerlei visioenen en dromen gaf” (1:17). En het was God die “de tijden en gelegenheden verandert en koningen afzet en aanstelt” (2:21)!

DANIËL 2
Thema: De uiteindelijke triomf van het Koninkrijk van God over de koninkrijken van de wereld.

Het Boek Daniël is een Apocalyps[1], d.w.z. een boek dat Gods perspectief op de gebeurtenissen van Gods heilsgeschiedenis in de wereldgeschiedenis openbaart. De

[1] Letterlijk: een openbaring of onthulling

schrijver van het boek Daniël legt uit hoe God naar de gebeurtenissen in de wereldgeschiedenis kijkt.

Nebukadnezar, de koning van het machtige Babylonische Rijk, had een droom. Hij zag een indrukwekkend groot beeld. Zijn hoofd was van puur goud, zijn borst en armen van zilver, zijn buik en lendenen van brons, zijn benen van ijzer en zijn voeten deels van ijzer en deels van gebakken klei (2:31-33). Toen zag Nebukadnezar hoe een steen zonder toedoen van mensen losraakte en tegen de voeten van het beeld sloeg en die verbrijzelde. Het beeld werd op zijn zwakste plek getroffen! Klei, ijzer, brons, zilver en goud *werden niet achtereenvolgens, maar tegelijkertijd* verpulverd en als kaf door de wind weggevoerd. Geen spoor van de voormalige macht en glorie van het Babylonische Rijk was meer te bespeuren! Maar de steen groeide tot een grote berg die de hele aarde bedekte (2:34-35). Daniël legde de droom als volgt uit (2:36-45):

1. De identiteit van de vier regimes (bewinden) in het koninkrijk van de wereld.

De materialen van het beeld.

In politieke en religieuze context zijn 'goud' en 'zilver' standaard symbolen voor wat kostbaar en majestueus is; en 'brons' en 'ijzer' symbolen van wat sterk en hard is. Er is geen bijgedachte dat de materialen van boven naar beneden steeds slechter worden. *Het beeld vertegenwoordigt een koninkrijk (wereldrijk)* met indrukwekkende macht en pracht. Maar de 'klei' wijst op zwakheid, onstabiliteit en vergankelijkheid. Het vertegenwoordigt het tegenovergestelde van de politieke macht die door de vier metalen uitgedrukt wordt.

De politieke en militaire macht van de koningen en de koninkrijken in de wereld zijn als dit indrukwekkende grote beeld, maar *het heeft altijd een zwakke plek – "voeten van klei"* – die de stabiliteit en duurzaamheid van de koningen en hun bewinden bedreigt. Slechts één steen hoeft de zwakke plek te raken en het stort helemaal in elkaar!

Het woord 'regime'.

Het woord 'malku' in het Aramees betekent een regime (bewind) of koningschap van een koning (6:29), zijn koninklijke macht (gezag of soevereiniteit) (5:18), zijn koninklijk gebied (4:19) of het verwijst naar een koninkrijk (een wereldrijk bestaande uit verschillende koninklijke dynastieën) (7:23).

De vier traditionele regimes (bewinden).

De vier 'malku' worden *traditioneel* uitgelegd als het Babylonische Rijk, het Medo-Perzische Rijk, het Griekse Rijk en het Romeinse Rijk.

Het eerste regime.

Omdat Nebukadnezar zelf het hoofd van het beeld is, verwijzen de vier 'malku' eerder naar *vier regimes binnen één wereldrijk!* Het beeld vertegenwoordigt het Babylonische Rijk

dat van Nebukadnezar op andere Babylonische koningen overging. Nebukadnezar is 'de koning der koningen', maar Daniël legt de nadruk op het feit dat Nebukadnezar alleen heerst omdat God aan hem deze macht en eer gegeven heeft (2:37)! De werkelijke 'Heer der koningen' is God zelf (2:47; zie Openbaring 1:5; Openbaring 19:16 NBG)!

De drie andere regimes.

De drie andere regimes worden niet geïdentificeerd, blijven indirecte toespelingen en moeten niet uitgelegd worden (zie 1 Korintiërs 4:6). Jeremia profeteert over *de geschiedenis* van Babylon: "Deze volken zullen de koning van Babel zeventig jaar dienen" (Jeremia 25:11). "Alle volken zullen hem (Nebukadnezar), zijn zoon en zijn kleinzoon dienen, totdat (na 70 jaar) ook voor zijn land de tijd komt dat machtige volken en grote koningen zich door hem laten dienen" (Jeremia 27:7). *Daniël wijzigt de woorden van Jeremia over 'de geschiedenis van de wereld' naar 'het theologische schema van vier regimes'*.

De volgorde van deze vier regimes toont geen logisch patroon van degeneratie. Evenals 'de vier hoeken der aarde' (Openbaring 20:8) de hele aarde vertegenwoordigen, zo *vertegenwoordigen 'de vier regimes' het koninkrijk van de wereld (alle regeringen in de wereld met hun politieke, economische, militaire en religieuze systemen) in de geschiedenis van de wereld*. Zij wijzen niet naar historisch aanwijsbare regimes, maar duiden gewoon op de volledigheid van de aardse regimes in één wereldrijk in de geschiedenis van deze wereld.

Daniël verwijst terloops naar het tweede en derde regime en concentreert zich dan op het vierde regime. Het vierde regime is een onderdrukkende macht die alles als ijzer verbrijzelt en verplettert (2:41), maar dan zelf als klei onverwachts broos is (2:41-42). Het probeert deze zwakheid en verdeeldheid te overbruggen, waarschijnlijk door een huwelijk met een ander regime, maar faalt (2:43).

De vier regimes verwijzen niet naar Nebukadnezar en zijn drie Babylonische opvolgers, omdat 'de rots' dan Kores de Pers zou moeten vertegenwoordigen (zie Jesaja 41:2; Jesaja 45:1-2). Daniël beschrijft de komst van de Perzische koning, Kores, niet als "het einde van het Babylonische Rijk" en ook niet als "het einde van de Babylonische gevangenschap" van Juda in Babel. De komst van Kores maakt geen verschil voor het Babylonische Rijk of de ballingen. Maar Daniël spreekt toch over vier bijzondere regimes.

De vier regimes in Daniël 2.

- **(1) Het regime van Nebukadnezar over de hele aarde (605–562 v.C.)**

(2:36-38; 5:18-19).

- **(2) Het zwakke en verdeelde regime van Belsazar (550–539 v.C.), de zoon van Nabonidus (556–539 v.C.)**

Hij was "de tweede in het koninkrijk" na Nabonidus (2:39a; 5:25-30).

- **(3) Het regime van Darius de Mediër over de hele aarde (539–538 v.C.)**

(2:39; 5:30-6:1; 6:26-27). Het regime van Darius, de Mediër, was gelijktijdig met het regime van Kores, de Pers. Darius de Mediër nam het Babylonische Rijk over toen hij 62 jaar oud was (5:31). Na de inname van Babel in 539 v.C. spreekt Daniël van "het *eerste* jaar van Darius, de zoon van Ahasveros" (9:1; 11:1). Direct daarna spreekt de Hebreeuwse tekst over "het *derde* jaar van Kores, koning van Perzië" (10:1), terwijl de Griekse tekst (Septuaginta) spreekt over "het *eerste* jaar van Kores". Dit betekent dat de Hebreeuwse tekst de twee jaren van Darius de Mediër toekende aan de regering van Kores over Babylon. Klaarblijkelijk regeerde Darius alleen maar twee jaar over Babylon bij de gratie van Kores en gelijktijdig met Kores (6:29).

- **(4) Het regime van Kores de Pers (559-530 v.C.).**

(6:29; 10:1). Kores regeerde van 539 v.C. over het Babylonische Rijk. Kores stond bekend om zijn militaire overwinningen en onweerstaanbare macht (Jesaja 41:2-3,25; Jesaja 44:28; Jesaja 45:1,13). Het vierde regime zou verdeeld zijn: er wordt gezegd dat Kores voor een deel Mediër en voor een deel Pers was. Hij was getrouwd met een Pers.

Bovengenoemde feiten willen dus zeggen dat de Meden en Perzen niet een nieuw wereldrijk stichtten, maar wel een nieuwe dynastie binnen de geschiedenis van het bestaande Babylonische Rijk brachten. De Meden en Perzen beëindigden het regime van Belsazar, maar *beëindigden niet het Babylonische Rijk, omdat het Babylonische Rijk voortgezet werd als het Medo-Perzische Rijk*.

De vier regimes in Daniël 2 bestrijken de periode van koning Nebukadnezar tot koning Kores. *De komst van de Meden en Perzen heeft niet de heerschappij van 'het koninkrijk van de wereld' over het volk van God beëindigd* zoals de profeet Jeremia (Jeremia 25:11-14) en de profeet Jesaja (Jesaja 13:19-22; Jesaja 43:14; Jesaja 44:27 - 45:4) hadden beloofd.

Het koninkrijk van de wereld werd hier vertegenwoordigd door het Babylonische Rijk dat voortgezet werd in het Medo-Perzische Rijk, en het volk van God wordt hier vertegenwoordigd door de Joodse ballingen in dat Rijk.

De veronderstelde lezers van het boek Daniël gedurende het Medo-Perzische Rijk in de 6de eeuw v.C. waren waarschijnlijk gedesillusioneerd en terneergeslagen zoals degenen tot wie de profetieën van Haggai (Haggai 2:3-4) en Zacharia (Zacharia 1:12) zich richtten (520 v.C.). Daniël spoorde hen aan vast te houden aan de overtuiging dat deze kolossus van het koninkrijk van de wereld niet voor altijd zal blijven staan! De kolossus heeft voeten van klei! Dit is de boodschap van Daniël 2, ongeacht hoe men de onderdelen van het beeld identificeert.

2. De identiteit van de steen.

De steen die van de berg losraakte zonder dat er een mensenhand aan te pas kwam (2:45), verbrijzelde de regimes of dynastieën van het koninkrijk van de wereld en groeide tot een berg die de hele aarde bedekte (2:35). 'De steen' symboliseert Gods almacht en soevereiniteit die zijn eeuwigdurende Koninkrijk vestigt evenals 'de berg van het huis van de HEERE' in Jesaja 2:2-3 (Ezechiël 17:23; Psalm 2:6; Psalm 48:2-3; zie Hebreeën 12:22-24; Openbaring 14:1). De uitleg zegt duidelijk dat het nieuwe regime of Koninkrijk van goddelijke oorsprong is (2:44).

De boodschap over 'de steen' was dat de God van de Bijbel almacht heeft om zijn Koninkrijk te vestigen. Dit is ook de boodschap van 'de berg Sion' (Jesaja 2:2-3; Ezechiël 17:23-24; Psalm 2:6; Psalm 48:2-3; zie Hebreeën 12:22-24; Openbaring 14:1).

De profeet Jesaja, met verwijzing naar Tiglat Pileser van Assyrië (745-726 v.C.), had een soortgelijke boodschap. De God van de Bijbel is zelf enerzijds 'een heiligdom' (i.e. een schuilplaats) voor zijn volk (de gelovigen), maar anderzijds 'een steen des aanstoots' en 'een rots' waarover mensen (de ongelovigen) in beide huizen van Israël struikelen (Jesaja 8:6-15). De God van de Bijbel is zelf de Grote Bedreiging voor de koningen, regeringen en koninkrijken die hun eigen imperium vestigen/opbouwen. Hij is de Rots die hen doet struikelen en vallen en hen vernietigt. Alle volken die hun vertrouwen stellen op de koningen en regeringen van deze wereld zullen beslist struikelen, vallen en vernietigd worden!

Vergelijk de boodschap van het Oude Testament met de boodschap van het Nieuwe Testament. Jezus Christus is de uitverkoren en kostbare Hoeksteen (de belangrijkste steen in het fundament van een gebouw). Wie in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden. Hij is ook de Sluitsteen (de laatste steen aan het boveneinde van een poort) die de politieke en religieuze leiders in de wereld hebben verworpen. Hun ongehoorzaamheid aan Hem zal hen doen struikelen en vallen

(1 Petrus 2:6-8). Zij zullen verpletterd en vermorzeld worden (Lukas 20:18).

3. Het schema van vier regimes.

In Daniël 2 wordt het vierde regime vertegenwoordigd door koning Kores in de 6de eeuw v.C.

'Het schema van vier regimes' vertegenwoordigt 'het koninkrijk van de wereld' (en elke regering daarin) in elke periode van de geschiedenis van de wereld. De vier regimes van de kolossus zijn het model voor wat er gebeurt met de regeringen of koninkrijken in de wereldgeschiedenis! Het koninkrijk van de wereld zal uiteindelijk vervangen worden door het Koninkrijk (soevereine heerschappij, koningschap) van de God die zich in de Bijbel openbaart (2:44)!

In Daniël 7 en 8 wordt het vierde regime vertegenwoordigd door koning Antiochus in de 2de eeuw v.C.

Deze koning van het koninkrijk van de wereld voerde oorlog tegen 'de heiligen' (Gods volk, de mensen die geloven in de God van de Bijbel) en overwon hen voor een periode van tijd, totdat 'de Oude van dagen' (de God van de Bijbel) kwam en de heiligen van de Allerhoogste recht verschafte en de heiligen het koningschap in bezit namen (7:21-22)!

De lezers van het boek Daniël leefden gedurende de 2de eeuw v.C. onder het onderdrukkende regime van een andere koning dan Kores in de 6de eeuw v.C. (559-530 v.C.), namelijk, koning Antiochus IV in de 2de eeuw v.C. (175-164 v.C.). Het boek van Daniël was Gods boodschap van bemoediging voor zijn volk (de gelovigen in de God van de Bijbel) die in die crisis van 167 v.C. leefden. Koning Antiochus had in 167 v.C. de aanbidding van de God van de Bijbel verboden, de tempel van Jeruzalem ontheiligd en de boeken van de Wet (het Oude Testament) verbrand. *Lees deze geschiedenis in het apocriefe boek van* 1 Makkabeeën 1:1-64 en 2 Makkabeeën 5:11-26 (aan het einde van deze studie).

De geschiedenis van het koninkrijk van de wereld vanaf de 6de eeuw v.C. tot de 2de eeuw v.C.

Het boek Daniël beschrijft in een boog de geschiedenis van het koninkrijk van de wereld vanaf de regering van koning Nebukadnezar van Babylonië in de zesde eeuw v.C. tot de regering van koning Antiochus IV van Syrië in de tweede eeuw v.C. De directe heerschappij van het koninkrijk van de wereld over het volk van God (hier nog Israël) begon met koning Nebukadnezar in de 6de eeuw v.C. (toen hij Judea inviel in 605 v.C., 597 v.C. en 586 v.C.). Deze onderdrukking van het volk van God door het koninkrijk van de wereld stopte niet met koning Nebukadnezar (605-562 v.C.), maar werd voortgezet tot koning Antiochus IV (175-164 v.C.).

Aan het begin wordt het koninkrijk van de wereld nog voorgesteld in positieve termen. De macht en de heerlijkheid die God geeft aan het koninkrijk van de wereld is indrukwekkend en verdient bewondering (2:37-38; zie Romeinen 13:1-7). Maar in zijn finale verschijning wordt de macht van het koninkrijk van de wereld voorgesteld als hard ijzer (zie Openbaring 13:1-2) met broze gebakken klei daaraan vastgeplakt (2:40-43)! De regeringen van deze wereld zijn enerzijds hard als ijzer, maar tegelijkertijd broos en kwetsbaar als gebakken klei.

De regeringen van de wereld hebben altijd een zwakke plek die zij wanhopig proberen te schragen d.m.v. wereldse middelen (bv. politieke en militaire macht of godsdienstig terrorisme in huishoudelijke en buitenlandse aangelegenheden). Deze wereldse middelen zijn gedoemd te falen! Elk koninkrijk van de wereld (i.e. regering in de wereld) wordt uiteindelijk door die 'steen/rots' (het Koninkrijk van God) verbrijzeld!

Dit gebeurt:

- door de steen die het beeld verbrijzelt (2:44)
- door het oordeel van de Oude van dagen (7:21-22,26)
- en door Gods hand (8:25)!

Terwijl de profetie van Jeremia niet verder zag dan de ondergang van het Babylonische Rijk als 'het koninkrijk van de wereld' (Jeremia 25:12-14), beschrijft de boodschap van Daniël de vestiging van een heel andersoortig Koninkrijk, namelijk, 'het Koninkrijk van God' (2:44). De 'steen/rots' symboliseert Gods macht en soevereiniteit in de vestiging van zijn eeuwige Koninkrijk, namelijk, het Koninkrijk van God (zie Matteüs 21:42-44).

In de geschiedenis van de wereld verbrijzelt het Koninkrijk van God uiteindelijk en finaal alle regeringen (regimes of koninkrijken) van de wereld en groeit uit tot een reusachtige berg (rots) die de hele aarde vult!

De toepassing van het boek Daniël door christenen.

Christenen missen de boodschap van het boek Daniël wanneer zij hun tijd verdoen met argumenteren over *de identiteit* van de vier wereldrijken in Daniël 2. Wat belangrijk was voor de lezers van het boek Daniël in de 2de eeuw v.C. was:

- dat zij leefden gedurende 'het vierde regime van het koninkrijk van de wereld' (vertegenwoordigd door Antiochus IV)
- en dat 'dit koninkrijk van de wereld' opgevolgd zou worden door 'het Koninkrijk van God'!

Wanneer latere generaties van het volk van God (d.w.z. christenen vandaag) 'dit schema van vier regimes' in het boek van Daniël toepassen op de geschiedenis van de wereld waarin zij leven, dan reageren zij op de boodschap van Daniël zoals God dat wil!

4. Daniël presenteert een theologie van de wereldgeschiedenis.

De geschiedenis van Gods volk wordt een deel van de geschiedenis van alle volken in de wereld.

Het visioen van Daniël concentreert zich niet op de geschiedenis van Israël, zoals de andere profeten van het Oude Testament doen, maar op de geschiedenis van de wereld! Het beperkt zich niet tot de heilsgeschiedenis van Gods volk in de wereld, maar presenteert een theologie van de koninkrijken van de wereld in de wereldgeschiedenis!

De geschiedenis van de volken in de wereld in Genesis 1 tot 11 werd vanaf Genesis 12 vernauwd tot de geschiedenis van één volk, het volk van God (Israël) in de wereld. De geschiedenis van Gods volk strekt zich uit vanaf Abraham (2092 v.C.) (Genesis 12:1-5) tot de ballingschap van Gods volk naar Babylon gedurende de drie invasies van

Nebukadnezar in 605 v.C. (2 Koningen 24:1-4), in 597 v.C. (2 Koningen 24:8-17) en in 587 v.C. (2 Koningen 25:1-12).

Nebukadnezar bracht de regering van de Davidische koningen in Jeruzalem tot een definitief einde en begon de heerschappij van het eerste Heidense Rijk dat het lot van het volk van God bepaalde. Vanaf de ballingschap van Israël naar Babylon werd de beperkte geschiedenis van het volk van God (van Abraham tot de ballingschap) verbreed tot de geschiedenis van de volken van de wereld. Israël en de Joden werden een deel van de geschiedenis van de volken op de aarde. (De Kerk/Gemeente en christenen zijn vandaag nog steeds een deel van de geschiedenis van de volken en niet-christenen op de aarde!). *Vanuit Daniëls gezichtspunt werd de geschiedenis van de volken met hun wereldse koninkrijken van nu af aan de geschiedenis van de heerschappij (koningschap, Koninkrijk) van de God van de Bijbel, zelfs als de koninkrijken van de wereld dit niet doorhebben of erkennen* (zie Psalm 24:1; Psalm 145:13; Psalm 146:10; Jeremia 10:10)!

Gedurende de oudtestamentische periode is deze heerschappij (koningschap) van de God van de Bijbel het meest zichtbaar in wat er gebeurt met 'de koninkrijken van de wereld' (vertegenwoordigd door de grote wereldrijken):

- het Oud-Babylonische Rijk (ongeveer 2500 - 1100 v.C.) (zie Genesis 10:8-12; Genesis 11:1-9,31)
- het Assyrische Rijk (883 - 610 v.C.) (zie 2 Koningen 15:19-20,29)
- het Nieuw-Babylonische Rijk (626 - 539 v.C.) (zie 2 Koningen 24:1-2,10-17; 2 Koningen 25:1-21)
- het Medo-Perzische Rijk (539 - 331 v.C.) (zie Esther 1:1-2; Esther 3:6,8,9,13)
- het Grieks-Seleucidische Rijk (312 - 56 v.C.) met de grote voorloper van de laatste antichrist, Antiochus IV
  (175 - 164 v.C.) (zie Daniël 7-12; en de apocriefe boeken: 1 en 2 Makkabeeën).

God stelt koningen aan en zet ze ook weer af (2:21). De geschiedenis van alle volken in de wereld is nu onderweg om de geschiedenis van de heerschappij van de God van de Bijbel of de geschiedenis van Gods Koninkrijk te worden!

De vestiging en ontwikkeling van het Koninkrijk van God wordt volledig in het Nieuwe Testament onthuld (zie Matteüs 12:28-29; Johannes 18:36-37 en alle gelijkenissen van Jezus Christus over het Koninkrijk van God) [2].

Vergelijk de boodschap van het boek Daniël (2de eeuw v.C. in de oudtestamentische periode) met de boodschap van het boek Openbaring (1ste eeuw n.C. in de

[2] De ontwikkeling van het Koninkrijk van God in het Nieuwe Testament wordt geleerd in alle gelijkenissen van Jezus Christus over het Koninkrijk
van God. Een uitleg van deze gelijkenissen is te vinden in www.dota.net, handboeken 9 tot 12.

nieuwtestamentische periode). *Lees* Openbaring 17:8-11. In de tijd van de apostel Johannes in de nieuwtestamentische periode *waren* de vijf bovengenoemde wereldrijken (namelijk: het Oud Babylonische Rijk, het Assyrische Rijk, het Nieuw Babylonische Rijk, het Medo-Perzische Rijk, en het Grieks-Syrische Rijk) "*niet meer*". Zij worden vertegenwoordigd door "het beest dat was en niet is" (Openbaring 17:8,11)! Al deze koninkrijken waarin 'het beest' zich vroeger had belichaamd, waren vergaan! *'Het beest' in de vorm van vijf (Openbaring 17:10b) vroegere machtige wereldrijken: m.n. het Oud Babylonische Rijk, het Assyrische Rijk, het Nieuw Babylonische Rijk, het Medo-Perzische Rijk en het Grieks-Syrische/Seleucidische Rijk "waren niet meer"*! Deze vijf vroegere wereldrijken waren een voorbeeld van "het beest dat was en niet is" (Openbaring 17:8ab,10-11). Niettemin, in de dagen van de apostel Johannes was *het zesde machtige wereldrijk (Openbaring 17:10c) "dat is"*[3] *("dat bestaat"), het Romeinse Rijk* van de 1ste eeuw n.C. (31 v.C. - 98 n.C.) met zijn vele Caesars (zie Matteüs 2:1-17; Matteüs 27:11-26). Dit Romeinse Rijk bleef in het westen bestaan tot 476 n.C. (de val van Rome) en in het oosten tot 1453 n.C. (de val van Constantinopel/Istanbul).

Maar gedurende de nieuwtestamentische periode wordt de heerschappij (koningschap, Koninkrijk) van de God van de Bijbel gevestigd in de harten van christenen. Jezus zei, "Het Koninkrijk van God komt niet op waarneembare wijze. En men zal niet zeggen: 'Zie hier of zie daar, want zie, het Koninkrijk van God is binnen in u" (Lukas 17:20-21). Het Koninkrijk van God is het meest zichtbaar in de levens van christenen (zie de Bergrede in Matteüs 5-7 en de gelijkenissen van Jezus Christus over het Koninkrijk).

Het boek van Daniël zegt niet dat de koninkrijken van de wereld tegen God of zijn doel voor zijn volk zijn. Maar het zegt wel dat de regimes of koninkrijken van de wereld, inclusief de koninkrijken waaronder het volk van God moet leven, onder de macht en soevereiniteit van de God van de Bijbel staan op dezelfde, zij het indirecte, wijze waarop de koningen van Juda vóór de ballingschap onder de macht en soevereiniteit van de God van de Bijbel stonden. God zegt, "De HEERE van de legermachten heeft gezworen: Voorwaar, zoals Ik *het* Mij voorgenomen heb, zo zal het gebeuren, en zoals Ik *het* besloten heb, zal het tot stand komen. ... Want de HEERE van de legermachten heeft *het* besloten, wie zou het dan verijdelen? En zijn hand is uitgestrekt, wie zou die dan afwenden?" (Jesaja 14:24,27). *God zet de heerschappij van de regeringen (regimes, koninkrijken) van de wereld in beweging, maar beëindigt ze ook. De HEER "verandert de tijden en tijdstippen. Hij stelt koningen aan en zet koningen af*" (2:21; zie Romeinen 13:1-2 en Openbaring 17:12-14).

Vergelijk deze boodschap in het Oude Testament met de boodschap in het Nieuwe Testament. "Het Lam dat de zeven zegels van de boekrol in de hemel verbreekt" en daarmee de geschiedenis van de wereld en de geschiedenis van de Kerk in de wereld

[3] Grieks: ho eis estin (onvoltooid tegenwoordige tijd)

openbaart en aan de gang zet (Openbaring 5 en 6). Aan het einde van de geschiedenis van de wereld zal Jezus Christus beslist een einde maken aan de heerschappij van de laatste antichrist en zijn bondgenoten (de koningen van de aarde en hun niet-christelijke onderdanen die deze antichrist volgen) (Openbaring 19:19-20)!

De geschiedenis van de wereld wordt niet expliciet veroordeeld als het kwaad.

Het visioen van Daniël suggereert geen kosmische dualiteit bestaande uit vier slechte koninkrijken tegen één goed Koninkrijk van God. Zijn visioen veroordeelt niet het vierde regime of koninkrijk meer dan de andere drie. De lezers van het boek Daniël weten dat zij leven onder een aardse macht (het wereldse koninkrijk van Antiochus IV) die in staat is tot vreselijk geweld en vernietiging. Niettemin *is het vermogen van het wereldse koninkrijk te onderdrukken en te verpletteren niet in zichzelf 'slecht', omdat de heerschappij van de God van de Bijbel hetzelfde vermogen bezit*, namelijk, het koninkrijk van de wereld te verpletteren en weg te vagen (2:44)!

Het vierde regime of koninkrijk valt uiteindelijk, omdat het inherent broos is – het had voeten van klei. De koninkrijken van de wereld waren, zijn en blijven alleen maar het werk van mensen. Let wel, 'een getal van een mens' is '6' en dat kan nooit het getal van Gods volmaaktheid, '7', bereiken, zelfs al probeert het dat herhaaldelijk te doen (m.n. drie keer: 666) (Openbaring 13:18)! Het koninkrijk van de wereld zal *falen op falen op falen* beleven!

De geschiedenis van de wereld wordt niet vooraf door God bepaald,

maar God is wel soeverein in de geschiedenis van de wereld.

De openbaring van Daniël laat doorschemeren dat God de wereldgeschiedenis van te voren kent, maar niet dat God de

wereldgeschiedenis vooraf bepaalt. *Het is niet zo dat God elke gebeurtenis in de wereldgeschiedenis voor de grondlegging van de wereld heeft vastgesteld.*

Het boek van Daniël spreekt niet over "de laatste gebeurtenissen in de wereldgeschiedenis" (bv. de laatste antichrist, de laatste oorlog en de wederkomst van Jezus Christus). Het spreekt over "ultieme (onomkeerbare) gebeurtenissen in de wereldgeschiedenis" (bv. het einde van de verschrikking onder koning Antiochus IV en de valse indringers in de tempel).

De openbaring in het boek van Daniël spreekt niet over een indeling van de wereldgeschiedenis in verschillende 'bedelingen'[4], die van te voren door God vastgesteld zijn.

[4] Volgens het onderricht van de bedelingenleer is een 'bedeling' een periode van tijd waarin God met mensen omgaat volgens een door God
vastgesteld arrangement. Het is een godsdienstig systeem dat beschouwd wordt als door God besloten voor een mens, een gemeenschap, een natie

De openbaring in het boek Daniël spreekt niet over een dualisme: over een wereld die in de macht van de Boze ligt en moet wachten op de komende wereld waarin alleen gerechtigheid te vinden is.

De openbaring van Daniël veronderstelt dat mensen (koningen) werkelijke beslissingen en keuzes maken die de wereldgeschiedenis vormen, maar *deze menselijke besluiten en keuzes hebben niet noodwendig het laatste woord. Daniël 2 bekrachtigt de absolute soevereiniteit van de God van de Bijbel in de geschiedenis van de koninkrijken in de wereld, die soms via de menselijke besluitvormingsprocessen werkt en soms ondanks die processen werkt.*

De geschiedenis van de wereld komt niet tot een einde in Daniël 2.

Het visioen van Daniël suggereert niet dat 'het einde van de wereld' voor de deur staat. Er is geen aanwijzing dat de wereldgeschiedenis een zodanig dieptepunt heeft bereikt dat God finaal moet ingrijpen. Het boek Daniël laat doorschemeren dat de wereldgeschiedenis met Gods toelatende wil volgens haar eigen wetten verloopt, soms met vooruitgang en soms met achteruitgang; dat de wereldgeschiedenis met Gods toelatende wil eenvoudig haar wisselende loop neemt.

Wanneer God in de wereldgeschiedenis optreedt, dan gaat de komst van het Koninkrijk van God gepaard met catastrofes.

Er komt een tijd dat God zal optreden! God handelt op een tijdstip dat alleen aan Hem bekend is! Het is niet mogelijk om dat tijdstip te voorspellen, omdat God altijd en op elk moment in de wereldgeschiedenis tussenbeide kan komen.

Gods handelen in de wereldgeschiedenis komt voort uit zijn vrije wil en om redenen die Hij alleen weet en niet aan ons bekend heeft gemaakt! "Want mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen zijn niet mijn wegen, spreekt de HEERE. Want *zoals* de hemel hoger is dan de aarde, zo zijn mijn wegen hoger dan uw wegen en mijn gedachten dan uw gedachten" (Jesaja 55:8-9, zie Deuteronomium 29:29; Romeinen 9:17).

Wanneer de tijd aanbreekt voor God om te handelen, dan vereist het koningschap of Koninkrijk van God de vernietiging van de koninkrijken van de wereld eerder dan zijn handelen door middel van hen. Voorlopig zijn de menselijke koninkrijken Gods wil, maar niet voor altijd! Wanneer Gods moment aanbreekt om op te treden, dan gaat de komst van het Koninkrijk van God gepaard met catastrofes en afbraak en niet met ontwikkeling en opbouw (zie Jeremia 18:5-10; Matteüs 13:40-42; Openbaring 19:21-23)!

Vergelijk deze oudtestamentische boodschap met de nieuwtestamentische boodschap. Er komt een tijd in de geschiedenis waarop Jezus Christus gaat optreden (Openbaring

of een periode. Bestudeer de aanvulling 6 van een commentaar op het boek Openbaring (last-biblebook) in www.betacursus.nl om het standpunt
van de bedelingenleer over het boek Openbaring te begrijpen.

2:5,16; Openbaring 3:3,20). En er is ook een finale komst van Jezus Christus (Matteüs 24:36; Handelingen 1:7).

5. Het komende Koninkrijk van God in het boek van Daniël.

(1) Het komende Koninkrijk van God is een koninkrijk op aarde.

Daniël 2:41-43 zegt niet dat het vierde regime bestaat uit een dynastie van verschillende koningen (traditioneel uitgelegd als het Romeinse Rijk) in plaats van de regering van slechts één koning (i.e. Kores). Daarom slaan de woorden: “in de dagen van die koningen” (2:44, NBG) meer natuurlijk op de drie opvolgers van koning Nebukadnezar, die in het boek Daniël genoemd worden namelijk: Belsazar, Darius en Kores.

Daniël zegt ook niet dat het vierde regime door een vijfde regime opgevolgd wordt. De vier regimes worden opgevolgd door iets geheel anders, namelijk, het Koninkrijk van God. Daniël voorspelt niet een verlenging van de tegenwoordige tijd en gebeurtenissen, maar belooft een volkomen nieuwe toekomst. Zijn begrip van ‘het Koninkrijk van God’ lijkt meer op “de Dag van de Heer” bij de andere profeten wanneer God aardse koninkrijken beëindigt. Het Koninkrijk van God is van bovennatuurlijke, goddelijke oorsprong. Niettemin is het gelokaliseerd op de aarde en niet in de hemel. Daniël voorziet geen ontbinding van het tegenwoordige universum en ook geen schepping van een nieuw universum.

De problemen die het koninkrijk van de wereld vergezellen (de regeringen in de wereld met hun politiek en geschiedenis) kunnen alleen opgelost worden door een bovennatuurlijk ingrijpen van God dat een nieuw koningschap of Koninkrijk vestigt, namelijk, ‘het Koninkrijk van God’!

En dat vereist, niet de opheffing van deze wereld, maar *de wijziging van de heerschappij over deze wereld!* Het nieuwe koninkrijk is het Koninkrijk van God en het vervult of overdekt de gehele aarde! De geschiedenis van de wereld wordt niet vernietigd, maar de politieke, militaire en corrupte religieuze machten van de koninkrijken van de wereld worden wel vernietigd!

(2) Het komende Koninkrijk van God is niet een Israëlitisch koninkrijk.

Daniël ziet ‘de steen’ niet als de vertegenwoordiging van het koninkrijk van Israël. *Daniël 2 bevat geen verwijzing naar Israël als het volk van God en ook geen verwijzing dat het land Israël, of de stad Jeruzalem, of de tempel in Jeruzalem enige speciale betekenis heeft*. Daniël spreekt ook niet over ‘het overblijfsel’ van Gods volk zoals de profeet Jesaja doet (Jesaja 1:9; Jesaja 10:20-23). *Hij spreekt niet over de komende Messias en ook niet over de eeuwige bestemming van de mensheid*.

De hele aandacht van Daniël is gericht op het Koninkrijk van God (zijn soevereine heerschappij of koningschap) in de geschiedenis van de wereld! Daniël benadrukt dat de

macht en wijsheid aan de God van de Bijbel behoren en daarom is het Hij die koningen aanstelt en hen weer afzet (2:21-22).

(3) Het komende Koninkrijk van God wordt ook niet veranderd in een andersoortig koninkrijk

(een nationaal koninkrijk of individueel koninkrijk of hemels koninkrijk).

- **Het Koninkrijk van God is niet een nationaal koninkrijk (beperkt tot één volk).** Sommige uitleggers denken dat Jesaja hoofdstukken 40 tot 55 een belofte is van de vestiging van het koninkrijk van God in de volksstaat van Israël na de terugkeer uit de ballingschap. Maar *na afloop van de ballingschap kwam dat koninkrijk van Israël niet tot stand!* De geschiedenis van de wereld ging gewoon door. De reactie van Daniël was niet om het koningschap of het Koninkrijk van God te veranderen in een nationaal koninkrijk, alsof het Koninkrijk van God beperkt bleef tot Israël.
- **Het Koninkrijk van God is niet een individueel koninkrijk (beperkt tot één individu).** Daniël wijzigt het koningschap of Koninkrijk van God niet in iets individueels, alsof het koningschap van God alleen in het leven van een enkele gelovige gerealiseerd moest worden.
- **Het Koninkrijk van God is niet een bovenaards koninkrijk (beperkt tot de hemel).** Daniël verandert het koningschap of Koninkrijk van God niet in iets bovenaards of buitenaards, alsof het Koninkrijk van God niet op deze aarde bestaat, maar alleen in de hemel gerealiseerd kan worden[5].
- **Het Koninkrijk van God wordt gerealiseerd in de geschapen wereld en in de menselijke geschiedenis.** Daniël verkondigt dat het koningschap of het Koninkrijk van God mensen aangaat die hier en nu op de aarde leven, evenals de profetieën in Jesaja hoofdstukken 40 tot 55 dat verkondigen.

(4) Het komende Koninkrijk van God is meer een voorwerp van hoop dan van zicht. De werkelijkheid is nog

niet geopenbaard.

- **De koninkrijken van de wereld (hun regeringen en macht) zijn nog niet wat ze in de tegenwoordige tijd schijnen te zijn.** *Wat de gebeurtenissen en werkelijkheden in de geschiedenis van de koninkrijken van de wereld in essentie al zijn (d.w.z. hun ware aard vanuit Gods gezichtspunt in de hemel) in plaats van wat ze lijken te zijn (d.w.z. vanuit het*

[5] Als Matteüs spreekt over "het Koninkrijk van de hemel" (bv. Matteüs 13:31-33), dan spreken de andere evangeliën over "het Koninkrijk van God"
(die in de hemel woont)(Lukas 13:18-20). Matteüs schreef aan Joden die bang waren om de naam van God te gebruiken. Daarom gebruikten zij
liever de plaats waar God woonde.

gezichtspunt van de mens en de berichtgeving van de media op de aarde) is nog niet ten volle geopenbaard.

De koninkrijken van de wereld mogen wel aantrekkelijk, sterk en soms onoverwinnelijk zijn, maar in werkelijkheid zijn ze slecht en zwak. In het koninkrijk van de wereld doen de koningen wat zij maar willen, zij verheffen zich boven God en zeggen ongehoorde dingen tegen God (11:36). Maar zij zullen "zeker struikelen en vallen, om nooit meer gezien te worden" (11:19)!

- **Ook het Koninkrijk van God is nog niet zichtbaar op de aarde – wat het in feite bestemd is te worden!** Wat het koninkrijk van de wereld in feite al is (namelijk 'helemaal slecht'), is ook nog niet ten volle aan het licht gekomen. En wat het Koninkrijk van God in werkelijkheid al is (namelijk 'helemaal rechtvaardig'), is ook nog niet ten volle geopenbaard. Dingen blijven verborgen en verzegeld tot "de tijd van het einde" (12:9). *Het koningschap of Koninkrijk van God heeft nog niet een definitief einde gemaakt aan al deze andere koninkrijken in de wereld (2:44) en heeft nog niet de hele aarde gevuld (2:35).*

  Wanneer het koninkrijk van de wereld helemaal ontmaskerd is en het Koninkrijk van God helemaal geopenbaard is dan zullen de onrechtvaardige mensen alleen maar onrechtvaardig zijn en de rechtvaardige mensen alleen maar rechtvaardig (verlicht, rein, zuiver en gelouterd) zijn (12:10; zie Openbaring 22:10-11)!

  Vergelijk de boodschap van het Oude Testament met de boodschap van het Nieuwe Testament. Alleen "aan het einde van de tijden", dat is, bij de wederkomst van Jezus Christus, zal Hij zijn engelen uitzenden en zij zullen "alle struikelblokken en hen die de wetteloosheid doen uit zijn Koninkrijk verzamelen en hen in de vurige oven werpen; daar zal gejammer zijn en tandengeknars. Dan zullen de rechtvaardigen stralen als de zon in het Koninkrijk van hun Vader" (Matteüs 13:41-43).

- **Het boek van Daniël is een Apocalyps.** *Het boek van Daniël is niet 'een profetie' in de zin van een voorspelling over toekomstige gebeurtenissen,* omdat de gebeurtenissen in het koninkrijk van de wereld al plaatsvonden in de tijd van Daniël en ook al plaatsvinden in onze tijd.

  Het boek van Daniël is 'een Apocalyps' die het ware karakter van de geschiedenis van de wereld onthult en openbaart! Maar terwijl het boek van Daniël *een verzegelde Apocalyps* is (12:9-10), is het boek van Openbaring *een onverzegelde/geopenbaarde apocalyps* (Openbaring 22:10-11)!

  Vergelijk de boodschap in het Oude Testament met de boodschap in het Nieuwe Testament. In het boek Openbaring, bij de troonsbestijging van Jezus Christus toen Hij de zegels van de boekrol in de hemel brak, werden deze werkelijkheden in het

Koninkrijk van God en in het koninkrijk van de wereld geopenbaard en aan de gang gezet (Openbaring 5 en 6). Wat in principe al bestaat, wordt dan een werkelijkheid.

Men kan de geschiedenis van de wereld niet langer op zichzelf beschouwen (seculair, zonder God in acht te nemen)[6]*, maar moet de geschiedenis van de wereld beschouwen tegen de achtergrond van wat God in de hemel en op de aarde aan het doen is.*[7]

Dus, in het Nieuwe Testament is het Koninkrijk van God *al begonnen* bij de eerste komst van Jezus Christus (Markus 1:15; Matteüs 12:28; Efeziërs 1:20-22), maar het is nog niet volledig of volmaakt gekomen (aanwezig). Het Koninkrijk (koningschap) van God *zal aanhoudend groeien* (Matteüs 13:31-33) tot de wederkomst van Jezus Christus.

Ook *in onze tegenwoordige tijd is het Koninkrijk (koningschap) van God nog niet volledig of volmaakt geopenbaard*. Daarom bidden christenen nog steeds: "Laat Uw Koninkrijk (koningschap over allen en alles) komen" (Matteüs 6:10)! Het Koninkrijk van God komt alleen volledig en volmaakt bij de wederkomst van Jezus Christus (Matteüs 25:34; Openbaring 11:15).

(5) Het komende Koninkrijk van God is een eeuwigdurend Koninkrijk.

De eigenschappen en kwaliteiten van het komende koninkrijk worden niet beschreven. Daniël zegt alleen dat *het Koninkrijk van de God van de Bijbel er zal zijn en eeuwig zal duren*! Het is niet een koninkrijk van een of andere god of een andere godsdienst. Het is ook niet een koninkrijk van enige politieke partij of economisch systeem of militaire macht, omdat al deze koninkrijken op aarde heel beperkt en heel tijdelijk zijn!

De kenmerken van het Koninkrijk van God vormen een contrast met alle voorgaande koninkrijken van de wereld. Voor een korte periode werd de heerschappij, macht, en heerlijkheid over het koninkrijk van de wereld aan Nebukadnezar gegeven (2:37). Maar nu worden deze kenmerken op een andere plaats in de wereld en voor eeuwig getoond. "Want aan U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen" (Matteüs 6:13; zie 1 Kronieken 29:11-12).

Deze overheersende gedachte met betrekking tot 'de tijd' verschijnt telkens weer. Het koninkrijk van Nebukadnezar kan niet voor eeuwig bestaan (2:39; zie 2:21a), maar het Koninkrijk van de God van de Bijbel zal voor eeuwig duren (2:44; 4:34-35; zie Jesaja 9:7)! "Uw Koninkrijk is een Koninkrijk van alle eeuwen" (Psalm 145:13). "De HEERE zal voor eeuwig regeren" (Psalm 146:10).

(6) Het komende koninkrijk van God kwam niet tot stand in de tijd van Daniël.

[6] Zoals alle seculaire geschiedenisboeken doen.
[7] Zoals de Bijbel doet.

Het visioen van Daniël werd niet vervuld in de historische periode waarnaar het boek van Daniël verwijst (i.e. de 2de eeuw v.C.). Evenals in de profetische boeken schijnt "de Dag van de Heer" ophanden te zijn, maar daarna schrijden de jaren voort zoals voorheen en mensen vragen: "Waar blijft Hij nu? Hij had toch beloofd te komen?"
(2 Petrus 3:4; Ezechiël 12:20; Matteüs 24:48).

Dit is ook waar in het visioen van Daniël. De wereldrijken die de schrijver van het boek Daniël en zijn lezers gedurende de 2de eeuw v.C. kenden (het Babylonische Rijk, het Medo-Perzische Rijk en het Griekse Rijk) waren al verdwenen. De heerschappij van God in Jeruzalem was hersteld, deels toen de tempel herbouwd werd in 516 v.C. (na de terugkeer uit de ballingschap) (Ezra 6:13-15) en deels toen de tempel gereinigd werd in 164 v.C. (nadat koning Antiochus hem verontreinigd had) (8:14; 1 Makkabeeën 4:36-60). Dus *de lezers van het boek Daniël waren zich ervan bewust dat zij voor een deel de vervulling van de profetische woorden in het Oude Testament gezien hadden, namelijk:*

- *de terugkeer uit de ballingschap*
- *het herstel van het land*
- *en de wederopbouw van de tempel.*

Daarom waren zij overtuigd dat de woorden van de profeten in Gods volmaakte tijd volledig in vervulling zouden gaan.

(7) Het komende koninkrijk van God begint vervuld te worden bij de eerste komst van Christus.

Toen de nieuwtestamentische tijd aanbrak werd 'de steen' in Daniël 2:44 geassocieerd met de andere gedeelten over 'de steen' in de Bijbel. Jezus Christus, 'de steen' die de bouwers (i.e. de leiders) in Israël zouden afkeuren (Psalm 118:22), zou de hoeksteen worden (Matteüs 21:42).

- **De beschouwing van Daniël aangaande 'de steen' gedurende de oudtestamentische periode.**

  Hoewel Jesaja, Christus en christenen Jezus Christus als 'de steen' beschouwen, is er niettemin geen aanwijzing in het boek van Daniël dat Daniël 'de steen' ziet als vertegenwoordiger van het koningschap of Koninkrijk van de Messias zelf.

  Deze steen symboliseert Gods macht en soevereiniteit in het vestigen van zijn eeuwigdurende Koninkrijk! De uitleg zegt duidelijk dat het nieuwe regime van goddelijke oorsprong is (2:44)! De boodschap van 'de steen' was dat de God van de Bijbel soevereine macht heeft om zijn Koninkrijk te vestigen. *De God van de Bijbel is zelf de Grote Bedreiging van koningen, regeringen en koninkrijken die hun eigen rijken vestigen en bouwen*. God zelf is de Steen die hen zal doen struikelen, vallen en hen zal

vernietigen. Alle volken die op hun koningen en regeringen van de wereld vertrouwen, zullen zeker struikelen, vallen en vernietigd worden!

- **De beschouwing van Jesaja aangaande 'de steen' gedurende de oudtestamentische periode.** De Almachtige HEER zal 'een steen' zijn die mensen doet struikelen en 'een rots' die mensen doet vallen. De mensen die struikelen en vallen zijn mensen die formeel bij Israël horen, maar de koning van Assyrië (het koninkrijk van de wereld) meer vrezen dan de HEER (zie Jesaja 8:6-8).

  De HEER zei, "Ik leg in Sion een steen ten grondslag, een beproefde steen, een kostbare hoeksteen, die vast gegrondvest is. Wie gelooft, zal zich niet *weg*haasten" (NIV: ontmoedigd, verslagen zijn) (Jesaja 28:16). God heeft een fundamentsteen op de berg Sion gelegd en dit kan een verwijzing zijn naar het koninklijke huis van David dat de drager is van deze belofte (1 Kronieken 17:11-14).

  In zijn diepste betekenis spreekt dit woord over Jezus Christus die deze belofte vervuld heeft (Romeinen 9:33; 1 Petrus 2:6-8). Christus is wat de verlossing betreft "de Hoeksteen die uitverkoren *en* kostbaar is" volgens de regel: "Wie in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden". Het gebouw dat op deze Steen opgericht wordt, is "het Koninkrijk van God", de Gemeenschap van de Messias die gekenmerkt zal worden door recht en gerechtigheid (Jesaja 28:17).

- **De beschouwing van Jezus Christus aangaande 'de steen' gedurende de nieuwtestamentische periode.** In het Nieuwe Testament kwam Jezus Christus om de oudtestamentische openbaring te vervullen (Matteüs 5:17). Hij ziet zichzelf als 'de Hoeksteen' waarover sommige mensen zullen struikelen en vallen en als 'de Sluitsteen' die op anderen (hun menselijke koninkrijken) zal vallen en hen verbrijzelen (Matteüs 21:42-44; Lukas 20:17-18; zie Lukas 2:34; Jesaja 8:13-15). Jezus Christus ziet zichzelf als 'de Steen', de echte belichaming van het koningschap (soevereine heerschappij) of Koninkrijk van God! Jezus predikte het Evangelie van het Koninkrijk van God, en Hij zei: "De tijd is vervuld en het Koninkrijk van God is nabijgekomen; bekeer u en geloof het Evangelie" (Markus 1:15).

- **De beschouwing van christenen aangaande 'de steen' na de nieuwtestamentische periode.** Volgens de overtuiging van christenen na de eerste komst van Christus, bleek dat Jezus Christus degene is die de uiteindelijke val van het koninkrijk van de wereld veroorzaakt en de vestiging van het Koninkrijk van God in beweging zet. De koningen van het koninkrijk van de wereld "zullen oorlog voeren tegen het Lam (Christus), maar het Lam – want Heer der heren is Hij en Koning der koningen – zal hen overwinnen, en zij die samen met Hem zijn, geroepenen, uitverkorenen en gelovigen (christenen)" (Openbaring 17:14).

DANIËL 7
Thema: Het schema van vier koninkrijken is een steeds terugkerend patroon in de onthulling van de bestemming van de wereld in de geschiedenis.

7:1. Geschiedenis wordt gegoten in de vorm van quasi[8]-profetie.

(Geschiedenis wordt het middel die openbaart dat de gebeurtenissen die plaatsvonden onder het beheer en bedoeling van God waren!)

Daniël 7 is een quasi-profetie. Het is geschiedenis die een middel voor openbaring geworden is. Het vertelt geschiedenis alsof het profetie was. Het is geschiedenis gegoten in de vorm van profetie.

Daniël 2 geeft '*een vooruitblik op de geschiedenis*' van het Babylonische Rijk gedurende de 6de eeuw v.C. (vier regimes van Nebukadnezar tot Kores).

Maar Daniël 7 geeft 'een terugblik op de geschiedenis' vanaf de ballingschap naar Babylon in de 6de eeuw tot de tegenwoordige crisis onder Antiochus IV in de 2de eeuw v.C. In hoofdstuk 3 tot 6 verhaalt de schrijver van het boek van Daniël de geschiedenis van het Babylonische Rijk, dat voortgezet werd in het Medo-Perzische Rijk in de 6de eeuw v.C. Dan plaatst hij zijn visie of perspectief op dat segment van de geschiedenis in het regime van Belsazar (ongeveer 550 v.C.) in hoofdstuk 7:1. Het uitzicht van het boek van Ezechiël (593-571 v.C.) is van vroeg in de 6de eeuw v.C. tot de terugkeer van de ballingen naar hun land (Ezechiël 38-39). Maar het uitzicht van het boek van Daniël is van een beetje later in de 6de eeuw tot crises die verdergaan dan het herstel van de Joden naar hun land.

Daniëls *denkbeeldige gehoor* blijft Joden die in het vroege Perzische Rijk van de 6de eeuw v.C. wonen. Voor Daniëls *geïmpliceerde gehoor (de lezers van het boek van Daniël in de 2de eeuw v.C.)* kwam de boodschap in Daniël 2 tot hen vanuit het verre verleden. Maar de boodschap in Daniël 7 komt tot hen vanuit *een ver verleden (de 6de eeuw v.C.) dat vooruitliep op hun huidige geschiedenis (dat hun huidige geschiedenis anticipeerde) (de crisis in de 2de eeuw v.C.) en vanuit hun werkelijke toekomst (het geopenbaarde 'einde' van die crisis)*. Daniël 7 spreekt niet alleen over overleven onder verdrukking, maar over bevrijding (verlossing) van de verdrukking. Het spreekt niet alleen over leven in de geschiedenis, maar over leven in het einde van de geschiedenis. Het spreekt niet alleen over Gods ingrijpen in het verleden, maar over Gods finale ingrijpen. Het spreekt niet alleen over het berispen van menselijke macht, maar dat de dagen van menselijke macht geteld zijn!

Daniëls inzicht in de betekenis van volken en de relatie tussen internationale politiek en de heerschappij van God wordt door openbaring van Jezus Christus ontvangen. "De profeten …hebben gezocht en gespeurd naar wat voor tijd de Geest van Christus, die in hen was,

[8] quasi = alsof het een profetie is, bijna

doelde ….” (1 Petrus 1:10-12). “God gaf Daniël inzicht in allerlei visioenen en dromen” (Daniël 1:17). “Er is een God in de hemel die verborgenheden openbaart … laat weten wat er in later tijd gebeuren zal” (Daniël 2:28). Zijn droom is Godgegeven. Zijn droom in de 2de eeuw v.C. context is voor een deel het resultaat van nadenken over *de historische gebeurtenissen tussen de 6de en de 2de eeuw v.C. De geschiedenis in deze periode werd het middel voor de openbaring die in de vorm van profetie gegoten werd.* Geschiedenis wordt openbaring wanneer de geschiedenis beschouwd wordt in het licht van de traditie van wat God in het verleden gezegd en gedaan heeft en in het licht van het Woord dat God nu spreekt. Daniël kijkt vast tegen de donkere werkelijkheden van de geschiedenis vanaf de 6de eeuw v.C. en vooral tegen de nog donkerder werkelijkheden van de 2de eeuw v.C., maar dringt aan om *de blik vast gericht te houden op hoe de toekomst eruit zou moeten zien, gegeven wie God is!*

In deze zin is het perspectief van het visioen de gave van openbaring die door geloof ontvangen wordt. Dit geloof accepteert het risico dat het beschuldigd zal worden dat zijn visioen het resultaat is van zijn fantasie en te geloven wat hij wil.

De schandalige wandaden van de tegenwoordige crisis (2de eeuw v.C.) maken het moreel noodzakelijk dat er een oordeel en een ommekeer in de toekomst moet komen. Anders zou alles wat mensen geloven over God en hun relatie tot God verpletterd worden. Elke crisis verdiept het geloof in de macht van God in plaats van het geloof te vernietigen.

Vroegere oudtestamentische profetieën werden opgetekend als Gods verkondigingen over toekomstige gebeurtenissen aan mensen die al bestonden. Zij waren bewijs dat zij gegeven werden vóór de gebeurtenissen waarover zij spraken plaatsvonden. Dus waren zij echt woorden van God (zie Jesaja 8:1,16; Jesaja 30:8; Jeremia 36:1-4; Habakuk 2:2-3).

Latere quasi-profetieën in Daniël. *De visioenen in het boek van Daniël werden opgetekend als Gods openbaring voor mensen die nog niet geboren waren over een crisis die nog in de toekomst lag. In de literaire vorm van een quasi-profetie is het optekenen daarvan de noodzakelijke schakel tussen de ‘profeet’ en zijn werkelijke gehoor (in de 2de eeuw v.C.). Theologisch gesproken is het vertellen van geschiedenis alsof het profetie is een bevestiging dat de gebeurtenissen die plaatsvinden onder het gezichtsveld en beheer van God zijn.*

Daniëls gebruik van symboliek maakt een manier van communicatie mogelijk zonder alle zinspelingen te verwijderen. *Daniël 7 heeft de meeste zinspelingen in het boek en de uitleg daarvan moet dit kenmerk bewaren in plaats van de zinspelingen weg te verklaren door verwijzing naar de andere hoofdstukken.*

7:2. De schepping, de exodus en de ballingschap.

‘s Nachts in mijn visioen keek ik toe, en zie, de vier winden van de hemel zweepten de grote zee op (HSV 7:2).

De winden.

'De winden' symboliseren *de macht van God die Gods wil uitvoeren*. In Genesis 1:1-2 begint de geschiedenis met Gods scheppende handelingen, die gevolgd worden door een grote leegte, vormloosheid en duisternis. Een bovennatuurlijke wind (Geest) waaide over de wateren van de vloed als voorbereiding van het spreken van Gods levengevende Woord dat licht (energie), atmosfeer (ruimte), planten, bomen, vogels, vissen, dieren en de mens (materie) schiep in alle soorten en vormen. In Exodus redt Gods wind zijn volk (Exodus 14:21-22), maar vernietigt zijn vijanden (Exodus 15:10) in de Rode Zee.

In Daniël 7 combineert het visioen het kosmische perspectief van Genesis 1 met het Israëlitische perspectief van Exodus 14-15 om aan te tonen dat de totaliteit van de winden van de hemel ('de vier winden') de totaliteit van de gebeurtenissen in de geschiedenis genereert waarin de geschiedenis van Israël zich ontvouwt ('de vier rijken').

De zee.

In Jesaja en Jeremia symboliseert 'de zee' *de dichte concentratie van macht (chaos) die dreigt de orde te verstoren en te overrompelen*. "Het rumoer van vele volken, ze razen als het razen van de zee; het gedruis van natiën, zij maken een gedruis als het bruisen van geweldige wateren (het machtige vloedwater van de Eufraat)" (Jesaja 17:12). *Het donderend geraas waarmee de wateren neerkomen, symboliseert de machten van wanorde die belichaamd worden* in de naties op de aarde (Jesaja 8:6-8; Jeremia 46:7-8; Jeremia 47:2; zie Openbaring 17:18). In Job hoofdstuk 40-41 zegt God dat Hij het zwellen en beuken van deze grote monsters (de behemoth/nijlpaard en de leviathan/krokodil) beheert. Zij symboliseren de opstelling van de machten van de chaos tegen orde en betekenis. In het visioen van Daniël 7 zijn de machten van chaos niet *natuurlijke machten*, maar *historische machten* die nog niet getemd zijn.

7:3-7. Het schema van vier koninkrijken.

Vier grote dieren stegen op uit de zee, die van elkaar verschilden (HSV 7:3).

Het getal 'vier'.

Het getal "vier" (d.w.z. de vier richtingen van een kompas) is het symbool voor 'totaliteit', de hele aarde of de hele wereld. 'De vier winden' en 'de vier dieren' suggereren dat enerzijds *goddelijke* macht en anderzijds *wanordelijke niet-goddelijke* machten de hele wereld omringen.

Maar Daniël is niet bezig met de wereld als geheel of de geschiedenis als geheel. *Hij heeft het over een bijzonder segment van de wereld (het Midden-Oosten) en een bijzonder segment van de geschiedenis (van de 6de tot de 2de eeuw v.C.)*!

De vier dieren.

In het Oude Testament worden naties ook door specifieke dieren gesymboliseerd: leeuw, ezel, hinde, wolf, stier en os (Genesis 49; Deuteronomium 33) zonder te impliceren dat er iets 'beestachtig' in het karakter of gedrag van deze naties is. Ook moderne naties gebruiken symbolische dieren om bijzondere koninkrijken[9] uit te beelden. *In het hellenistische Palestina symboliseerden verbasterde creaturen op hangertjes en amuletten demonische machten*.

'De dieren' in Daniël 7 duiden op bovennatuurlijke machten en symboliseren de belichaming van die dreigende macht in bijzondere (werkelijk bestaande) wezens (zie Openbaring 13:1-7; Openbaring 17:8).

Zij symboliseren de totaliteit van de naties op de aarde en in de geschiedenis. Het feit dat zij *door God geschapen zijn en uit de diepe zee tevoorschijn komen* toont iets van hun dubbelzinnigheid:

- Elke natie staat onder het teken van Romeinen 13:1-7.

  Elk volk is *een gezag dat door God ingesteld is en geroepen is om God te dienen.*

- Tegelijk staat elke natie onder het teken van Openbaring 13:1-10.

  Elk volk is *een macht/gezag geïnspireerd door de draak (de satan), onbeheerst en onwillig om God te dienen*.

Evenals de oudtestamentische profeten gelooft Daniël dat *de God van de Bijbel de Heer van de historische gebeurtenissen[10] is en dat Hij zijn eigen doelen door die gebeurtenissen kan bereiken*. De profeten en Daniël erkennen dat het geschiedenisproces onverkwikkelijk en ongeruststellend is, ondanks het feit dat God de Heer van de geschiedenis is, en des te meer, omdat Hij de Heer van de geschiedenis is. God heerst in de hemel en op de aarde. Dit impliceert dat *zelfs de catastrofen in de geschiedenis op de aarde van God afkomstig zijn*. Dit is niet in de zin dat de botsing tussen de wil van de goede macht en de wil van de kwade macht in de hemel afgespiegeld wordt in de botsing tussen de wil van de goede macht en de wil van de kwade macht op de aarde (Zoroastrisme). Gods scheppende werk aan de vormloze vloed betekent niet dat Hij alle potentiële machten van wanorde uitgebannen heeft. *Daniël gaat ervan uit dat God een soevereine reden heeft waarom Hij deze machten van wanorde tevoorschijn roept. Achter de viervoudige wind (7:2) is de goddelijke wind van de Heilige Geest (Genesis 1:2) die handelt om de verschillende vormen van heerschappij tevoorschijn te brengen en vervolgens daarvan gebruik te maken*.

De dieren worden alleen gedeeltelijk uitgelegd, omdat volgens de uitleg van Daniël de vier dieren 'vier koningen' (7:17) of 'vier koninkrijken' (7:23) vertegenwoordigen die uit de

[9] bv. de leeuw, beer, springbok, arend, kiwi, enz.

[10] "Uw Koninkrijk is een Koninkrijk van alle eeuwen, Uw heerschappij omvat alle naties" (Psalm 145:13). "De HEERE zal voor eeuwig regeren"
(Psalm 146:10).

naties op de aarde tevoorschijn komen (zie Openbaring 17:15). De 'vier dieren' kunnen niet de vier machten zijn die het Griekse Rijk van Alexander de Grote (8:8; 11:4) in vieren deelden, omdat in Daniël 7 zij opeenvolgend en niet gelijktijdig opkomen.

Als Daniël 7 uit zijn verband in het boek van Daniël getrokken wordt, kan het vierde dier het Romeinse Rijk vertegenwoordigen. Maar in deze context vertegenwoordigt het vierde dier niet het Romeinse Rijk!

Het 'vierrijkenschema' in Daniël 7 hoeft niet identiek met het 'vierrijkenschema' van Daniël 2 te zijn, maar sluit wel bij elkaar aan, omdat 'het hoofd' in hoofdstuk 2 en 'het eerste dier' in hoofdstuk 7 beschreven worden in termen van het eerste keizerrijk van Nebukadnezar. Ook Daniël 8-12 geven een perspectief op de geschiedenis vanaf de Babylonische of vroeg-Medo-Perzische periode in de 6de eeuw v.C. tot de periode van Antiochus IV in de 2de eeuw v.C. De uitlegger spreekt alsof de vier rijken (van het Babylonische Rijk tot het Seleucidische Rijk) nog in de toekomst liggen. *Het geeft een volledig overzicht van de geschiedenis van 'de vier koninkrijken op de aarde' in dat segment van de wereldgeschiedenis*.

7:8. De verdrukking en verleiding door de tiran van het koninkrijk van de wereld.

De tien horens.

Het getal 'tien' verwijst niet naar een feitelijk getal, maar er is minder grond om het getal 'drie' niet letterlijk te nemen. De passieve vorm suggereert dat God deze drie horens uit de weg ruimde om plaats te maken voor de kleine horen.

De kleine horen.

De beschrijving: "In die horen waren ogen als mensenogen en een mond vol grootspraak", toont aan dat de kleine horen meer was dan een gewoon dier. Het bezat menselijke eigenschappen die wijzen naar gezag en verantwoordelijkheid om over Gods schepping te heersen (Genesis 1:28).

Maar ogen kunnen hoogmoed en arrogantie uitdrukken (Psalm 18:27; Spreuken 21:4; Jesaja 2:11) en worden dikwijls vergezeld van een mond die vleit en vol grootspraak is (Psalm 12:2-4; Psalm 31:18). De arrogantie van de kleine horen wordt later duidelijk (7:25; 8:23; 11:36; 1 Maccabeeën 1:24; Openbaring 13:5-6).

De uitbeelding van 'de kleine horen' in Daniël 7:8 komt overeen met de beschrijving van Antiochus IV (175-164 v.C.) gedurende het Seleucidische koninkrijk in Daniël 8:9-14,23-25.

In Daniël 7 (7:8,20-27) wordt deze koning in verband gebracht met een groep van vier koningen en drie andere koningen in de Seleucidische koninklijke linie die hij omverwerpt. Hij voert oorlog tegen heilige dingen en overwint hen, maakt vijandige uitspraken tegen God en neemt zich voor tijden te veranderen die door (Gods) besluit

vastgesteld zijn, die in zijn macht gegeven worden voor een tijd die beperkt blijft tot '3½' tijden totdat zijn gezag door Gods oordeel van hem weggenomen wordt.

In Daniël 8 (8:9-14,23-25) wordt deze koning ook in verband gebracht met een groep van vier post-Alexandrijnse koninkrijken waaruit hij groeit. Hij groeit zuidwaarts, oostwaarts en naar 'het sieraadland' (het land van Palestina), valt het hemelse leger aan en werpt een deel daarvan omver, groeit tot binnen het bereik van de leider van het leger,

valt het heiligdom aan en beheert de offeranden in de tempel voor een tijd beperkt tot '2300 avonden en ochtenden', totdat hij door een bovennatuurlijke macht gebroken wordt.

Dus, de kenmerken van de twee uitbeeldingen van de kleine horen in Daniël 7 en 8 zijn soortgelijk.

7:9-12. Het oordeel van de koninkrijken van de wereld.

Ik keek toe totdat er tronen werden geplaatst, en de Oude van dagen zich neerzette (7:9a).

Terwijl de kleine horen bezig was anderen omver te werpen en groot te spreken, werd een rechtszitting rustig voorbereid en nam een rechter kalm zijn zitplaats in.

Wanneer God oordeelt, is de scène gewoonlijk op de aarde.

Wanneer God heerst, zijn de beschrijvingen van God op zijn vurige troon en omringd door vele dienaren gelokaliseerd in de hemel (1 Koningen 22:19-23; Jesaja 6:1-8; Openbaring 4 en 5). Maar wanneer God oordeelt, dan is de scène gewoonlijk op de aarde (Jeremia 49:38; Joel 3:1-2). Het woord 'tronen' is in het meervoud en kan een verwijzing zijn naar hen die geassocieerd worden met het oordeel van de Koning (zie 1 Korintiërs 6:2) of kan een meervoud van nadruk zijn. Maar wanneer de rechtszitting begint dan is het alleen de Oude van dagen die op de troon zit (7:9-10).

De Oude van dagen vertegenwoordigt God.

De schepselen waren zichtbaar 'dieren', maar vertegenwoordigen koningen en hun koninkrijken (7:17). Zo is ook de Oude van dagen zichtbaar een 'mens', maar vertegenwoordigt God.

God wordt voorgesteld als een oude man. Dit suggereert dat Hij majestueus, eerbaar en gerespecteerd, oordeelkundig en wijs is. Misschien wordt hier gezinspeeld op God die van eeuwigheid bestaat en voor eeuwig regeert (Psalm 90:2; Psalm 93:2; Psalm 146:10). Zijn witte kleding en haar kunnen zuiverheid voorstellen (Psalm 51:7; Jesaja 1:18; zie 11:35; 12:10), maar in de context van een vurige troon vertegenwoordigen zij waarschijnlijk zijn bovenzinnelijke heldere en ontzagwekkende heerlijkheid als een symbool van oordeel (zie 10:5-6; Psalm 104:1-2; Ezechiël 1:4; Markus 9:3; Matteüs 28:3; Openbaring 1:14-15). De beleving van verblindend licht of vuur is een veelvoorkomend aspect van een visionaire

ervaring (Deuteronomium 4:24; Psalm 18:8-15; Psalm 21:9). En de ontelbare dienaren zijn Gods legermacht (Deuteronomium 33:2; 1 Koningen 22:19).

De boeken werden geraadpleegd.

Het gerechtshof hield zitting en de boeken werden geopend (7:10).

Dit beschrijft het koninklijke gerechtshof in zitting. Archiefstukken bevatten een verslag van gebeurtenissen en besluiten (Ezra 4:15). En Gods (verzegelde) boeken bevatten soms Gods opgetekende doelen m.b.t. de finale zaken in de geschiedenis of een segment van de geschiedenis (zie 8:26; 9:24; 10:21; 12:4,9). Of zij bevatten een verslag van het gedrag van mensen (Openbaring 20:12). De boeken bevatten symbolisch Gods doelstellingen m.b.t. de finale zaken in de geschiedenis, inclusief de straffen voor kwaad en de uitvoering van zijn heerschappij op de aarde, zijn plannen m.b.t. specifieke segmenten van de geschiedenis zoals het beperkte toelaten van bijzondere perioden van verdrukking (vervolging), hoe mensen zich behoren te gedragen en hoe Hij mensen zal oordelen.

Het arrogante koninkrijk dat zich tegen God had verheven, wordt gestraft.

Toen keek ik, vanwege het geluid van de grote woorden die de horen sprak. Ik keek toe totdat het dier gedood werd en zijn lichaam vernietigd werd, en aan het laaiend vuur werd prijsgegeven (HSV 7:11).

De kleine horen werd veroordeeld, gedood en zijn lichaam werd in vuur verbrand. De doodstraf door verbranding was een manier om over Gods straf te spreken (Jesaja 30:33; Ezechiël 28:18; Ezechiël 38:22; Psalm 11:6), maar we kunnen hieruit geen leerstelling over de 'hel' afleiden.

De geschiedenis van de wereld eindigt niet met de veroordeling van de kleine horen.

De rest van de dieren ontnam men hun heerschappij, want verlenging van het leven was hun gegeven tot een bepaald tijdstip en een bepaalde tijd[11] *(HSV 7:12).*

De vier dieren *raken samen hun gezag kwijt* (zie het beeld in hoofdstuk 2 dat als geheel vernietigd wordt). De gegevens worden weleens *historisch* uitgelegd alsof de vier koninkrijken gedurende de Griekse periode blijven bestaan. Maar het visioen maakt eerder een theologisch punt, namelijk, dat de koninkrijken van de wereld zich aan God en Gods volk onderwerpen hetzij door hen eer te geven (zie Openbaring 3:9), hetzij door hen veroordeeld te worden (zie 1 Korintiërs 6:2).

7:13-14. De koninkrijken van de wereld worden vervangen door het Koninkrijk van God.

De een als een menselijk wezen.

[11] Hebreeuws: >ad zeman we->idan

Ik keek toe in de nachtvisioenen, en zie, er kwam met[12] de wolken van de hemel Iemand als een Mensenzoon[13]. Hij kwam tot de Oude van dagen en men deed Hem voor zijn aangezicht naderbijkomen. Hem werd gegeven heerschappij, eer en koningschap, en alle volken, natiën en talen moesten Hem vereren. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die Hem niet ontnomen zal worden, en zijn koningschap zal niet te gronde gaan (HSV 7:13-14).

Het visioen vindt plaats op de aarde. De een als een menselijk wezen komt 'in'[14] (Markus 13:26) of 'met'[15] (Markus 14:62) de wolken. Hij beweegt vanuit de hemel naar de rechtszitting op de aarde. De beschrijving komt overeen met de komst van God naar de aarde (Jesaja 19:1; Psalm 18:9-15)[16].

Het woord 'als' is geschikt om visioenen te beschrijven. De uitdrukking 'ki-bar enash' is een letterlijk Semitische uitdrukking: 'als een menselijk wezen'. Vergelijk deze uitdrukking met 'als een leeuw' (7:4) met de betekenis dat hij *overeenkomst* vertoont met een leeuw. De dieren waren niet identiek met deze schepselen (leeuw, beer, luipaard), maar leken erop. "De een als een menselijk wezen" lijkt helemaal op een mens en is niet deels dier als de cherubs in Ezechiël 1. *Het motief voor 'mens zijn' tegenover 'dier zijn' betekent dat hij in een positie van gezag onder God staat* (Genesis 1:27-28). Dit soort van gezag werd aan het eerste dier gegeven (7:4), werd door de kleine horen gegrepen (7:8) en werd uiteindelijk aan een als een menselijk wezen gegeven (7:13-14).

Deze menselijke figuur komt vanuit de hemel naar de aarde om als koning gekroond te worden (7:14)[17]. De visionaire voorstelling van zijn komst met de wolken van de hemel kan betekenen dat hij komt op Gods initiatief of als Gods gave, zonder te suggereren dat hij iets anders dan een mens is (zie Psalm 2). Het soevereine gezag dat hij ontvangt is als Gods eigen soevereine gezag (2:44-45; 4:3; 6:26). Dus, door deze menselijke figuur te dienen, dienen mensen indirect God[18].

Maar *het symbolische visioen maakt niet duidelijk naar wie 'dit menselijke wezen' verwijst!* Terwijl de dieren duidelijk verwijzen naar de opkomst en val van de koninkrijken van de wereld, is wat deze koninkrijken vervangt (een als een menselijk wezen) niet duidelijk. De oordeelscene (7:9-14) toont aan dat de koninkrijken van de wereld vervangen zullen worden door het Koninkrijk van God. Maar het toont niet aan hoe zij vervangen zullen worden. Als Daniël om een uitleg vraagt, ontvangt hij meer een uitleg van wat er in de

[12] Hebreeuws: >m kan betekenen "met" of "in"
[13] Aramees: ke-bar <enash, (Hebreeuws: ke-ben <adam)
[14] Grieks: en nephalais (Markus 13:26)
[15] Grieks: meta tón nephalón (Markus 14:62)
[16] Vergelijk dit met "het komen" van Jezus Christus in het boek Openbaring (Openbaring 2:5,16; Openbaring 3:3,11,20).
[17] Vergelijk dit met "de troonsbestijging" van Jezus Christus in het boek Openbaring (Openbaring 5:1-14).
[18] Vergelijk de vreemdelingen die voorgesteld worden alsof zij Israël dienen (Jesaja 60:10; Jesaja 61:5).

geschiedenis zal gebeuren dan een theologisch antwoord en het menselijke wezen wordt niet uitgelegd.

Theorieën over de identiteit van het menselijke wezen.

- Mozes. Het menselijke wezen wordt uitgelegd als Mozes die terugkeert om Israël te verlossen.
- Judas. Hij wordt ook uitgelegd als Judas de Makkabeeër op weg naar de troon van David. Maar het boek van Daniël staat meer sympathiek tegenover de conservatieve gelovigen die naar God opzien om te handelen dan naar de gewelddadige weerstand van de Makkabeeën.
- De conservatieve Joden**.** Daniël 7:18 en 27 identificeert dit 'menselijke wezen' met 'de heiligen van de Allerhoogste'. Evenals een dier zowel naar 'een koning' als naar 'een koninkrijk' kan verwijzen, kan dit menselijke wezen zowel naar een individu (7:13-14) als naar een gemeenschap (7:18,27) verwijzen. Zo kan een lichaam ook door zijn hoofd vertegenwoordigd worden. Deze heiligen worden aangevallen en verslagen (overwonnen) door de kleine horen (7:21) en dit wordt op een of andere manier (in de context van hoofdstuk 8-12) geassocieerd met de onderdrukking van de conservatieve Joden door Antiochus IV.

  Maar terwijl het Nieuwe Testament (Matteüs 8:17) de Zoon van de mensen associeert met de Lijdende Knecht (Jesaja 53:4), maakt Daniël 7 niet deze afleiding. In Daniël 7 vallen de vier dieren niet het menselijke wezen aan. De voorstelling in Daniël 7 is niet een van smart en lijden, maar een van strijd en overwinning. Het beschrijft de verschijning, voorstelling en aanstelling van een opmerkelijke en imposante persoon, niet de verhoging van iemand die voorheen vernederd werd.
- Hemelse wezens. In Daniël 8:15-16, Daniël 9:21; Daniël 10:5,16,18 en Daniël 12:6-7 zijn de menselijke wezens hemelse wezens, mogelijk te identificeren met Gabriël of Michaël. Tijdens drie historische gelegenheden verschijnt een menselijke figuur en treedt op ten behoeve van Gods volk.

  (1) Toen Israël klem zat tussen Babylon en Perzië. Tijdens deze vroegere historische gebeurtenis die heel belangrijk was voor Israël (mogelijk de val van Babylon in het eerste jaar van Darius) verscheen 'een man gekleed in linnen' (10:5) en steunde Michaël (11:1).

  (2) Toen Israël klem zat tussen Perzië (in het oosten) en Griekenland (in het westen). Tijdens deze latere historische gebeurtenis die heel belangrijk was voor Israël, streefde een andere boze macht zijn doel en macht voorbij en kwam God tussenbeide in de vorm van Michaël.

Michaël, ‘een van de voornaamste vorsten’ (onder de hemelse wezens) en ‘de vorst van Daniëls volk’, verscheen en ondersteunde ‘de Man gekleed in linnen’ tegen ‘de vorst van het Perzische Rijk’ en ‘de vorst van het Griekse Rijk’ (10:13,21).

Dus, Michaël is een hemels wezen dat vooral verbonden is aan de strijd ten behoeve van Israël om zeker te stellen dat Perzië en Griekenland beteugeld worden zodat zij het doel van God (zijn heilsgeschiedenis met gelovigen) niet negatief beïnvloeden. Het wordt niet verondersteld dat deze volken in het bijzonder tegen Israël zijn. Israël blijkt alleen in hun weg te staan. ‘De man gekleed in linnen’ (10:5) is de hemelse boodschapper die in antwoord op Daniëls gebed in hoofdstuk 10 gezonden wordt. Hij weerstaat de hemelse correspondenten (demonen) van deze aardse machten (Perzië en Griekenland) en wordt alleen door Michaël bijgestaan (10:21).

Beide hemelse wezens (de man gekleed in linnen en Michaël) richten zich op Gods doel. De man gekleed in linnen is bereid om de strijd uit te stellen ten einde de openbaring aan Daniël in hoofdstuk 11 te brengen.

(3) Toen Israël klem zat tussen Syrië (in het noorden) en Egypte (in het zuiden). Tijdens deze laatste historische gebeurtenis die heel belangrijk voor Israël was, was er nog een andere boze macht (de kleine horen) die zijn doel en macht voorbijstreefde. Toen kwam Gods tussenkomst in de vorm van Michaël “die uw volksgenoten bijstaat” (12:1) (i.e. het volk van Daniël), de gelovigen (11:32-34). Dus Michaël wordt weer eens geïdentificeerd met Daniëls volk dat klem zat tussen de koning van het zuiden (Egypte) en de koning van het noorden (Syrië) die tegen elkaar oorlog voerden in hoofdstuk 11.

- God. Afgezien van de context, zou Daniël 7:13 natuurlijk God zelf kunnen aanduiden, omdat de menselijke figuur soeverein gezag heeft (2:44-45; 4:3; 6:26). De menselijke figuur in Daniël neemt de voorstelling van God als een menselijke figuur in Ezechiël 1 op en stelt Gods heerschappij voor. Maar omdat in Daniël 7:13 ‘de oude van dagen’ voor God staat, kan de menselijke figuur niet voor God staan.

- De Messias. Zowel de christelijke als de Joodse traditie legt de menselijke figuur uit als de verwachte Davidische koning of de verwachte Messias (zie Psalm 80:17; Psalm 110:1).

  Maar ‘de gezalfde leider’ in Daniël 9:25 lijkt niet een verwijzing naar de Messias (de Gezalfde) te zijn, maar eerder naar een (gezalfde) hoge priester. Daniël 7 is *meer gericht op Gods heerschappij in de wereld* dan op Gods tempel in Jeruzalem als hoofdstukken 8 en 9 zijn.

  Hoewel niets in de tekst of context wijst naar de Gezalfde (de Messias), vervult de menselijke figuur die God stuurt om zijn koninklijk gezag uit te oefenen niettemin de rol van de Gezalfde, ongeacht of hij in werkelijkheid de Messias is of niet.

De identiteit van het menselijke wezen.

- **Het menselijke wezen is Gods tussenkomst wanneer het koninkrijk van de wereld zijn doel en macht voorbijstreeft.** Daniël 7:8-14 lijkt te zinspelen op de laatste historische gebeurtenis die heel belangrijk was voor Israël toen de kleine horen zijn doel en macht voorbijstreefde en God tussenbeide trad, maar dan in termen van 'het schema van vier koninkrijken' en niet in termen van specifiek identificeerbare koninkrijken in de geschiedenis. Ook *'het menselijke wezen' wordt niet bedoeld een of andere specifiek identificeerbare historische persoon te vertegenwoordigen*.

  De boodschap van Daniël 7:13-14 is dat in enige historische periode van tijd wanneer een of ander koninkrijk van de wereld zijn doel en macht voorbijstreeft, Gods finale interventie komt in de vorm van 'een menselijk wezen', die God stuurt om zijn koninklijk gezag uit te oefenen. Dit menselijke wezen vervult de rol van de Gezalfde, ongeacht of hij in werkelijkheid een aardse afstammeling van David is of niet.

- **Het menselijke wezen moet niet met Gabriël of Michaël geïdentificeerd worden.** Hij moet niet met Gabriël geïdentificeerd worden, omdat Gabriël in Daniël 7:16-23 en Daniël 9:21-27 vooral de hemelse uitlegger is (ook de uitlegger van het menselijke wezen in Daniël 7:13-14). Hij moet ook niet met Michaël geïdentificeerd worden, omdat de veldslagen van Michaël plaatsvinden in de hemel, terwijl de scène in Daniël 7 plaatsvindt op de aarde. Als 'het menselijke wezen' vertegenwoordigd wordt door Gabriël of Michaël (of enig ander specifiek individu), dan is het eigenaardig dat hij niet in Daniël 7:18,22 en 27 verschijnt.

- **Het menselijke wezen vertegenwoordigt de heiligen van de Allerhoogste.** *In het visioen* wordt het koningschap (koninkrijk) gegeven aan "Iemand als een Mensenzoon die met de wolken van de hemel komt" (7:13-14), maar *in de uitleg* van dit visioen wordt het koningschap (koninkrijk) gegeven aan 'de heiligen van de Allerhoogste' (7:18,22,27). *"De heiligen van de Allerhoogste" worden dus gelijkgesteld met "Iemand als een Mensenzoon"!*[19]

Het menselijke wezen wordt niet 'een zoon van Israël' genoemd, maar 'een zoon van de Mens'. Dit betekent:

- dat hij niet alleen de koning van Israël is, maar ook de koning van alle volken op de aarde

[19] Vergelijk dit met de boodschap van het Nieuwe Testament. "De Zoon van de mens" is Jezus Christus (Matteüs 8:20; Openbaring 14:14). Jezus
Christus is de Vertegenwoordiger van alle christenen (Romeinen 5:17-19). Hij is de Koning van alle volken op de aarde en in de geschiedenis
(Openbaring 1:5; Openbaring 19:16). Hij is ook het Hoofd van het Lichaam, de Kerk/Gemeente (Efeziërs 1:22; Efeziërs 2:20-22). En Hij zegt, "Het
Koninkrijk van God wordt gegeven aan een volk dat de vruchten ervan voortbrengt" (Matteüs 21:43).

- dat hij niet alleen de gelovigen in Israël vertegenwoordigt, maar de gelovigen in alle volken van de aarde

- dat hij niet alleen een bijzondere groep mensen omsluit, maar alle mensen die zijn gezag erkennen.

Zij ontvangen het koningschap en het gezag. Als zij Israëlieten (of christenen) zijn, dan belooft dit visioen de grote ommekeer waarin de hoogmoedigen vernederd zullen worden, de leiders van koninkrijken onttroond zullen worden en de nederigen (de verstandigen)(11:32-35) verhoogd zullen worden.

- **Het menselijke wezen blijft ongeïdentificeerd.** 'Het menselijke wezen' (7:13) en zijn uitlegger (7:16) *blijven ongeïdentificeerd. Daniël 8-12 moet niet in hoofdstuk 7 teruggelezen worden*! Daniël 7 wil dat de lezers zich richten op 'het menselijke wezen' en niet op zijn identiteit!

- **Het menselijke wezen in contrast met de andere dieren.** Het menselijke wezen ontvangt al het gezag dat van de dieren ontnomen werd, maar zijn gezag is nog groter en langduriger. De dieren verschijnen als resultaat van een hemels initiatief en onder het beheer van de hemel (de vier winden), maar zij komen uit de zee op de aarde omhoog. Dit wijst op hun wanordelijke en dreigende aard. Maar het menselijke wezen komt vanuit de hemel. Als een menselijke figuur is hij impliciet bestemd om gezag over dieren uit te oefenen (2:38; Genesis 1:28; Jeremia 27:6). In contrast met de leeuw-arend die een mens werd, is het menselijke wezen inherent gelijk aan een mens. In contrast met het luipaard die voor een tijd gezag ontving om te heersen, is het gezag van het menselijke wezen eeuwigdurend en onvernietigbaar. In contrast met de kleine horen die ogen en een mond als een mens heeft, is de menselijke gelijkenis van het menselijke wezen echt, niet bedacht (niet uitgevonden) en zijn hemelse heerlijkheid wordt gegeven, niet gegrepen.

- **Het menselijke wezen vervult de verantwoordelijkheid die aan de mens bij de schepping en aan de koningen van Israël gegeven werd.** Over de identiteit van het menselijke wezen wordt behalve zijn oorsprong vanuit de hemel niets gezegd. *Het feit dat hij op de wolken van de hemel komt¸ betekent dat de periode van verdrukking niet maar eindeloos doorgaat en dat zijn komst de uitoefening van hemels gezag op de aarde zal brengen*. De gepretendeerde aanspraak op hemels gezag door de kleine horen buigt voor de realiteit van hemels gezag door het menselijke wezen. Het grijpen naar aards gezag wordt vervangen door het schenken van hemels gezag. Door over Gods wereld te heersen ten behoeve van God, vervult het menselijke wezen de verantwoordelijkheid die ooit aan de mensheid als geheel bij de schepping gegeven werd (Genesis 1-2) en later in het bijzonder aan de koningen van Israël gegeven werd (zie Psalm 2).

Niettemin, *de realisering van Gods scheppingsideaal komt niet door de wereld die meer menselijk wordt, maar door Gods geschenk van het menselijke wezen! Naties en regeringen zijn geneigd zichzelf te zien als de belichaming van orde, maar het beste wat zij kunnen doen, is wanorde te beteugelen. Zij handelen als wetgevers en politie, maar eindigen gemakkelijk met het besturen van een politiestaat. De echte orde komt niet van de aardse koninkrijken, maar van de hemel*. Volken, naties en mensen uit alle talen erkennen het gezag van Nebukadnezar (5:19), maar Nebukadnezar erkende het absolute gezag van God (4:3,34-35).

Ook Darius erkende het absolute gezag van God (6:26-27). Nu in Daniël 7:13-14 erkennen mensen uit alle volken en talen dat dit absolute gezag gegeven werd aan het menselijke wezen dat de plaats van Nebukadnezar en alle daaropvolgende koninkrijken inneemt.[20]

- **Het menselijke wezen komt van God en wordt gezien deel te hebben aan Gods prioriteiten.** Maar de geschiedenis heeft aangetoond dat de Israëlieten (en christenen) niet minder onderdrukkende heersers maken dan de Babyloniërs of Grieken. Daarom *kan Daniëls voorstelling van het vierde dier weer eens toegepast worden op de geschiedenis van Rome na de periode van Constantijn en op de geschiedenis van moderne democratieën in het Westen, Oosten of Midden-Oosten*. Als het menselijke wezen beschouwd wordt als een individu of een volk dat vecht, kan hij gewoon een ander dier worden evenals de andere vier dieren! Het visioen in hoofdstuk 7 bevat geen vermaning trouw te blijven, ook geen aansporing tot enige vorm van weerstand tegen Antiochus IV en geen enkele zinspeling dat menselijke handelingen op de aarde het koninkrijk tot stand zullen brengen.

  Het visioen in Daniël 7 is niet gericht op het conflict tussen de trouwe gelovigen en de staat, maar met de ontwikkeling van de koninkrijken van de wereld en hun vastgestelde tijd en de belofte dat de tiran (de antichrist) niet het laatste woord heeft! Zelfs het menselijke wezen speelt geen actieve rol in het drama. Hij vecht niet als de Messias, maar wordt eenvoudig met gezag bekleed. Hij ontvangt het koninkrijk zonder op te treden en zonder inspanning. Ook de heiligen van de Allerhoogste vechten niet – tenminste, niet met succes. Het is juist de nederlaag van de heiligen (i.e. de gelovigen) die de aanvaller ten val brengt.[21] *Degenen die dit visioen vervullen zullen zij zijn die van God komen en die gezien worden deel te hebben aan Gods prioriteiten*.

  De kleine horen “voerde oorlog tegen de heiligen (heilige wezens) en overwon hen” (7:21). “Hij zal ontzettend verderf aanrichten, … Machtigen zal hij te gronde richten,

[20] Vergelijk dit met de belijdenis dat Jezus Christus “Heer” is (Matteüs 28:18; 1 Korintiërs 12:3; Openbaring 19:17).
[21] Vergelijk dit met God “Die de overheden en machten ontwapent” door de kruisiging van Jezus Christus (Kolossenzen 2:15; zie 1 Korintiërs 2:8).

ook het heilige volk ... tegen de Vorst der vorsten (een topleider) zal hij opstaan" (8:24-25).

Maar niet alle naties en koningen weerstaan op actieve wijze de heerlijkheid van God en de belangen van de hemel. Het gebied van de hemel werd veracht en aangevallen, maar het zal toch het laatste woord hebben! Het zijn niet de heiligen die het vierde dier vernietigen, maar hun lijden is wel de oorzaak van zijn vernietiging.

Het visioen van Daniël onderzoekt of het mogelijk is dat menselijke macht en arrogantie de heerschappij van de hemel over de wereld kunnen omverwerpen. *Het bevestigt dat de machten van de hemel en het volk van God aangevallen en beschadigd kunnen worden*[22]*, maar dat God toch het laatste woord zal hebben!*[23]

- **Het menselijke wezen in het licht van de komst van Jezus Christus.** *De 'profeet', 'priester', 'koning' en 'de zoon van de mens' zijn typen en rolmodellen voor Jezus Christus*. Jezus Christus vervult een plaats analoog met elk van deze typen. Dus, *de komst van Christus is het begin van de heerschappij van God op de aarde die Daniël 7 belooft*. De verkondiging van Jezus dat het Koninkrijk van God gekomen is (Markus 1:15), weerspiegelt Daniëls beschrijving van *de heiligen die het koninkrijk ontvangen*. De geboorte, bediening en dood van Jezus waren niet wat mensen verwachtten van Gods verlosser. *Daniël zelf schijnt niet te weten hoe het geven van het koningschap aan de heiligen van de Allerhoogste eruit zou zien*.

  De titel 'de Zoon van de Mens' is een letterlijke weergave van de uitdrukking in Daniël 7:13, hoewel de relatie meer formeel dan inhoudelijk is. In het licht van de nieuwtestamentische openbaring, is Jezus Christus inderdaad de Een die in een menselijke gelijkenis van de hemel komt en de Een die op de wolken van de hemel moet komen om een koninkrijk te ontvangen en de eer van alle naties zal ontvangen. De heerschappij van God op de aarde wordt geïmplementeerd door de Een die zelf van de hemel is!

7:15-27. De uitleg van het visioen.

De uitleg van visioenen in het Oude Testament (7:15-16).

---

[22] Vergelijk dit met Johannes 16:33, "In de wereld zult u verdrukking hebben, maar heb goede moed: Ik heb de wereld overwonnen."

[23] Let op Romeinen 8:35-39. "Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid,
of gevaar, of zwaard? (Zoals geschreven staat: 'Want omwille van U worden wij de hele dag gedood, wij worden beschouwd als slachtschapen.')
Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem die ons heeft liefgehad.

Want ik ben ervan overtuigd dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch krachten, noch tegenwoordige, noch toekomstige
dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde van God in Christus Jezus, onze Heere."

Daniël 7 hervat het patroon van symbolische visioenen elders in het Oude Testament waar de uitleg in het visioen gegeven wordt.

- In de profeten voor de ballingschap was God zelf de Uitlegger (Amos 7-8; Jeremia 1).
- In de profeten na de ballingschap verschijnt God weer, maar hebben engelen de belangrijkste functie van uitleg (Ezechiël 40-48; Zacharia 1-6).
- In Daniël 7 wendt Daniël zich instinctief tot een van de hemelse dienaren in het symbolische visioen (mogelijk te identificeren met Gabriël in Daniël 8:16). In Daniël 8-12 worden de interpretaties op hemels initiatief gegeven, zodat de lezers begrijpen dat de uitleg niet door menselijk inzicht komt, maar door God.

7:17. De identiteit van de vier koninkrijken.

Die grote dieren, die vier in getal zijn, zijn vier koningen, die uit de aarde zullen opstaan (HSV 7:17).

(1) Het eerste dier vertegenwoordigt 'de leeuwkoninkrijken' (7:4)

De kenmerken van een leeuw, de koning van de dieren, zijn woest verscheurende kracht (Ezechiël 19:3; Ezechiël 22:25). Het suggereert koningschap. De kenmerken van een arend, de koning van de vogels, zijn snelheid en roofzucht (Klaagliederen 4:19; Habakuk 1:8). Beide zijn kenmerken van de noordelijke vijand die niet genoemd wordt (Jeremia 4:7,13) en van Nebukadnezar (Jeremia 49:19,22). De beschrijving van de afgebroken vleugel, het staan op twee benen als een mens (in plaats van op vier poten als een dier) en het geven van een hart of verstand van een menselijk wezen zijn geen verwijzing naar het herstel van Nebukadnezar nadat hij zijn verstand had verloren voor een periode van tijd (4:28-33), maar zijn een zinspeling op zijn zegen toen God hem aanstelde in een menselijke positie van eer, gezag en verantwoordelijkheid om te zorgen voor de wereld (2:38; 4:20-22; zie Genesis 1:27-28; Psalm 8:4-8).

En hoewel gevleugelde leeuwen in reliëf de Processieweg in Babylon versierden, heeft noch de leeuw noch de arend een onderscheidende associatie met het Babylonische Rijk of met Nebukadnezar.

De leeuwkoninkrijken symboliseren vooral die politieke machten die naast een menselijke zijde ook een monsterachtige zijde tonen die zich boven andere volken verheffen. *Het eerste dier vertegenwoordigt een grote en machtige natie die expansie voorstaat, een dodelijke bedreiging voor kleinere naties*. Dit doet ons denken aan het regime van Nebukadnezar in Daniël 2.

(2) Het tweede dier vertegenwoordigt 'de beerkoninkrijken' (7:5)

De kenmerken van een beer zijn: een oorzaak van vrees (angst) (1 Samuël 17:34-37; Spreuken 28:15; Hosea 13:8) en gevaar (2 Koningen 2:24). Terwijl een beer een geschikte

vergelijking voor enige koning of koninkrijk zou kunnen zijn, is er niets specifieks om het met enige bijzondere koning of koninkrijk te associëren.

De beschrijving van de beer is niet duidelijk. De beer die zich aan de ene zijde opricht kan betekenen dat hij op zijn achterpoten zit met een voorpoot opgeheven om te slaan. Maar eenzijdigheid kan ook een verwijzing zijn naar Darius, de enige Mediër in het Medo-Perzische Rijk. De drie ribben in zijn bek tussen zijn tanden kunnen zijn slagtanden of rijen van tanden voorstellen.

Ook de beer heeft geen bijzondere onderscheidende associatie met het Medische Rijk van Darius of het Perzische Rijk van Kores.

De beerkoninkrijken symboliseren vooral economische machten die op vraatzuchtige wijze landen met waardevolle grondstoffen opvreten: "Sta op, eet veel vlees" (7:5).

(3) Het derde dier vertegenwoordigt 'de luipaardkoninkrijken' (7:6)

De kenmerken van een luipaard zijn: een angstaanjagend roofdier (Jeremia 5:6) en snelheid (Habakuk 1:8). Zowel de Perzen als de Grieken hadden snelle legers (Jesaja 41:3; 8:5), maar de tekst geeft geen specifieke aanduiding.

De beschrijving van vier vleugels op zijn rug en vier koppen die gezag ontvingen om te heersen kunnen een verwijzing zijn naar vier Perzische koningen (11:2)[24] of het viervoudige Griekse Rijk (8:8; 11:4), maar het getal 'vier' is meestal een aanduiding voor 'totaliteit' (wereldwijd) of 'universele activiteit en uitbreiding' (zie Ezechiël 1:5-6). Het punt is misschien gewoonweg dat het luipaard zich snel in enige richting kan verplaatsen.

De luipaardkoninkrijken zijn vooral militaire machten die hun rijken bliksemsnel in alle richtingen uitbreiden.

(4) Het vierde dier vertegenwoordigt 'de ongenoemde wilde koninkrijken' (7:7)

De kenmerken van het vierde dier komen niet overeen met die van een draak of slang. Als dit dier Griekenland vertegenwoordigt, zouden de omstandigheden duiden op 'een olifant'. De Grieken hebben de olifant in hun legers geïntroduceerd en het werd vooral het symbool voor Alexander de Grote en Antiochus de Grote. Ook Antiochus IV maakte gebruik van olifanten in oorlogen (1 Makkabeeën 1:17). Zelfs Hosea 13:5-6, noemt na de leeuw, de beer en het luipaard geen vierde wilde dier.

De beschrijving van het vierde dier verschilt van de andere drie dieren. De eerste drie dieren worden beschreven met passieve werkwoorden, zodat de nadruk ligt op wat God doet, zegt of geeft. Maar het vierde dier wordt beschreven met actieve werkwoorden, zodat de nadruk

[24] Vier Perzische koningen die in het Oude Testament genoemd worden, zijn: Kores II, Darius I, Xerxes I en Artaxerxes I.

ligt op wat het dier zelf doet. Dit wilde dier had tien horens. 'Horens' zijn een symbool voor een koning die macht nodig heeft om aan te vallen en zich te verdedigen.

Het getal 'tien' werd misschien gesuggereerd door de tien tenen van het beeld in Daniël 2, maar het heeft eerder een verband met de tien koningen die in andere apocalypsen voorkomen in samenhang met vier koninkrijken.

De koninkrijken van het vierde dier (olifant?) symboliseren wilde koninkrijken die hun slachtoffers verslinden, vertrappen en verpletteren (7:23), maar intern verdeeld zijn en elkaar vernietigen (7:24). Dit wilde dier wordt met geen soort vergeleken en behoudt een tikkeltje geheimzinnigheid m.b.t. zijn identiteit. Het lijkt op een olifant, een geschikt symbool voor het Griekse Rijk als geheel en voor het Seleucidische Rijk in het bijzonder.

De rij van vier dieren.

De rij dieren als geheel vertegenwoordigt de koninkrijken in het Midden-Oosten vanaf Nebukadnezar in de 6de eeuw v.C. tot het Seleucidische Rijk in de 2de eeuw v.C., de totaliteit (het getal 'vier') van machten die de geschiedenis van de Joden domineerden vanaf het einde van de Joodse monarchie in 587 v.C. tot zijn herleving in de 2de eeuw v.C. De dieren werden uit de zee van volken opgeroepen om Gods gezichtspunt m.b.t. verantwoordelijke en vernietigende regeringen in dit segment van de geschiedenis te openbaren. Daniël 11 weerspiegelt de ervaring van Palestina waarover rivaliserende Griekse rijken (Syrië en Egypte) gedurende twee eeuwen vochten.

7:18. De identiteit van de heiligen van de Allerhoogste[25].

De heiligen van de Allerhoogste zullen echter het koningschap ontvangen. Zij zullen het koningschap in bezit nemen tot in eeuwigheid, ja, tot in der eeuwen eeuwigheid (HSV 7:18).

'De heiligen' in het Oude Testament duiden gewoonlijk op hemelse wezens (Deuteronomium 33:2-3; Psalm 8:5; Psalm 89:6; Zacharia 14:5), maar in Psalm 34:9 duiden ze duidelijk op 'de gelovigen' op de aarde.
'De heiligen van de Allerhoogste' in het boek Daniël zijn vol toespelingen en het kan niet vastgesteld worden of zij verwijzen naar hemelse wezens, naar hemelse wezens die zich vermengen met aardse wezens, naar aardse wezens die gestorven en verheerlijkt zijn, of naar aardse wezens die nog leven en gezien worden als wezens die bovennatuurlijke betekenis in Gods ogen bezitten.
Het visioen belooft niet dat Israël, waartoe Daniël en de lezers van zijn boek behoorden, over de wereld zou regeren. De aanvallen van Antiochus IV zijn gericht op meer dan alleen maar een aards volk. Gods volk, Gods doel en Gods gezag zijn betrokken en God zal erop toezien dat een meer dan aardse overwinning behaald gaat worden in een situatie waar er geen aardse hoop meer mogelijk is. Niettemin, blijft de identiteit van 'de heiligen van de Allerhoogste' een zinspeling.

7:19,23. De identiteit van het vierde dier.

Toen wilde ik de ware betekenis weten van het vierde dier, dat verschilde van al de andere – uitzonderlijk schrikwekkend, zijn tanden waren van ijzer, zijn klauwen van brons, het at, verbrijzelde en de rest vertrapte het met zijn poten (7:19).

[25] Hebreeuws: qadishe >eljonin, de hoogste heiligen of Allerhoogste Heilige

Het visioen beschrijft het vierde dier met ijzeren tanden en bronzen klauwen evenals het Babylonische 'sirussu' creatuur. Het vertrapte en verbrijzelde zijn slachtoffers. Het vierde dier moet wel heel sterk zijn.

Het vierde koninkrijk is niet het Romeinse Rijk.

Hoewel het Romeinse Rijk een opkomend rijk in het boek Daniël is (11:30), geeft Daniël geen plaats aan Rome in zijn

'vierkoninkrijkenschema'. *Het is alleen vanaf nieuwtestamentische tijden dat het Romeinse Rijk opgenomen werd in 'het vierkoninkrijkenschema' met het Romeinse Rijk als 'het vierde rijk'*. De kleine horen wordt dan beschouwd als Vespasianus of Titus. Niettemin is dit een nieuwigheid die volkomen vreemd is aan het boek van Daniël, omdat in ongeveer 90 n.C. een andere uitleg in het boek 2 Esdras 12:10-12 gegeven wordt. Daar legt God het visioen van Ezra als volgt uit: "De arend die je uit de zee zag opkomen vertegenwoordigt *het vierde koninkrijk in het visioen dat door je broeder Daniël gezien werd*. Maar *aan hem werd niet de uitleg gegeven die ik nu aan jou geef* of gegeven heeft ...". Dan beschrijft God het Romeinse Rijk. Dus, *de beschouwing dat het vierde dier het Romeinse Rijk zou zijn kwam pas op na het begin van de nieuwtestamentische periode!*

Het vierde koninkrijk kan het Griekse Rijk van Alexander de Grote zijn.

De vroegere hoofdstukken in het boek Daniël zeggen dat het Babylonische Rijk plaats ruimde voor de heerschappij van de Mediër Darius (5:31; zie 9:1) en daarna voor de heerschappij van de Pers Kores (6:29; zie 10:1). Historisch gezien bezat het Rijk van de Meden niet het gezag van het rijk van de Perzen van Kores. Dus:

- het eerste rijk was het Babylonische Rijk (Nebukadnezar)
- het tweede rijk kon beschouwd worden als het Rijk van de Meden (Darius)
- het derde rijk was dan het Perzische Rijk (Kores)
- en het vierde rijk was dan het Griekse Rijk (Alexander de Grote)

Het vierde koninkrijk kan het Grieks-Seleucidische Rijk zijn.

Omdat het vierde koninkrijk machtiger en verschrikkelijker dan het tweede en het derde koninkrijk was (7:7), en het Seleucidische koninkrijk niet dezelfde macht als Alexander de Grote had (8:22), dan lijkt het dat een machtiger rijk (d.w.z. het Romeinse Rijk) op het Griekse Rijk moet volgen. Maar, in het boek van Daniël is de identiteit van het tweede en het derde koninkrijk onzeker.

Daniël beschouwde het zwakkere Seleucidische koninkrijk als een deel van het Griekse koninkrijk (8:23; 11:3-4). Hij beschouwde ook de opkomst van het Seleucidische koninkrijk van Antiochus IV als een nieuwe fase in 'het vierkoninkrijkenschema'. Hij zegt, "Aan het einde van hun koningschap (het Grieks-Seleucidische Rijk), wanneer de afvalligen *de maat* hebben volgemaakt (i.e. wanneer Gods handelingen met de heidense volken hun volle maat bereikt hebben) zal er een meedogenloze koning opstaan" (i.e. het vierde koninkrijk van Antiochus IV)(8:23).

Daniël 8:17 zegt dat het visioen aangaande de kleine horen verband houdt met 'de tijd van het einde'. Ook Daniël 10-12 beschouwt de heerschappij van Antiochus IV als 'de tijd van het einde' (11:40,45). Dus, terwijl het Babylonische Rijk duidelijk 'het eerste koninkrijk' is, werd het Grieks-Seleucidische koninkrijk beschouwd als 'het vierde koninkrijk'. Daniël beschouwt het tweede en het derde koninkrijk niet als zo belangrijk en heeft geen mening over hun identiteit. Maar Daniël beschouwt wel 'het

vierkoninkrijkenschema' als belangrijk. *In Daniël 7 past hij dit heel bekende schema toe op een periode in de geschiedenis die met de ballingschap naar Babylonië moet beginnen en met de crisis rond Antiochus IV moet eindigen.*

Porphyry (3de eeuw n.C.) beschouwde het tweede koninkrijk als het Medo-Perzische Rijk, het derde koninkrijk als het Griekse Rijk en het vierde koninkrijk als het Seleucidische koninkrijk van Antiochus IV.

7:20.24. De identiteit van de horens van het vierde dier.

De tien horens.

En van de tien horens die op zijn kop zaten en van die andere, die oprees en waarvoor er drie afgevallen waren (7:20a), … En de tien horens duiden aan dat uit dat koninkrijk tien koningen zullen opstaan, en na hen zal een ander opstaan. Die zal verschillen van die er eerder geweest waren. Drie koningen zal hij vernederen (7:24).

Het vierde dier had tien horens, die een omvattende totaliteit van koninklijke macht suggereren. 'De tien horens' symboliseren de voorgangers van de kleine horen. De drie koningen moeten tussen deze tien horens horen en niet aan hen toegevoegd worden. Deze tien koningen inclusief de drie koningen die verdrongen werden, kunnen niet met zekerheid geïdentificeerd worden. Het visioen blijft een zinspeling.

Tien koningen.

Er waren meer dan tien koningen in het gefragmenteerde koninkrijk van Alexander de Grote: Daniël 11 noemt 13 van de 16 heersers van de Ptolemeïsche en Seleucidische dynastieën. Alleen van Seleucus IV en Ptolemeus VI kan gezegd worden dat zij door Antiochus IV omvergeworpen konden worden.

Vijf Ptolemeërs heersten over Palestina vóór 200 v.C. en alleen twee Seleuciden heersten over Palestina ná 200 v.C. De andere drie om het getal tien vol te maken, kunnen de volgende zijn: Alexander, Demetrius, de jonge Antiochus of Demetrius, de jonge Antiochus, en Ptolemeus VI.

De Joodse Sibyllijnse Orakels (3-5de eeuw n.C.) gingen ervan uit dat de tien koningen Seleuciden waren, de meest bestendige belichaming van een Grieks Rijk in de 2de eeuw v.C. De tien koningen zijn de zeven vroegere Seleucidische koningen, Antiochus IV, Demetrius en de jonge Antiochus.

De drie verdrongen koningen.

De drie koningen die door de kleine horen omver werden geworpen, kunnen niet met zekerheid geïdentificeerd worden. Onder de voorgangers van Antiochus IV wordt aan de volgende koningen gedacht: De meest waarschijnlijke koningen worden met een * gemerkt.

(1) *Antiochus III (vader van Antiochus IV) werd gewelddadig gedood in 187 v.C. Antiochus IV kan beschouwd worden als verantwoordelijk voor zijn dood.

(2) *Seleucus IV (oudere broer van Antiochus IV) werd door Heliodorus (zijn eerste minister, met aspiraties te heersen) vermoord in 175 v.C. Er is geen aanwijzing dat Antiochus IV hiervoor verantwoordelijk was.

(3) *Demetrius I (oudste zoon van Seleucus IV) werd verdrongen door Antiochus IV in 175 v.C.

(4) *Antiochus (jongere zoon van Seleucus IV) was voor 5 jaar co-regent samen met Antiochus IV voordat hij gedood werd.

(5) Heliodorus (die streefde naar het koningschap en samen met de jonge Antiochus als een marionettenkoning hoopte te heersen) werd door Antiochus IV verdrongen.

(6) Ptolemeüs VI (oom van Antiochus IV) had enig recht op de Seleucidische troon. Antiochus IV versloeg hem en nam hem in 169 v.C. gevangen.

7:20b.21.25. De beschrijving van de kleine horen van het vierde dier.

Die horen die ogen had en een mond vol grootspraak en waarvan de verschijning groter was dan die van zijn metgezellen (7:20b). Ik had namelijk toegekeken en gezien dat die horen oorlog voerde tegen de heiligen en dat hij hen overwon (7:21). Hij zal woorden tegen de

Allerhoogste spreken (7:25a). De heiligen van de Allerhoogste zal hij te gronde richten … en zij zullen in zijn hand worden overgegeven … (7:25c).

De kleine horen symboliseert de laatste tiran in elk segment van de geschiedenis.

De ogen van de kleine horen suggereren zijn hebzucht om andere gebieden te bezitten en zijn arrogantie in de politiek. Hij forceert zijn weg naar de troon en valt de heiligen van de Allerhoogste aan. De grootspraak uit zijn mond symboliseert zijn vijandschap tegen de God die zich in de Bijbel geopenbaard heeft (zie 8:10-12; 11:30-39; zie Jesaja 14:12-15).

Hij symboliseert de laatste tiran binnen dit segment van de geschiedenis. Hij roeit zijn tegenstanders uit, spreekt godslasterlijke taal en voert oorlog tegen Gods volk (de gelovigen in het Oude Testament) en verslaat hen (7:20-21). Hij kan geïdentificeerd worden als Antiochus IV, de Seleucidische koning die de grootste crisis in de geschiedenis van de Joden veroorzaakte tussen de val van Jeruzalem in 587 v.C. en de gebeurtenissen in de 1ste eeuw n.C.

Antiochus IV wilde orde scheppen in Palestina, maar kreeg tegenstand van een andere orde. *Omdat hij geen andere orde kon accepteren, ging hij zijn eigen orde op mensen afdwingen. Al gauw werd het duidelijk dat zijn pretentieuze orde een gemaskerde uitdrukking van chaos was in plaats van een bolwerk tegen chaos. In theorie beschermen regeringen het leven, maar in werkelijkheid bedreigen zij gemakkelijk het leven.* Antiochus IV ziet zichzelf als iemand die de macht van een hemels wezen heeft en gaat als een hemels wezen spreken. Maar God heeft deze positie niet aan Antiochus IV gegeven. Antiochus IV vormt een uitdaging voor de hemel zelf.

De eerste drie dieren waren duidelijk onder beheer, maar het vierde dier maakte onafhankelijke beslissingen. Hij werd door God tot stand gebracht, maar streefde voorbij zijn doel en macht.

In plaats van te doen waarvoor God hem geschapen had, d.w.z. zich te houden aan 'bepaalde tijden' (door Gods decreet vastgesteld) (7:25), nam hij de leiding over het proces van de geschiedenis. De geschiedenis gaat voor een tijd en een dubbele tijd enz. door, maar de kleine horen denkt dat hij de geschiedenis kan beheersen. God zette echter een grens aan dit proces en de regering van Antiochus IV werd plotseling en onverwachts beëindigd!

Het symbool van de kleine horen spoort aan tot herhaalde toepassing van latere belichamingen van dezelfde duistere macht.

Juist het gebruik van symboliek in het visioen spoort aan tot herhaaldelijke toepassing van latere belichamingen van dezelfde duistere macht als Antiochus IV (d.w.z. latere antichristen) (zie 1 Johannes 2:18). Zelfs in zijn uitleg van het visioen noemt Daniël niet de identiteit van de symbolen. Daniël laat dus een herhaaldelijke toepassing van de symbolen toe op latere situaties waar er weer een patroon van de crisis rondom Antiochus IV verschijnt. *Dit proces van herhaaldelijke toepassing van Daniëls dierenbeelden op latere*

koninkrijken weerspiegelt het feit dat de geschiedenis een proces blijft waarin één koninkrijk of etnische groep en dan een ander koninkrijk of etnische groep een monsterachtige en onderdrukkende macht wordt.

De kleine horen is het symbool voor de antichrist.

Een andere traditie van uitleg identificeert de kleine horen met de laatste antichrist. Maar de kleine horen is niet alleen maar *een verwachting* van een toekomstige antichrist die nog moet komen.

'De antichrist' is de onaangename werkelijkheid in het leven van het volk van God in elk segment van de geschiedenis. "Nu al zijn er veel antichristen gekomen" (1 Johannes 2:18).[26]

7:25b. De tijden door (Gods) besluit vastgesteld: een tijd, tijden en een halve tijd.

Hij zal erop uit zijn bepaalde tijden[27] en de wet te veranderen, en zij zullen in zijn hand worden overgegeven

voor een tijd, tijden en een halve tijd[28] (7:25b).

Het getal 3½ in de oudtestamentische geschiedenis kan een letterlijke of een symbolisch getal zijn.

In de oudtestamentische geschiedenis was er een vreselijke droogte voor een paar jaar die plotseling en onverwachts eindigde toen God het gebed van Elia verhoorde door regen te sturen (1 Koningen 17:1). Jakobus noemt het getal '3½' dat letterlijk of symbolisch kan zijn (Jakobus 5:17) [29].

In de latere geschiedenis werd deze '3½ jaren' droogte *een symbool voor een periode van tijd die dreigt steeds langer te worden*: 'een periode, een dubbele periode, een viervoudige periode ... totdat zeven perioden' bereikt wordt ('7' is het symbool voor goddelijke voltooiing en volmaaktheid). Maar, de verwachte volgorde wordt plotseling afgebroken, zodat 'de zeven perioden' (feitelijk een symbool voor 'een eeuwigheid') die dreigden plotseling en onverwachts gehalveerd werden.

Het getal 3½ in het boek van Daniël was zeker geen letterlijk getal!

Antiochus IV heeft geen poging gewaagd om de 364-dagenkalender te veranderen in een 360-dagenkalender, maar hij bemoeide zich met de Joodse godsdienstige zaken die niet

---

[26] Vergelijk dit met de boodschap in het Nieuwe Testament. "Het beest dat uit de zee opkwam" symboliseert de antichrist die "grote woorden en godslasteringen" spreekt en "macht gegeven werd om dit tweeënveertig maanden lang te doen" (nog een symbool voor 3½)(Openbaring 13:5). Hij zal oorlog voeren tegen de nieuwtestamentische gelovigen en werd gezag gegeven (d.w.z. kreeg van God toestemming) om hen te overrompelen (te overwinnen) en te doden" (Openbaring 11:7; Openbaring 13:7). "Het beest uit de zee" is een symbool voor Satans antichristelijke politieke macht in elk segment van de geschiedenis. Het gebruik van symboliek in het boek Openbaring spoort de herhaaldelijke toepassing van latere belichamingen van de duistere machten aan. "Het beest (dier) dat u gezien hebt, was en is niet; en het zal opkomen uit de afgrond en naar het verderf gaan." (Openbaring 17:8).

[27] Hebreeuws: zimnim we-dat. "dat" = decreet of edict.

[28] Hebreeuws: >ad->idan we->idanin u-pelag>idan

[29] Het getal "7000 (7x10x10x10)" is mogelijk een figuurlijk getal dat "de volheid (volledige getal) van de uitverkorenen van Gods volk" in dat segment van de geschiedenis symboliseert. "Maar Ik zal er in Israël zevenduizend overlaten, allen die de knieën niet gebogen hebben voor de Baäl, en allen van wie de mond hem niet gekust heeft" (1 Koningen 19:18; Romeinen 11:4-5). Daarom kan het getal "3½" ook een figuurlijk getal zijn (1 Koningen 17:1; Jakobus 5:17).

een verandering in de kalender inhield (8:11-14;
11:31-38; 1 Makkabeeën 1-4; 2 Makkabeeën 4-6).

De woorden ‘de tijden veranderen’ in Daniël 7:25 hebben dezelfde betekenis als in Daniël 2:21, “Hij (God) verandert de tijden en tijdstippen; Hij zet koningen af en stelt koningen aan.” Het betekent dat *God besluiten heeft genomen m.b.t. hoe de menselijke geschiedenis zich ontvouwt en in het bijzonder hoe een regime, koninkrijk of wereldrijk een ander opvolgt. Deze veranderingen zijn vastgesteld, niet door een menselijk besluit, maar alleen door Gods besluit (zie 2:13,15)*. Door zijn weg naar de troon te forceren en zijn weg door de geschiedenis te rammen, heeft Antiochus IV de vorming van de geschiedenis die God anders ontworpen heeft, getart.

De vraag die mensen stellen, is: “Hoe lang wordt toegelaten dat dit zo doorgaat?” Het antwoord is dat Antiochus IV toegelaten wordt over de gebeurtenissen in zijn koninkrijk te heersen, maar alleen voor “een periode, een dubbele periode en een halve periode”! Dit is een geheimzinnige manier om te zeggen: ‘3½’ (letterlijke) jaren. De tijd vanaf de ontheiliging van de tempel op de 15de Kislev 167 v.C. (1 Makkabeeën 1:54) tot de reiniging van de tempel op de 25ste Kislev 164 v.C. (1 Makkabeeën 4:52) *was niet letterlijk 3½ jaren*, maar letterlijk drie jaar en tien dagen. De periode van verdrukking was nader aan 3½ jaar als het begin berekend wordt vanaf vroegere gebeurtenissen (d.w.z. 1 Makkabeeën 1:20,29-53) of als het einde de dood van Antiochus IV omvatte (1 Makkabeeën 6:16).

Niettemin is het symbool ‘een periode, een dubbele periode en een halve periode’ niet een geheimzinnige manier om ‘3½ letterlijke jaren’ te zeggen, ongeacht de betekenis van latere tijdsaanduidingen:

- in Daniël 8:14 (2300 avonden en morgens)
- in Daniël 9:27 (halverwege de zeven/de week)
- in Daniël 12:7 (een vastgestelde tijd, vastgestelde tijden en een helft)
- in Daniël 12:11 (1290 dagen)
- en in Daniël 12:12 (1335 dagen).

Het woord ‘periode’ (Hebreeuws: >idan; Grieks: kairos) is niet eenvoudig een vervangend woord voor ‘jaar’ (Hebreeuws: shinah; Grieks: etos). Een ‘periode’ kan een jaar lang zijn, maar hoeft niet een jaar lang te zijn (4:14; 7:12). En de uitdrukking ‘een periode, een dubbele periode en een halve periode’ is niet een complexe manier om ‘3½ jaar’ te zeggen.

In het boek Daniël is *het getal 3½ een symbool voor 'een periode van beproeving en verdrukking die plotseling en onverwachts beëindigd wordt*'. Het symboliseert de periode van beproeving vanaf 171 v.C. tot 164 v.C. onder de tiran, koning Antiochus IV, die in het midden van deze periode van 7 jaar (bij 3½) (d.w.z. in 167 v.C.) "de gruwel van de verwoesting" in de tempel van Jeruzalem oprichtte (9:27)! Nog 3½ jaar later van 167 v.C. tot 164 v.C. werd deze tiran plotseling en onverwachts vernietigd.

De tijd voor de koning, door de kleine horen gesymboliseerd, is al vastgesteld – het is niet zonder einde! Hij zelf staat onder controle. *De periode van tijd waarin hij heerst, kan lang zijn, maar het wordt tot een plotseling en onverwacht einde gebracht. Op een soevereine wijze zal de God van de Bijbel plotseling, onverwachts en beslist zijn boze plan in het midden (bij 3½) afsnijden, zodat hij nooit zijn boze plan zal kunnen voltooien!* God laat niet toe en zal niet toelaten dat deze kwaadaardige tiran zijn boze plan helemaal tot het einde uitvoert. Maar deze manier van spreken impliceert helemaal niet de chronologische lengte van tijd die met deze periode correspondeert.

Het begin van de periode waarnaar verwezen wordt is best mogelijk wanneer Antiochus IV de troon grijpt (175 v.C.), wanneer hij de Hellenistische hervormingen van de hoge priester Jason aanmoedigt, wanneer hij Menelaus tot hoge priester aanstelt, of wanneer hij de tempel voor het eerst ontheiligt (169 v.C.) (1 Makkabeeën 1:10-28). *Het einde* van de periode waarnaar verwezen wordt is best mogelijk wanneer de tempel heringewijd wordt, of wanneer Antiochus IV een paar maanden later sterft (164 v.C.), gebeurtenissen die beschouwd kunnen worden als gedeeltelijke vervullingen van wat aan het einde van deze periode beloofd wordt.

Vergelijk dit met het getal '3½' in het boek Openbaring[30].

7:12. Alle koninkrijken / wereldrijken zijn beperkt en tijdelijk.

Ook de rest van de dieren ontnam men hun heerschappij, want (beter: maar) verlenging van het leven was hun gegeven tot een bepaald tijdstip en een bepaalde tijd (d.w.z. zij bleven doorleven)(7:12).

---

[30] In het boek Openbaring wordt het getal '3½' weer gebruikt als een symbool van "een tijd van beproeving en verdrukking die plotseling en onverwacht eindigt, maar het getal '3½' verwijst niet naar dezelfde tijd van beproeving en verdrukking als in het boek van Daniël. *Het begin* van de symbolische periode van 3½ in het boek Openbaring is bij de eerste komst van Jezus Christus toen de Kerk/Gemeente begon als een getuigende instelling (Openbaring 12:5,10,11,17). *Het einde* van de symbolische periode van 3½ is net voor de wederkomst van Jezus Christus wanneer Kerk/Gemeente als een getuigende instelling vernietigd wordt (Openbaring 11:1-3,7-18). Dus, in het licht van de nieuwtestamentische openbaring, *symboliseert het getal 3½ de hele nieuwtestamentische periode van de eerste komst tot de wederkomst van Jezus Christus*, die ook de periode van 'de grote verdrukking' (Openbaring 7:14; zie Johannes 16:33) genoemd wordt.

Alle koninkrijken zijn beperkt.

Het visioen aangaande 'de vier dieren' beschouwt de geschiedenis van koninkrijken als een geheel: koninkrijken ontvangen gezag; heersen voor een tijd, worden plotseling en onverwacht beëindigd, geven hun gezag prijs, worden gepensioneerd en bewijzen eer aan het nieuwe heersende gezag. Dus, niet alle koninkrijken in de geschiedenis worden veroordeeld (verdoemd). Er bestaat macht en gezag dat relatief verantwoordelijk uitgeoefend wordt (zie Romeinen 13:1-7).

Niettemin zijn *alle gezagsinstellingen (koninkrijken, regeringen) beperkt, begrensd en tijdelijk*. Wanneer gezagsinstellingen zich onderwerpen aan God en zijn doel in de manier waarop zij heersen, hun verantwoordelijkheden uitvoeren en hoe zij zich tot hun onderdanen verhouden, dan erkennen zij het nieuwe Koninkrijk van God. Maar wanneer deze gezagsinstellingen zichzelf verheffen tegen God en zijn doel in de manier waarop zij heersen, hun verantwoordelijkheden uitvoeren en hoe zij zich tot hun onderdanen verhouden, zullen zij ervaren dat God zich zal handhaven over hen in het oordeel!

De geschiedenis van de wereld eindigt niet met de veroordeling van de kleine horen.

De geschiedenis van de wereld wordt niet in Daniël 7 beëindigd! De jaren gaan voorbij en de geschiedenis op de aarde gaat door als voorheen: koninkrijken komen en koninkrijken gaan. Het schema van *'de vier koninkrijken (regimes, wereldrijken)' in Daniël 7 vertegenwoordigt de politieke, economische, militaire en corrupte religieuze koninkrijken op de aarde in elke periode (segment) van de wereldgeschiedenis*. Telkens wanneer zo een koninkrijk met zijn tiran (of antichrist) te arrogant tegen God en Gods volk wordt, zal God deze tiran doden en de macht van zijn koninkrijk verbreken![31] Een voorbeeld van deze onderdrukking en vervolging kan gelezen worden in 1 Makkabeeën (1:20-61).
Dit is een geweldige bemoediging voor christenen in elk land van de wereld!

7:22.26-27. Het koningschap werd gegeven aan de heiligen van de Allerhoogste.
totdat de Oude van dagen kwam, de heiligen van de Allerhoogste recht verschaft werd en het tijdstip was bereikt dat de heiligen het koningschap in bezit namen (7:22). Daarna zal het gerechtshof zitting houden: men zal hem zijn heerschappij ontnemen, hem verdelgen en volledig vernietigen. Maar het koningschap en de heerschappij en de grootheid van de koninkrijken onder heel de hemel zullen gegeven worden aan het volk van de heiligen van de Allerhoogste. Zijn koninkrijk zal een eeuwig koninkrijk zijn, en alles wat heerschappij heeft, zal Hem eren en gehoorzamen (7:26-27).
De koninkrijken op de aarde zullen opgevolgd worden door het Koninkrijk van de hemel en het zal gegeven worden aan 'de heiligen van de Allerhoogste'. De verschillende uitdrukkingen in de verzen 18,22,25,26,27 hebben dezelfde betekenis. Niets in Daniël 7:17-27 suggereert een individuele messiaanse figuur. *Het Oude Testament bevat ook niet-messiaanse eschatologie en Daniël 7 is een niet-messiaanse eschatologie*.

'De heiligen van de Allerhoogste' zijn op een bepaalde manier hemels, en toch heel nauw verwant aan Gods volk op de aarde. Deze 'heiligen' (12:7) zijn Daniëls volk (12:1). Als Michaël, een hemels wezen, beschreven kan worden als 'de leider van Israël' (10:21), dan

[31] Denk aan wat er gebeurde met het koninkrijk van de wereld onder Napoleon, onder Stalin, onder Hitler en onder vele andere tirannen (antichristen)
in het Westen, in het Oosten en in het Midden-Oosten.

kan Israël beschreven worden als 'het volk van dit hemelse wezen' (7:27). Zij zijn 'de machtigen' en (of: dat is) 'het heilige volk' (8:24). In Gods ogen worden de gelovigen op de aarde geïdentificeerd met het menselijke wezen. Zij zijn 'energieke (krachtige, kloeke)' mannen en heiligen (Matteüs 11:12). En zij worden geassocieerd met iedereen in het Hemelse Jeruzalem (Hebreeën 12:22-24) [32]. Vergelijk deze oudtestamentische boodschap met de nieuwtestamentische boodschap[33].

7:28. Het effect op Daniël.

Hier is het einde van deze woorden. Wat mij, Daniël, betreft – mijn gedachten verschrikten mij zeer, en mijn gelaatskleur veranderde. Deze woorden bewaarde ik echter in mijn hart (7:28).

Ook christenen die proberen dit visioen te begrijpen, kunnen dezelfde verbijstering ervaren.

DANIËL 8

Thema. De koninkrijken van de wereld in het licht van het Koninkrijk van God.
Elke aanval tegen het volk van God is een aanval tegen God zelf.

1. De geschiedenis van de Joden in Babylon[34] vóór Daniël 8 (605-538 v.C.)

Koning Nebukadnezar (605-562 v.C.) had de eerste tempel van Jeruzalem in 586 v.C. vernietigd en veel Joden als bannelingen naar Babylon gedeporteerd (1:1-7). De ballingschap van Juda in Babylon duurde van 605 tot 538 v.C.

Koning Nabonides (556-539 v.C.) samen met zijn zoon, Belsazar (tweede in het koninkrijk)(5:29) was de laatste koning van het Babylonische Rijk. "Het derde jaar van de regering van koning Belsazar" (8:1) was 550/549 v.C.

Op het moment van dit visioen was er nog geen hoop op een terugkeer uit de ballingschap of op het herstel van de tempel.

De rivaliserende tempel in Egypte (6de eeuw v.C.)

Er waren Joodse gemeenschappen op veel plaatsen in het Babylonische Rijk. Een groep Joden vestigde zich in Boven-Egypte. Psamtek II (594-588 v.C.) gebruikte een macht van Joodse huursoldaten in een oorlog tegen zijn zuidelijke buur, de Ethiopiërs, (Nubiërs) en aan het einde van deze oorlog vestigde hij de Joden op zijn zuidelijke grens bij de eerste cataract van de Nijl. De Joden bouwden een tempel van de HEER (JAHWEH) bij Elefantine en offerden dieren (natuurlijk in strijd met de Wet) soortgelijk aan de

---

[32] Vergelijk deze oudtestamentische boodschap met de nieuwtestamentische boodschap. Het volk van God (de gelovigen uit de oudtestamentische
periode en later de christenen uit de nieuwtestamentische periode) die door de periode van beproeving en verdrukking heengaan, zullen uiteindelijk
triomferen! "Daarom zeg Ik u dat het Koninkrijk van God van u (d.w.z. de quasi-godsdienstige mensen) weggenomen zal worden en aan een volk
gegeven dat de vruchten ervan voortbrengt" (Matteüs 21:43).

[33] De mensen van God (de oudtestamentische gelovigen en later nieuwtestamentische gelovigen) die door een periode van verdrukking en vervolging
heengingen, zullen uiteindelijk triomferen. Het Koninkrijk van God zal van u (de quasi-religieuze mensen) weggenomen worden en gegeven
worden aan een volk dat de vruchten ervan voortbrengt" (Mattheüs 21:43).

[34] F. F. Bruce, Israel and the Nations, 1975

offeranden in de tempel van Jeruzalem die nu in ruïnes lag. Jesaja spreekt over deze tempel in Jesaja 19:19, “Op die dag zal de HEERE een altaar hebben midden in het land Egypte, en aan zijn grens zal er een gedenkteken (een pilaar) voor de HEERE staan.” De namen van de Kanaänitische goden en godinnen werden vrijelijk met de Naam van de HEER gecombineerd. Deze tempel van Elefantine werd in 410 v.C. vernietigd door een anti-Joodse groepering die geleid werd door een priester van Khnub, de pottenbakkersgod met een ram als kop. De Joodse kolonisten gebruikten in hun brieven de titel ‘de God van de hemel’ voor de HEER.

De invloed van het Zoroastrisme (6de eeuw v.C.)

De Joden leefden net langer dan tweehonderd jaar onder de Perzische heerschappij (539-331 v.C.). Gedurende het Perzische Rijk waren de Joden blootgesteld aan de godsdienstige gedachten van Perzië. Vanaf Darius (521-486 v.C.) was de officiële godsdienst van Perzië het Zoroastrisme. De godsdienst van Zarathustra was dualistisch: de goede geest (Ahura Mazda, de wijze heer) samen met zijn zes Amesha Spentas (onsterflijke heiligen) die hem steunden in zijn strijd voor de waarheid en licht stonden tegenover de slechte geest (Angra Mainyu) samen met zijn Daevas (begeleidende boze geesten). Judaïsme werd niet dualistisch, maar *de engelen werden dienaren van de Hoogste God en bepaalde gebieden van activiteit werden aan de engelen toegeschreven*. Er was ook een hiërarchie van boze machten (10:12-13,20) en hun oorsprong werd ten onrechte herleid tot Genesis 6:4. De Perzische godsdienst heeft het apocriefe boek Henoch (1ste eeuw v.C. tot de 1ste eeuw n.C.) en het apocriefe boek Tobit (ong. 200 v.C.)(Tobit 3:8; Tobit 12:15) beïnvloed.

De oorsprong van de Samaritaanse godsdienst (5de eeuw v.C.)

Sanballat de Horoniet (in Samaria) vocht tegen de wederopbouw van de muur van Jeruzalem (Nehemia 2:10,19; Nehemia 4:1,8-10; Nehemia 6:1). Hij gaf zijn dochter ten huwelijk aan Manasse, de jongere zoon van de hoge priester Jojada, maar de gouverneur Nehemia (445-423 v.C.) heeft hem verbannen (Nehemia 13:28).

Manasse zocht hulp van Sanballat. Met toestemming van de grote koning, bouwde Sanballat een tempel op de heilige berg van Samaria, Gerizim (Deuteronomium 11:29; Johannes 4:20) nabij het oude heiligdom van Sichem en maakte Manasse tot hoge priester. Deze Manasse stichtte de rivaliserende Samaritaanse godsdienst die alleen op de Pentateuch gebaseerd is.

Een latere ballingschap naar Perzië (4de eeuw v.C.)

Artaxerxes III (359-338 v.C.) bracht een groot aantal Joden uit Palestina en vestigde hen in het district van Hyrcania, ten zuidoosten van de Kaspische Zee.

Het vroege Jodendom, diensten in synagogen, de Aramese taal en het gezag van de hoge priester.

De instelling van ‘de synagoge’ stamt waarschijnlijk uit de Babylonische ballingschap (586-538 v.C.) waar Joodse gemeenschappen geïsoleerd waren van de aanbidding in de tempel van Jeruzalem. In plaats van een andere tempel te bouwen, richtten deze gemeenschappen ‘synagogen’ (gemeenschapscentra) op waar de Wet gelezen en uitgelegd kon worden en waar erediensten zonder offeranden gehouden konden worden die de diensten in de tempel van Jeruzalem zo goed mogelijk volgden.

Vanaf de Perzische periode verdrong het Aramees de Hebreeuwse taal als de gewone spreektaal van de mensen. Als de Schrift in het Hebreeuws gelezen werd, werd het noodzakelijk uitleg in de Aramese taal te geven. De uitleg heette ‘een Targum’. “Ze onderwezen het volk in de wet, en het volk *stond* op zijn plaats. Zij lazen uit het boek voor, uit de wet van God, gaven uitleg en verklaarden de betekenis, zodat men de voorlezing begreep” (Nehemia 8:8).

De gouverneur was de vertegenwoordiger van de grote koning. Wanneer de gouverneur een Jood was (Zerubbabel, Nehemia), nam het prestige van de hoge priester toe. *De hoge priester was niet alleen het hoofd van het tempelritueel, maar in de praktijk werd hij ook het hoofd van de Joodse tempelstaat*, waarin de hoge priester de hoogste positie behield door heel de tweede-tempelperiode heen (zie Annas en Kajafas). De godsdienst in Judea werd steeds meer en meer *een godsdienst van de Wet die gecombineerd werd met een beleid van godsdienstige en etnische exclusiviteit* in tegenstelling tot haar Bijbelse roeping (Jesaja 2:2-4; Jesaja 11:10; Jesaja 19:24-25; Jesaja 56:6-8 en Jesaja 60:3)!

8:1-2. Daniëls visioen in Elam.

Daniëls tweede visioen kwam twee jaar na het eerste visioen. Evenals het eerste visioen, ging het tweede visioen over dieren die machtige en agressieve volken voorstelden. Dergelijke volken kwamen tot stand door geweld en intrige en behielden de macht door dezelfde middelen. Het tweede visioen vertelt over hun eindbestemming, d.w.z. hun val.

Het thema van Daniël 8.

Het thema van Daniël 8 is: De geschiedenis van de koninkrijken van de wereld in het licht van het soevereine Koninkrijk van God.

De nadruk in Daniël 8.

Een koninkrijk in de wereld dat een ander koninkrijk in de wereld met geweld omverwerpt (ten val brengt), maakt een grote fout, omdat het zelf ook omvergeworpen zal worden[35].

Een koninkrijk (regering) in de wereld dat geweld (verdrukking en vervolging) gebruikt tegen God, Gods volk (de gelovigen gedurende de oudtestamentische periode en de

[35] Vergelijk dit met wat Jezus zegt, “Allen die naar het zwaard grijpen, zullen door het zwaard omkomen” (Matteüs 26:52)!

gelovigen gedurende de nieuwtestamentische periode) en hun aanbidding van God, maakt een nog grotere fout, omdat God dat koninkrijk volledig zal verpletteren! Dat koninkrijk "zal zonder mensenhand gebroken worden" (8:25)! *Elke aanval tegen Gods volk is een aanval tegen God zelf!*

Elke menselijke gezagsinstelling of macht is onderhevig aan grenzen (beperkingen). De overtredingen (van deze grenzen)(i.e. 'zonden') van deze politieke, economische, militaire en corrupte religieuze instellingen zullen de val van deze instellingen veroorzaken. Wat het koninkrijk van de wereld zaait, zal het oogsten (Galaten 6:7-8). Dit feit is een bemoediging voor de gelovigen (de uitverkoren gelovigen gedurende de oudtestamentische periode en de nieuwtestamentische periode)!

De tweede tempel werd in 516 v.C. herbouwd.

De eerste tempel van Jeruzalem werd door koning Salomo gebouwd van 967 tot 960 v.C. (1 Koningen 6:37-38) en werd door koning Nebukadnezar in 586 v.C. vernietigd (2 Koningen 25:8-9).

De tweede tempel van Jeruzalem werd na de ballingschap gedurende de regering van koning Darius (521-486 v.C.) van 539-516 v.C. herbouwd (Ezra 6:11-15).

Elam is gelegen tussen Babylon (Irak) en Perzië (Iran) en was een provincie van het Perzische Rijk. In de ogen van de Joden was Susa de hoofdstad van de Medo-Perzische regering in de tijd van koning Xerxes I (486-465 v.C.)(Esther 1:2) en koning Artaxerxes I (465-423 v.C.) (Nehemia 1:1). Ulai is de naam van een kanaal in de omgeving van Susa.

De tweede tempel werd in 167 v.C. ontheiligd.

Eeuwen later, in 167 v.C. werd deze tweede tempel ontheiligd door 'het koninkrijk van de wereld' dat in die tijd vertegenwoordigd werd door koning Antiochus IV (175-164 v.C.) en *'de godsdienst van de wereld' (in die tijd vertegenwoordigd door de hervormingsgezinde Joden die een verbond hadden gesloten met de heidense Griekse godsdienst en cultuur)*.

De schrijver van het boek Daniël hoofdstukken 7 t/m 12 leefde in de 2de eeuw v.C. gedurende de latere ontheiliging van de tempel in 167 v.C. Het boek Daniël 7 t/m 12 is een terugziende profetie over deze latere ontheiliging van de tempel van Jeruzalem. Daarom moest vanuit het perspectief van de historische Daniël in de 6de eeuw v.C. (8:1) het opgetekende visioen van de schrijver van Daniël 8:6-14 'verzegeld' blijven (i.e. het visioen moest verborgen en dus onbekend blijven, omdat vanuit het gezichtspunt van de historische Daniël het visioen betrekking heeft op gebeurtenissen in de verre toekomst (8:26). Dit visioen had geen toepassing in de vroege 6de eeuw v.C. Maar het visioen had een toepassing in de latere 2de eeuw v.C.!

8:3-4. De ram vertegenwoordigt het Medo-Perzische Rijk.

De ram

In zijn visioen zag Daniël een ram met twee ongelijke horens die vanuit het oosten aanstormde, en met de horens naar het westen, het noorden en het zuiden stootte. Volgens de uitleg (8:20) was de ram een symbool voor het Medo-Perzische Rijk waarin Kores II de belangrijkste rol speelde.

'De dierenriem' bestaat uit getekende figuren in de sterrenriem, ongeveer 8 graden aan weerskanten van de baan die de zon elk jaar tussen de sterren voert. De figuur van de ram in de dierenriem wordt met Perzië geïdentificeerd, omdat in de dierenriem Perzië onder Aries valt (de figuur van een ram, de eerste van de 12 figuren in de dierenriem). De twee horens van de ram verwijzen naar Media (de kortere horen) en Perzië (de langere horen). Samen vormen zij het Perzische Rijk. In de Bijbel is 'een horen' een symbool voor het vermogen te overwinnen (zie 7:21; Zacharia 1:21; Openbaring 5:6).

Kores II (559-530 v.C.)

Koning Kores II was de eerste koning van het Medo-Perzische Rijk. Hij had Croesus van Lydia in 546 v.C. verslagen en een aantal Griekse nederzettingen in het westen gelegen Klein-Azië onder zijn bescherming aan zijn rijk toegevoegd. Vers 4 verwijst naar de vroegere overwinningen van het Medo-Perzische Rijk onder Kores in het oosten (Medo-Perzië), het westen (Klein-Azië), het noorden (Babylonië) en het zuiden (Egypte). "Hij deed naar goeddunken en maakte zich groot" is een inleiding op de latere koning (Antiochus IV) die "een mond vol grootspraak" had (7:8).

Cambyses en de onechte Smerdis regeerden van 530-521 v.C. Zij werden door Darius I opgevolgd.

Darius I (521-486 v.C.)

Het lukte koning Darius I niet om het vasteland van Griekenland te veroveren toen hij in de slag van Marathon (490 v.C.) verslagen werd. De Perzen delfden ook de nederlaag in de zeeslag van Salamis (480 v.C.) en de slag van Plataea (479 v.C.) tegen de Grieken.

8:5-8. De geitenbok vertegenwoordigt het Griekse Rijk.

Philip II (350-336 v.C.)

Tegen 338 v.C. beëindigde koning Philip van Macedonië d.m.v. geweld en diplomatie de eindeloze ruzies tussen de Griekse stadstaten en verenigde heel Thracië, Macedonië en Griekenland onder zijn heerschappij. Hij was van plan om een gecombineerd Grieks-Macedonisch leger tegen het Perzische Rijk te leiden, maar werd vermoord.

De geitenbok.

In zijn visioen zag Daniël een geitenbok met één prominente horen tussen zijn ogen. De geitenbok stormde met grote snelheid (alsof hij vloog zonder de aarde te raken) van het westen tegen de ram. Hij was vervuld met woede, viel de ram furieus aan en brak zijn

twee horens. Het feit dat beide horens braken symboliseert de zwakheid en kwetsbaarheid van de politieke en militaire macht van dat koninkrijk! Niemand kon de ram uit de macht van de geitenbok redden. De geitenbok maakte zich uitermate groot (zijn Rijk werd heel groot). Maar op het hoogtepunt van zijn macht brak zijn horen af. Volgens de uitleg (8:21) was de geitenbok een symbool voor het Griekse Rijk en de grote horen een symbool voor zijn grootste koning, Alexander de Grote.

Alexander de Grote (336-323 v.C.)

De figuur van 'de geitenbok' in de dierenriem wordt geïdentificeerd met Syrië (het Seleucidische Rijk, dat het Griekse Rijk van Alexander voortzette), omdat Syrië in de dierenriem onder de steenbok valt (de tiende figuur van de twaalf figuren in de dierenriem). De prominente horen tussen zijn ogen (die lijkt alsof het één horen is als men de horens van de zijkant beschouwt), verwijst naar de grootste koning van het Griekse Rijk, Alexander de Grote, de zoon van Philip II. "Hij kwam vanuit het westen, over heel het aardoppervlak, zonder de aarde aan te raken" (8:5) verwijst naar zijn blitzkrieg (zie Kores in Jesaja 41:3). Hij werd de onbetwistbare meester van zijn vaders Rijk in 334 v.C. Hij versloeg het Perzische leger in Klein-Azië bij Granicus (334 v.C.), Syrië bij Issus (333 v.C.), Tyrus (332 v.C.), toen Gaza en Egypte. Hij stichtte de stad Alexandrië in Egypte in 331 v.C.

Uiteindelijk versloeg hij het Perzische leger bij Gaugamela (ten oosten van de Tigris) in oktober 331 v.C. Hij marcheerde oostwaarts en veroverde de Perzische hoofdsteden van Susa, Ecbatana en Persepolis, marcheerde door Afghanistan en veroverde West-India (Pakistan).

In net vier jaar (334-331 v.C.) veroverde Alexander dit ontzaglijke gebied en vestigde het Griekse Rijk van Europa in het westen tot India in het oosten. *De gewone Griekse taal van zijn soldaten en zijn overwinningen legden een culturele eenheid op het Nabije Oosten, het Midden-Oosten en Europa voor duizend jaar*. Overal verrezen steden op het Griekse model.

Het is merkwaardig dat de grootste koning van allen (Alexander de Grote), nadat hij bijna de hele bekende wereld had veroverd, plotseling op het hoogste punt van zijn carrière aan de koorts in Babylon stierf in 323 v.C. (8:8). Na zijn dood werd het Griekse Rijk in vier delen verdeeld.

De verdeling in vier koninkrijken.

Maar toen hij machtig geworden was, brak de grote horen af en in plaats daarvan kwamen er vier opvallende op, overeenkomstig de vier windstreken van de hemel (8:8).

Na de plotselinge dood van Alexander, werd het Griekse Rijk in vier koninkrijken verdeeld en de werkelijke erfgenamen van Alexander waren niet zijn nakomelingen, maar zijn provinciale gouverneurs (satrapen) (11:4).

- In het noorden: Antigonus bestuurde Thracië (deel van Oost-Europa en West-Turkije)
- In het zuiden: Ptolemeus I (Soter)(323-305 v.C.) bestuurde de satraap van Egypte
- In het oosten: Seleucus I (Nicator)(312-281 v.C.) bestuurde de satraap van Babylonië en later Syrië.
- In het westen: Macedonië en Griekenland.

Vrij snel reduceerden burgeroorlogen de Macedonische dynastieën tot drie delen:

- De Antigoniden in Macedonië
- De Ptolomeën in Egypte. De Ptolemeïsche dynastie heerste van 323 - 31 v.C. Alexandrië werd de hoofdstad. Omdat Ptolomeus I de kust van Syrië en Fenicië overheerste, werd hij de meester van Judea, deporteerde Joden naar Alexandrië waar zij de Griekse taal adopteerden. Heel veel Joden vestigden zich in Alexandrië en ontvingen speciale voorrechten van de Ptolomeën.
- De Seleuciden in Azië. De Seleucidische dynastie heerste van 312 - 65 v.C. Babylon was de hoofdstad, maar werd gauw overschaduwd door Antiochië in Noord-Syrië en Seleucië aan de Tigris ten noorden van Babylon. Joodse handelaren vestigden zich in deze steden en ontvingen speciale voorrechten van de Seleuciden.

8:9-12. De kleine horen vertegenwoordigt Antiochus IV.

Antiochus IV (175-164 v.C.) wordt vertegenwoordigd door het symbool van 'een kleine horen'.

Uit één ervan kwam een kleine horen tevoorschijn, die uitzonderlijk groot werd, naar het zuiden toe, naar het oosten toe en naar het sieraadland toe (8:9).

Tijdens het latere deel van de heerschappij van de laatstgenoemde twee dynastieën (8:23) zag Daniël 'een kleine horen' die uit een van de vier horens groeide, die uitzonderlijk groot werd, naar het zuiden toe, naar het oosten toe en naar 'het sieraadland' (Palestina). Deze kleine horen groeide omhoog tot aan 'het leger van de hemel', liet sommige sterren van de hemel op de aarde vallen en vertrapte ze. De kleine horen maakte zich groot tot aan 'de Vorst van dat leger'; ontnam het steeds terugkerende offer en wierp zijn heilige woning neer.

In de Bijbel symboliseert 'een horen' het vermogen te overwinnen (7:21; Zacharia 1:21; Openbaring 5:6). 'De kleine horen' vertegenwoordigt de tiran Antiochus IV (Epifanes)(175-164 v.C.). Hij kwam voort uit het Seleucidische Rijk. Hij wordt 'klein' genoemd, omdat hij de jongste van zijn broers was, geen recht op de troon had en zijn aanmatigingen (woorden) waren groter dan zijn prestaties (daden). In vergelijking met Alexander de Grote was hij van geen betekenis.

Antiochus IV werd voor 12 jaren gevangen gehouden in Rome als een garantie dat zijn vader de herstelbetalingen van de oorlog aan Rome zou betalen na de vrede van Apamea (188 v.C.). In 175 v.C. greep hij ten onrechte naar de troon van het Seleucidische Rijk. Hij vocht met succes oorlogen tegen het oosten, tegen Egypte in het zuiden en tegen Judea. Judea werd 'het sieraadland' genoemd (11:16,41; Jeremia 3:19a). Het had een berg (Sion) (11:45) en was 'een land dat overvloeit van melk en honing – het is een sieraad onder alle landen' (Ezechiël 20:15).

Antiochus IV viel Gods gezalfde hoge priester, Gods tempel en Gods volk aan.

Hij (de kleine horen) werd groot, tot aan het leger van de hemel (gelovigen). Van dat leger, namelijk van de sterren, liet hij er sommige ter aarde vallen en vertrapte ze. Hij maakte zich groot tot aan de Vorst van dat leger (God). … Hij deed het en het gelukte (8:10-11a,12c).

Dit is geen beschrijving van de grootheid van Antiochus IV, maar eerder van zijn arrogantie: hij waagde het Gods volk, Gods tempel en zelfs God zelf aan te vallen! 'Het leger van de hemel' is een verwijzing naar het leger van gelovigen onder de Joden, in het bijzonder de hoge priesters en priesters die vele jaren eerder de Israëlieten naar hun legerafdelingen uit Egypte leidden (Exodus 6:26; Numeri 33:1).

Maar omdat 'het leger van de hemel' ook verwijst naar Gods leger van engelen ('Gods sterren')(Jesaja 14:13), is een aanval van Antiochus op God en zijn leger van gelovigen vanuit Gods perspectief ook een aanval op God en zijn leger van engelen! *De tiran dacht dat hij alleen een volk en een godsdienst aanviel en vertrapte, maar hij besefte niet dat een aanval op Gods volk, Gods dienaren en Gods Woord in feite een aanval op God zelf is!*

- **Onias III.** Hij was de rechtmatige hoge priester van het huis van Zadok van 198-174 v.C.
- **Jason.** Maar in 174 v.C. stelde Antiochus IV Jason, de broer van Onias, aan als hoge priester, omdat Jason Antiochus beloofde het Hellenisme (de Griekse cultuur) in Jeruzalem te bevorderen en omdat hij een grote som geld als omkoopgeschenk in de koninklijke schatkist betaalde!

  Onder invloed van de Griekse steden en Griekse cultuur richtte Jason een gymnasium op in Jeruzalem en wierf jonge mannen van de voorname families om lid te worden van een orde van 'epheboi', een atletiekgilde zoals in andere Griekse steden. Deze atleten droegen hoeden met brede randen ("petasos"), waren volkomen naakt als zij worstelden of de discus wierpen. Sommigen van hen probeerden het feit dat zij besneden waren te verbergen. Zelfs de priesters jaagden zo snel mogelijk door hun godsdienstige verplichtingen heen ten einde het sportgebeuren in het stadion bij te kunnen wonen. Jason kocht ook nog een ander recht van Antiochus IV, namelijk, dat burgers van Jeruzalem ook als burgers van Antiochië ingeschreven konden worden, de eerste stap om aan Jeruzalem de status van een Griekse stad te geven.

- **Menelaus.** Maar in 172 v.C. bood Menelaus, niet een lid van het priesterlijke huis van Zadok, een groter omkoopgeschenk dan Jason aan Antiochus IV ten einde (tegen de Wet) als hoge priester aangesteld te worden in de plaats van Jason. Jason vluchtte naar Ammon (2 Makkabeeën 4:23-29).
- **Andronicus.** In 171 v.C. verliet Antiochus IV Antiochië om tegen opstandelingen te vechten en stelde Andronicus aan als zijn gevolmachtigde. Menelaus kocht Andronicus om met schatten uit de tempel om de vorige hoge priester Onias III te vermoorden. Onias werd in het heilige gebied van Daphne buiten Antiochië vermoord. Maar toen Antiochus IV terugkeerde heeft hij Andronicus de doodstraf gegeven (2 Makkabeeën 4:30-38).
- **Lysimachus.** In 169 v.C. liet Menelaus zijn broer Lysimachus als gevolmachtigde (hoge priester) achter in Jeruzalem. Met toestemming van Menelaus pleegde Lysimachus heiligschennis door heilig vaatwerk te stelen. Dit veroorzaakte een ernstige opstand in Jeruzalem. Terwijl de roof van tempels een veelvoorkomend beleid van koningen en een absolute noodzakelijkheid was om belastingen aan hun overheersers te betalen, was dit een verschrikkelijke heiligschennis voor godsdienstige Joden. Vanuit het gezichtspunt van Antiochus IV was Judea maar een ondergeschikte provincie, maar vanuit het gezichtspunt van Judea was Antiochus IV de incarnatie van de duivel. Drie leden van de Sanhedrin werden afgevaardigd om bij Antiochus in Tyrus te klagen. Maar in de rechtszitting tegen Menelaus heeft Menelaus Antiochus IV weer eens omgekocht om hem onschuldig te verklaren. In plaats daarvan werden de drie afgevaardigden van de Sanhedrin aangeklaagd als verantwoordelijk voor de opstand in Jeruzalem en geëxecuteerd (2 Makkabeeën 4:39-50).

Antiochus IV viel Egypte binnen, maar werd door de Romeinen verdreven (169-168 v.C.).

Deze ‘koning van het noorden’ viel tweemaal bij ‘de koning van het zuiden’ binnen.

- **De eerste invasie van Antiochus IV in Egypte.** In 169 v.C. viel Antiochus IV Egypte voor de eerste keer binnen (11:25-27; 1 Makkabeeën 1:16-19). In 168 v.C. versloeg hij het Egyptische leger bij Pelusium en stelde zijn neef, Ptolemeus VI (181-145 v.C.) in naam aan als koning van Egypte. Maar de inwoners van Alexandrië verwierpen Ptolemeus VI en sloegen een aanval van Antiochus IV af. Om zijn grote leger soldij te geven plunderde Antiochus IV Egyptische schatten en op zijn terugtocht *plunderde hij ook de tempelschatten uit de tempel van Jeruzalem* (1 Makkabeeën 1:20-24). De hoge priester, Menelaus, hielp hem met deze plundering.
- **De tweede invasie van Antiochus IV in Egypte.** In 168 v.C. viel Antiochus IV Egypte voor de tweede maal binnen (11:19f; 2 Makkabeeën 5:1,11-16). Hij liet zich in

Memphis kronen tot koning-beschermheer van Egypte volgens de traditionele riten van Ptah, belegerde Alexandrië en plunderde de Egyptische tempels.

Maar juist toen versloeg het Romeinse Rijk het Griekse Rijk van Macedonië in de slag van Pydna. De Romeinse senaat stuurde Laenas naar Alexandrië met een decreet dat eiste dat Antiochus IV Egypte onmiddellijk verliet.

- **Antiochus IV werd aan het Romeinse Rijk onderworpen vanaf 168 v.C.** Het Romeinse Rijk had in één week Macedonië veroverd, Egypte onder haar hoede genomen en de Seleucidische koning gedwongen haar bevelen te gehoorzamen. Dus, *vanaf 168 v.C. moesten de drie erfgenamen van het Griekse Rijk (de Macedoniërs, de Ptolomeën en de Seleuciden) een nieuwe superieure macht erkennen, het Romeinse Rijk!*

Antiochus IV onderdrukt de opstand in Jeruzalem (168 v.C.).

- **Nepnieuws**. Het nieuws dat Antiochus IV door de Romeinen is afgewezen bereikte Antiochië voor de terugkeer van Antiochus IV. In plaatsen als Jeruzalem werd dit nieuws opgeblazen tot zijn vermeende dood.
- **Jason.** In 168 v.C. verliet Jason zijn schuilplaats in Transjordanië en leidde een leger van duizend man tegen Menelaus en de regerende partij van de Tobiaden en veroverde Jeruzalem en de tempel (2 Makkabeeën 5:5-7).
- **Apollonius.** Antiochus IV, gekwetst door zijn afwijzing door de Romeinen, dacht dat Jeruzalem tegen zijn gezag in opstand kwam (ongetwijfeld ten nadele van de Seleuciden en ten voordele van de Ptolomeën). In 167 v.C. plaatste Antiochus IV Jeruzalem in staat van beleg en veranderde de grondwet van Judea van een tempelstaat naar een Griekse stadstaat. De Hellenisten (Grieken en Joden die de Griekse cultuur geadopteerd hadden) in de stad werden ingeschreven als 'Antiochenen van Jeruzalem'. Antiochus IV stelde een vreemdeling, Philip, aan als gouverneur om de mensen te martelen en Menelaus, die onpopulairder dan ooit werd, in ere te herstellen.

  Hij stuurde Apollonius, de bevelhebber van zijn huursoldaten uit Mysië in Klein-Azië met een leger van 22000 soldaten om alle mannen in Jeruzalem te doden en alle vrouwen en kinderen in slavernij te verkopen. *De muren van Jeruzalem werden afgebroken. Een nieuwe citadel werd gebouwd die het tempelplein domineerde. Een garnizoen werd in de citadel gestationeerd. Zo onderdrukte Antiochus IV de opstand en strafte de rebellen. De soldaten brachten 40000 verdedigers en burgers om en verkochten 40000 in slavernij*.

  Antiochus IV betrad de tempel onder begeleiding van de verrader Menelaus en stal heilige instrumenten en 1800 talenten uit de tempel (1 Makkabeeën 1:20-28; 2 Makkabeeën 5:11-21).

- **Judas en de Makkabeeën.** In die tijd vluchtten Judas en zijn mannen (de Makkabeeën) naar de woestijn (1 Makkabeeën 1:29-40; 2 Makkabeeën 5:22-27).

Antiochus IV dwingt de Griekse godsdienst af (167 v.C.).

- **De gedwongen herziening van godsdienst.** In 167 v.C. *veranderde* Antiochus IV (waarschijnlijk met de medewerking van Menelaus, de Hellenistische hoge priester) *op radicale wijze de godsdienst van de Joden. De tempeldienst werd stopgezet, de heilige Schriften werden verbrand, de sabbat en andere godsdienstige feesten werden afgeschaft, de besnijdenis werd verboden en het leger van Gods dienaren (de priesters) werd omvergeworpen.* 'De vorst van dat leger' (8:11) kan een verwijzing zijn naar de hoge priester die geassisteerd werd door de priesters die gezag in godsdienstige zaken in Jeruzalem hadden. Maar omdat de uitleg verwijst naar 'de Vorst der vorsten' (8:25) is dit eerder een verwijzing naar God zelf, de hoogste Leider in de hemel en op de aarde! *De aanval van Antiochus IV was een aanval tegen God zelf!*
- **De oprichting van een heidens altaar voor afgoden in de tempel.** In december 167 v.C. werd een klein altaar opgericht op het brandofferaltaar op het tempelplein en plechtig ingewijd voor de aanbidding van de Olympische afgod, Zeus, de godheid van wie Antiochus aanspraak maakte dat hij een manifestatie was (zie zijn naam: 'Antiochus Epifanes'). Onreine dieren werden op dit altaar geslacht en immorele feesten werden in de tempel georganiseerd. Dit was 'de gruwel van de verwoesting' van Daniël 9:27b (zie Matteüs 24:15). De Syriërs aanbaden Zeus onder de naam: 'Baal Shamem' (de heer van de hemel) en in Jeruzalem werd hij aanbeden onder de naam 'Baal Shamajim' (de heer van de hemel). Hij werd volgens heidense vorm met onreine dieren aanbeden. De godsdienstige Joden noemden Baal 'een gruwel' (Hebreeuws: shiqqus) en veranderden de naam 'Baal Shamajim' (de Heer van de hemel) in 'de woeste gruwel' (Hebreeuws: shiqqus shomem). Ongeveer in dezelfde tijd werd de aanbidding van de HEER in de Samaritaanse tempel, op de berg Gerizim veranderd in de kult van Zeus Xenios (Zeus de beschermer van vreemdelingen)(2 Makkabeeën 6:2).
- **De oprichting van altaren en tempeltjes (kapelletjes) overal.** De centrale aanbidding van God bij de tempel werd vervangen door gedecentraliseerde aanbidding: *altaren ter ere van "de heer van de hemel" (Zeus) werden opgericht op elke markt in Jeruzalem en in elk dorp en gehucht in Judea. De inwoners werden verplicht om bij deze plaatsen te offeren en zware straffen werden opgelegd aan mensen die weigerden. De doodstraf werd uitgevoerd op mensen die hun kinderen besneden, die een Schriftgedeelte bezaten, die weigerden varkensvlees te eten dat op deze heidense altaren geofferd werden, of die weigerden de heidense Griekse cultuur te adopteren (1 Makkabeeën 1:41-61; 2 Makkabeeën 6:1-11).*
- **De aanval was niet anti-Semitisch, maar anti-God.** De aanval van Antiochus IV was niet tegen Israël als volk, omdat veel Joden met hem collaboreerden. *Zijn aanval was*

gericht tegen de God van de Bijbel en tegen mensen die in Hem geloofden. Zijn aanval was niet anti-Semitisch, omdat in Gods ogen zijn aanval tegen God zelf gericht was (God is 'de Vorst van dat leger')(8:11; 8:25; 11:36). Antiochus nam op arrogante wijze beheer over de tempel van Jeruzalem en over de mensen die daar aanbaden. Maar de taak om de tempel te beheren en de mensen die daar aanbidden te beheren behoort niet toe aan enige aardse heerser, maar alleen aan de God van de Bijbel! [36] De tempel in Jeruzalem werd niet letterlijk vernietigd zoals het gebeurde tijdens de Babylonische inval (586 v.C.) en weer tijdens de Romeinse inval (70 n.C.). *Al het goud en juwelen van de tempel werden afgestroopt en geplunderd, alle aanbidders in de tempel werden verdreven en de tempel werd verontreinigd door heidense offeranden.* Het heiligdom kon niet langer fungeren als een plaats van aanbidding van de Ene Ware en Levende God!

- **De aanval was tegen de aanbidding van de God van de Bijbel.** *"Het steeds terugkerende offer werd aan Deze ontnomen en zijn heilige woning neergeworpen. En het leger werd overgegeven vanwege de afvalligheid tegen het steeds terugkerende offer" (8:11b-12a).*

  Antiochus verzamelde een leger soldaten tegen de gelovigen die de God van de Bijbel aanbaden (zie 11:31-32a). Als 'het leger' in Daniël 8:10-11 een verwijzing naar Gods aardse leger van dienaren op de aarde en Gods leger van engelen in de hemel is, dan is 'het leger' van Antiochus in Daniël 8:13 ook een verwijzing naar zijn aardse leger van soldaten die zich alliëren met het duistere equivalent daarvan, de geestelijke machten van het kwaad in de hemelse gewesten (zie 10:13,20; Jesaja 24:21; Efeziërs 6:12). *Een aanval tegen Gods volk en hun aanbidding van God is een aanval tegen God zelf*!

- **De aanval was tegen Gods Woord.**

  en hij wierp de waarheid ter aarde. Hij deed het en het gelukte" (8:12).

  Dit is een verwijzing naar de Thora, de oudtestamentische Schrift (de Bijbel). "En zij sneden het boek van de Wet in stukken en verbrandden het met vuur" (1 Makkabeeën 1:56).

  Antiochus dacht dat "hij de sterren van de hemel zou kunnen plukken" (2 Makkabeeën 9:10). Al in 174 v.C. had Antiochus IV Gods voorrecht in de aanstelling van de hoge priester zich wederrechtelijk toegeëigend.

---

[36] Vergelijk deze boodschap met de boodschap in het Nieuwe Testament. Gods heiligdom en de mensen die daar aanbidden zullen beschermd
(gemeten) worden tegen anti-christelijke aanvallen, terwijl de buitenhof van het heiligdom en de heilige stad voor een periode van 42 maanden
vertrapt zullen worden totdat de tijden van de heidenen vervuld zullen zijn (Openbaring 11:1-2; Lukas 21:24). De taak om de christelijke
Kerk/Gemeente en christenen te beheren behoort niet toe aan enige regering of godsdienstige organisatie in de wereld, maar alleen aan de God van de
Bijbel (Handelingen 4:19; Handelingen 5:29). De aanval van de tiran was "antichristelijk".

Vanaf 169 v.C. produceerde Antiochus IV munten met zijn beeld en de woorden 'Koning Antiochus, Verschijning van God'[37], waarin hij aankondigde dat hij een bijzondere verschijning van God was (i.e. Zeus). Nu in 167 v.C. roofde hij de schatten van Gods tempel en vermoordde Gods volk. God beschouwde zijn arrogantie als een aanval op zichzelf (8:11,25; zie 11:36-37).

De koning van 'het koninkrijk van de wereld' wordt voorgesteld als een dier (de geitenbok, nu met 'de kleine horen' die Antiochus vertegenwoordigt) dat in een aanval tegen God, zijn plaats van aanbidding en zijn Woord en zijn volk stormde![38]

De tegenstand van de Makkabeeën (167- 164 v.C.).

- **De weerstandsbeweging van de Makkabeeën.** Veel gelovigen gedurende de oudtestamentische periode weigerden zich aan deze tirannie van Antiochus IV te onderwerpen. De gedwongen godsdienst, de ontheiliging van het heiligdom en de afvalligheid van de hervormingsgezinde Joden ('Hellenisten', vrijzinnige Joden) waren bitter voor de conservatieve Joden (de 'Chasidim', orthodoxe Joden) en duizenden vluchtten naar de bergen en de woestijn. Het leger van Antiochus IV ging hen achterna en slachtte velen van hen af.

  Een priester, Mattatia en zijn zonen woonden in Modin in westelijk Judea. Mattatia werd bevolen op het altaar van Zeus in zijn woonplaats een offer te brengen. Hij weigerde, doodde een andere Jood die wel aan Baäl offerde, vernietigde het altaar van Baäl en uitte een oorlogskreet, "Laat ieder die zich beijvert voor de Wet en het verbond steunt met mij uitkomen!" Hij, zijn vijf zonen en anderen vluchtten in het berglandschap en begonnen een verzetsbeweging. Zij opereerden als een guerrillamacht: zij verschenen plotseling in een dorp, de heidense altaren vernietigden, de Joodse Hellenisten vermoordden, kinderen besneden en dan weer verdwenen. Toen Mattatia stierf, stelde hij Judas als bevelhebber aan met de instructie naar de wijsheid van de oudste zoon, Simon, te luisteren. Zij waren Hasmoneërs (Hasmon was hun voorvader), maar Judas kreeg de bijnaam 'Makkabeeër', dat 'hamer' betekent en zo werden zij 'Makkabeeën' genoemd (1 Makkabeeën 2:1-70).

  In 165 v.C. stuurde Antiochus IV een grote legermacht onder bevel van Lysias om de opstand te onderdrukken, *de Joodse bevolking te deporteren en het land onder kolonisten uit andere delen van het koninkrijk te verdelen (1 Makkabeeën 4:27-37)*. De Makkabeeën vastten en baden, hernieuwden plechtig het oude ritueel voor 'de heilige oorlog'

[37] Grieks: Basileus Antiochos Theos Epifanés

[38] Deze aanval van de kleine horen (Antiochus IV is maar één voorbeeld) gebeurt nog steeds in onze tijd. Politieke regeringen en godsdienstige leiders
in verschillende landen vallen christenen aan, vernietigen hun kerken, nemen hun Bijbels af en verspreiden leugens over Jezus Christus en
christenen!

(Deuteronomium 20:1-20)[39] en versloegen het leger van Lysias bij Emmaus en later bij Hebron (1 Makkabeeën 3:42 – 4:35).

Lysias onderhandelde met de Makkabeeën en Judas zond ambassadeurs naar Antiochië met de eis de ban op de Joodse godsdienst helemaal weg te doen. Een Romeins gezantschap dat de geruchten van anti-Romeinse activiteiten onder de Seleuciden in overtreding van de vrede van Apamea onderzocht, maakte dat Antiochus met de eis instemde.

De ban op de Joodse godsdienst werd weggenomen. De vervolging werd beëindigd. De Joden waren weer eens vrij om hun godsdienst te beoefenen. Maar Menelaus werd als hoge priester bevestigd en hij had bevel over de tempel. Antiochus IV behield een kleine legermacht in de citadel om de minderheid van hervormingsgezinde Joden te beschermen.

- **De reiniging en herinwijding van de tempel.** In 164 v.C. namen de Makkabeeën het beheer van de tempel over, *reinigden de tempel, vervingen het brandofferaltaar door onbewerkte stenen*, vernieuwden het meubilair en hervatten de dagelijkse offeranden. Dit gebeurde op de 25ste dag van Kislev, 3 jaar en 10 dagen na de ontheiliging van de tempel. Vanaf die tijd werd het Feest van Lichten ('Chanukkah') gevierd als herdenking aan de reiniging en herinwijding van de tempel (1 Makkabeeën 4:36-61; 2 Makkabeeën 10:1-9; zie Johannes 10:22). De Makkabeeën gingen door met de bevrijding van Joden in de minderheid in andere gebieden (Transjordanië, Idumea en Filistia).

  In 164 v.C. stierf Antiochus IV tijdens een veldtocht in Gabea (Isfahan in Perzië). Datzelfde jaar werden de Makkabeeën verslagen door een koninklijke legermacht die gebruik maakte van olifanten. Menelaus werd afgezet en vervangen door Alcimus van het huis van Aaron.

  In 161 v.C. stuurde Judas een delegatie naar Rome en de Romeinse senaat sloot een verdrag met Judea. De Makkabeeën werden verslagen in de slag van de pas van Bet-Horon en Judas werd gedood en de guerrilla's van de Makkabeeën werden gestraft. Maar de grootste prestatie van de Makkabeeën was het veroveren van godsdienstvrijheid voor de Joden en de reiniging van de tempel van Jeruzalem.

- **De Makkabeeën hebben de dynastie van de Hasmoneeën gesticht,** die van 167 tot 37 v.C. heerste als een volledig onafhankelijk koninkrijk van ongeveer 110 tot 63 v.C.

- Zij vestigden de Joodse godsdienst, deels door gedwongen bekeringen, breidden d.m.v. verovering de grenzen van Judea uit en reduceerden de invloed van het Hellenisme en het Hellenistische Judaïsme.

[39] Deuteronomium 20:1-20. Het oude ritueel van 'de heilige oorlog' (cf. Deuteronomium 7:1-26).

8:13-14. De aanbidding van de God van de Bijbel zal triomferen.

Toen hoorde ik een heilige spreken, en een heilige zei tegen de Ongenoemde die sprak: Hoelang zal het visioen van het steeds terugkerende offer en de verwoestende afvalligheid gelden, en hoelang zal zowel het heiligdom als het leger overgegeven worden om vertrapt te worden? Hij zei tegen mij: Tot tweeduizend driehonderd avonden en morgens. Dan zal het heiligdom in rechten hersteld worden (8:13-14).

De verdrukking die in de 6de eeuw v.C. begon was nog niet beëindigd in de 2de eeuw v.C.

De ziener hoorde hemelse figuren met elkaar spreken (zie Zacharia 1:7-17). 'De heiligen' zijn leden van Gods hemelse legermacht en zij bespraken de betekenis van het visioen.

De woorden 'Hoelang?' hadden hun oorsprong al *vóór de ballingschap* (Jesaja 6:11; Jeremia 12:4). Vergelijk de woorden: 'Hoelang?' in de Psalmen die *tijdens de ballingschap* werden geschreven (Psalm 74:10-11; Psalm 80:5). De woorden, "Hoelang zal het duren voordat het visioen vervuld wordt?" in Daniël 8:13 verwijzen naar Zacharia 1:12 waar de Engel van de HEER namens Gods volk vraagt hoelang het zou duren om Jeruzalem te herbouwen *na de ballingschap* (in de 6de eeuw v.C.).

In Daniël 8:13 is de vraag hoelang het zou duren om de periode van verdrukking na de verontreiniging van de tempel (in december 167 v.C.) te beëindigen. Deze latere onderdrukking onder Antiochus IV in de 2de eeuw v.C. (171-164 v.C.) werd beschouwd als een voortzetting van de verdrukking tijdens de ballingschap in de 6de eeuw v.C. (605-538 v.C.).

'De gruwel van de verwoesting'/ 'de verwoestende afvalligheid' is een verwijzing naar de god Zeus[40] die Antiochus had opgericht in de tempel (2 Makkabeeën 6:2) bovenop het brandofferaltaar in de tempel (1 Makkabeeën 1:47).

Terwijl niemand de ram kon redden uit de macht van de geitenbok (8:7), zou de God van de Bijbel de tempel redden en herinwijden en de oprechte aanbidding in de tempel herstellen (8:14)! "Dan zal het heiligdom in rechten hersteld worden" (8:14). *De aanbidding van de Een Ware en Levende God die zich in de profeten van het Oude Testament openbaarde, zou uiteindelijk triomferen!*

De duur van de periode van verontreiniging van de tempel.

Vers 14 spreekt over een periode van "2300 avonden en morgens" (1150 dagen) waarin geen dagelijkse offeranden in de tempel gebracht werden. Het heidense altaar werd opgericht op de 15de van de 9de maand (Kislev) in het jaar 167 v.C.
(1 Makkabeeën 1:54) en Gods altaar werd herbouwd na 3 jaar en 10 dagen (1090 dagen)

[40] De Griekse god Zeus Olympius werd "de Heer van de hemel (Hebreeuws: ba'al shamem) genoemd, maar Daniël gaf hem de bijnaam: "de verwoestende afvalligheid" of "de rebellie die vernietigd en verlaten maakt" (Hebreeuws: pesha shamem).

op de 25ste van de 9de maand in het jaar 164 v.C. (1 Makkabeeën 4:52-54). De orthodoxe ceremoniën die met de offeranden gepaard gingen werden waarschijnlijk voor de oprichting van het heidense altaar beëindigd. Zij werden weer hervat na de herinwijding van de tempel. De Joden berekenden de periode gedurende welke de tempel verontreinigd was als '1150 dagen'.

In de Bijbel is *het getal '3½ jaar' een symbolische aanwijzing voor een periode van rampen* (zie 1 Koningen 17:1; Lukas 4:25) en in Daniël 7:25 is het een aanduiding van de *periode van onderdrukking* tussen de verontreiniging van de tempel (in 167 v.C.) en de dood van Antiochus (in 164 v.C.)(1 Makkabeeën 6:16).

8:15-18. De engel Gabriël.

Het gebeurde, toen ik het visioen zag – ik, Daniël – dat ik het probeerde te begrijpen. En zie, er stond iemand voor mij met het uiterlijk als van een man. En ik hoorde een stem van een Mens tussen de oevers van de Ulai. Hij riep en zei: Gabriël, laat hem daar het visioen begrijpen! Hij kwam naast de plaats staan waar ik stond. Toen hij kwam, werd ik door angst overvallen, en ik wierp me met het gezicht ter aarde. Toen zei hij tegen mij: Begrijp, mensenkind, dat het visioen betrekking heeft op de tijd van het einde. Terwijl hij met mij sprak, viel ik in een diepe slaap, met mijn gezicht op de grond. Toen raakte hij mij aan en liet mij opstaan op de plaats waar ik gestaan had (8:15-18).

In Daniël 7:9-10 was het God die verscheen. En in Daniël 8:16 was het God die sprak. Vergelijk dit met de verschijning van God in Ezechiël 1:27-28a. Maar in Daniël 8:15 was "iemand met het uiterlijk als van een man" de engel Gabriël.

Daniëls reactie was dat hij op de grond viel met zijn aangezicht naar de grond gebogen (zie Jozua 5:14; Ezechiël 1:28b) – een erkenning dat Gods boodschapper voor hem stond. Daniël viel flauw of in een diepe slaap – een conditie waarin mensen een visioen krijgen: Adam (Genesis 2:21), Abraham (Genesis 15:12); Saul en zijn soldaten (1 Samuël 26:12); en Job (Job 4:12-13). De aanraking door de engel maakte hem wakker (zie Elia in 1 Koningen 19:5-7). De bedoeling was dat hij opstond (zie Ezechiël 1:28-2:2) [41].

8:19-27. De uitleg van het visioen.

'De tijd van het einde' is het einde van Gods toorn (8:17,19).

En hij zei: "Zie, ik laat u weten wat er zal gebeuren aan het einde van deze periode van gramschap, want op de vastgestelde tijd zal het einde er zijn" (8:19).

[41] Vergelijk dit met het visioen die de apostel Johannes ontving in Openbaring 1:10,17.

Het visioen duidt op 'de tijd (Hebreeuws: et) van het einde'[42] (8:17) of 'de vastgestelde tijd (Hebreeuws: mo>ed) van het einde'[43] (8:19; zie 11:35)[44]. *Deze woorden duiden NIET op de eindtijd (het absolute einde van de geschiedenis van de wereld)! Zij duiden op het einde van een bepaalde periode van onderdrukking en het verband spreekt over het einde van de periode waarin de tempel verontreinigd bleef (167-164 v.C.)*. Dan "zal Gods gramschap ten einde komen" (8:19).

In Zacharia 1:12 werd de periode van de ballingschap "de zeventig jaar waarop U (God) toornig bent geweest" op Jeruzalem en de steden van Juda (i.e. de periode van Gods gramschap in de 6de eeuw v.C.). De context in Zacharia toont dat hoewel Israëls zonde de aanleiding voor Gods verbolgenheid was, Gods gramschap Israël niet verder strafte.

Zo ook in 1 Makkabeeën 1:67 is Gods gramschap de periode waarin Antiochus IV de gelovigen in Israël onderdrukt en mishandelt (i.e. de periode van Gods gramschap in de 2de eeuw v.C.).

Daniël 9:24 openbaart dat de 70 jaren ballingschap (605-538 v.C.) zeven maal verlengd zouden worden (zie Leviticus 26:21) tot de onderdrukking in de tijd van Antiochus IV (175-163 v.C.). Omdat dit visioen begon met het Perzische Rijk in de 6de eeuw v.C. moeten wij *'de periode van Gods gramschap' beschouwen als de hele periode van het begin van de ballingschap in de 6de eeuw v.C. tot het einde van de crisis rondom Antiochus IV in de 2de eeuw v.C*.

Het einde van deze periode van onderdrukking onder Antiochus IV valt samen met het einde van de vier koninkrijken die uit het Griekse Rijk stamden (8:22-23). Dus komt 'het einde' waarover Daniël 8:17 en 19 spreekt met de val van Antiochus IV en de herinwijding van de tempel in Jeruzalem. *Het einde van de periode van verdrukking (vervolging) onder Antiochus IV zal ook 'het einde van Gods gramschap (verontwaardiging)' zijn.*

God wacht totdat de maat van de rebellen vol is (8:23a).

De ram met de twee horens die u gezien hebt, dat zijn de koningen van Medië en Perzië (8:20).

Dit is een verwijzing naar Kores II (559-530 v.C.)

En de harige geitenbok is de koning van Griekenland, en de grote horen die tussen zijn ogen zat, dat is de eerste koning. En dat die afbrak (8:21-22a).

Dit is een verwijzing naar Alexander de Grote (336-323 v.C.)

[42] Hebreeuws: ki la-et (tijd) qets

[43] Hebreeuws: ki le-mo>ed (vastgestelde tijd) qets

[44] Hebreeuws: >ad >et qetsi >od (bijwoord. nog) la-mo>ed. "Tot de tijd van het einde, omdat het *nog* zal komen op de vastgestelde tijd".

en er vier voor in de plaats kwamen: vier koninkrijken zullen uit dat volk ontstaan, maar zonder de kracht ervan (8:22b)

(deze laatste woorden worden in vers 24 herhaald). Dit is een verwijzing naar de echte erfgenamen van Alexander, zijn provinciale gouverneurs (satrapen) (11:4).

- In het noorden: Antigonus bestuurde de satraap van Thracië (deel van Oost-Europa en West-Turkije)
- In het zuiden: Ptolemeus I (Sótér)(323-305 v.C.) bestuurde de satraap van Egypte
- In het oosten: Seleucus I (Nicator)(312-281 v.C.) bestuurde de satraap van Babylonië en later Syrië.
- In het westen: Macedonië en Griekenland.

Aan het einde van hun koningschap, wanneer de afvalligen de maat hebben volgemaakt (8:23a).

Tijdens het laatste deel van de regering van Antiochus IV zullen afvalligen de maat hebben volgemaakt. Dit is niet een verwijzing naar de Joodse Makkabeeën (de rebellen), omdat Daniël 7-12 weinig of geen melding van de Makkabeeën maakt. 'De afvalligen' zijn niet de Joden, maar de heidenen.

2 Makkabeeën 6:12-16 zegt, "Iedereen die dit boek in handen krijgt verzoek ik om zich niet te ergeren aan deze ellende, maar te bedenken dat deze bestraffing niet de ondergang, maar de verbetering van ons volk ten doel had. Het is een bewijs van grote welwillendheid, als God de zondaars niet lang ongemoeid laat, maar ze spoedig hun vergelding geeft.

Terwijl de Heer bij de andere naties (i.e. de heidenvolken) toegevend met de bestraffing wacht tot ze de maat van hun zonden hebben volgemaakt, doet Hij dat niet met ons (i.e. de Joodse gelovigen). Als Hij onze zonden tot het uiterste laat voortwoekeren, zou zijn bestraffing te laat komen. Maar Hij wil ons zijn barmhartigheid nooit ontzeggen en daarom is het feit dat Hij zijn volk straft met rampen een teken dat Hij het niet in de steek laat."

God straft zijn volk (Israël) zonder te wachten totdat Israël de maat van zijn zonden volmaakt, zodat Israël tot God zou terugkeren en niet voor eeuwig verlaten zou worden.[45]

In tegenstelling hiermee is God geduldig met de zonden van de ongelovige en niet-christelijke volken (gesymboliseerd door 'de vier koninkrijken') totdat zij de maat van hun

[45] Vergelijk dit met de boodschap in het Nieuwe Testament "Maar als wij geoordeeld worden, worden wij door de Heere bestraft, opdat wij niet met
de wereld veroordeeld zouden worden" (1 Korintiërs 11:32; zie Hebreeën 12:5-7,10-11).

zonden volgemaakt hebben. God verlangt de ongelovigen en niet-christelijke volken een kans te geven zich te bekeren (zie Genesis 15:13-16) [46]!

De aanvankelijke successen van de meedogenloze koning Antiochus (8:23b-25a)

zal er een meedogenloze koning opstaan, bedreven in slinkse streken (die raadsels verstaat, zie Salomo) [47]. Zijn kracht zal groot worden, maar niet door eigen kracht (beter: maar zonder zijn, d.w.z. Alexanders, kracht)[48]. Op wonderlijke wijze zal hij verderf aanrichten, het zal hem gelukken, hij zal het doen. Machtigen zal hij te gronde richten, ook het heilige volk. Door zijn sluwheid zal hij het bedrog onder zijn hand doen slagen. Hij zal zich in zijn hart verheffen. In hun zorgeloze rust zal hij velen te gronde richten (8:23b-25a).

Dit is een verwijzing naar Antiochus IV (175-163 v.C.). Antiochus wordt gekarakteriseerd door twee standaardkenmerken die tirannen beschrijven: Hij was meedogenloos brutaal en geslepen listig. Hij roofde en moordde. Hij maakte complotten en loog tegen zijn bondgenoten. Hij manipuleerde de hoge priesters in Jeruzalem (*lees* 2 Makkabeeën 4:7-29). Hij veroorzaakte verschrikkelijke verwoesting van mensen en bezittingen. Hij kon niet met Alexander de Grote vergeleken worden, maar was wel sterk genoeg om met Judea te doen wat hij maar wilde (8:24; zie 11:21-23,24,27,32).

De doelwitten van zijn geweld en bedrog waren 'de machtigen' en (of: "dat is") 'de heiligen'. In de ogen van God zijn de gelovigen energiek, krachtig en heilig[49]. Dat is een slecht voorteken voor Antiochus IV!

Antiochus IV verzet zich tegen God en er wordt plotseling, onverwachts en permanent een einde aan hem gemaakt (8:25b)

Ja, tegen de Vorst der vorsten zal hij opstaan, maar zonder mensenhand zal hij gebroken worden (8:25b).

'De Vorst der vorsten' (de Hoogste Leider) moet een verwijzing naar God zijn. Wanneer Antiochus IV zich tegen God verzet, brengt hij zijn rebellie tot het uiterste punt, d.w.z., tot *het punt waar God ingrijpt*!

De grote horen, die Alexander de Grote vertegenwoordigt, werd plotseling en onverwachts afgebroken. Zo werd ook de kleine horen, die Antiochus IV vertegenwoordigt, plotseling en onverwachts afgebroken. "Hij zal zonder mensenhand

---

[46] De maat van de zonden van de Amorieten (die in Palestina woonden) werd pas 400 jaar na de tijd van Abraham volgemaakt (Genesis 15:13-16; zie Romeinen 9:22-24).

[47] Hebreeuws: u-me-bin chidot

[48] Dit is een herhaling van vers 22. Misschien een toevallige verklaring die in de tekst ingeslopen is of een doelbewuste herhaling om iets negatiefs over Antiochus IV te zeggen.

[49] Vergelijk deze oudtestamentische beschrijving van Gods volk met de nieuwtestamentische beschrijving: "Het Koninkrijk van God rukt vooruit en energieke, krachtige mannen nemen geestdriftig bezit daarvan (i.e. van het Koninkrijk)" (Matteüs 11:12). Christenen zijn "heiligen", d.w.z. geheiligd in Christus en geroepen heilige levens te leven (1 Korintiërs 1:2; Efeziërs 1:1).

gebroken worden" (8:25)! Het boek van Daniël zegt niet dat Antiochus IV door middel van de Makkabeeën gebroken werd. Waar het om gaat in het boek van Daniël is niet door welk middel Antiochus IV sterft, maar het feit dat hij verslagen wordt en sterft!

Door welk middel ook al zal God in de menselijke geschiedenis ingrijpen, het koningschap van de tiran koning beëindigen (2:21) en de periode van verdrukking en vervolging tot een einde brengen!

De apocriefe boeken 1 en 2 Makkabeeën vertellen hoe Antiochus IV tijdens een veldtocht tegen de Perzen in november/december 164 v.C. stierf. Maar het boek Daniël zegt dat Antiochus IV niet gebroken werd door enige mensenhand (8:25; zie 2:34,45; 11:45)!

8:26. Verzegel het visioen.

Wat betreft het visioen van de avond en de morgen, wat gezegd is, dat is de waarheid. En u, houd het visioen geheim (sluit het dicht), want er komen nog vele dagen vóór het gebeuren zal (8:26).

De woorden 'sluit dicht' (8:26) en 'verzegel' (12:4,9) betekenen beide 'houd geheim', 'maak het niet bekend'. Volgens deze *terugziende profetie* heeft de historische Daniël dit visioen in de 6de eeuw v.C. (i.e. gedurende het Medo-Perzische Rijk) ontvangen. Maar het visioen wijst naar gebeurtenissen in de 2de eeuw v.C. (de tijd waarin de schrijver Daniël leeft). De schrijver ontving dit visioen waarschijnlijk in ongeveer de 160er jaren v.C. en het visioen bestaat uit gebeurtenissen die tegenwoordig, dreigend boven het hoofd hangen en niet toekomstig zijn. *Daarom werd dit visioen niet geopenbaard, maar verzegeld en bleef het onbekend tussen de 6de en de 2de eeuw v.C*. Daarom hadden de lezers van het boek Daniël in de 2de eeuw v.C. nog nooit over dit visioen gehoord. "De ver verwijderde dagen" waarover het visioen spreekt, beginnen met de crisis rondom Antiochus IV.

8:27. Het effect van het visioen op Daniël.

Daniël was verbijsterd over het visioen en lag enige dagen ziek.

3. Toepassing van de symbolen in het visioen.

De symbolen in het visioen overtreffen de gebeurtenissen die de ziener beschrijft (8:20-26).

In het eerste visioen (hoofdstuk 7) waren de symbolen indirecte verwijzingen naar gebeurtenissen in de geschiedenis van de wereld. Maar in het tweede visioen (hoofdstuk 8) zijn de symbolen duidelijke verwijzingen naar historische personen en gebeurtenissen: het Medo-Perzische Rijk van Darius en Kores, het Griekse Rijk van Alexander de Grote en het Seleucidische Rijk van Antiochus IV.

Niettemin, in de uitleg (8:20-26) blijven deze symbolen indirecte zinspelingen (verwijzingen) naar ultieme (onomkeerbare) gebeurtenissen in de geschiedenis van de wereld. *De "ultieme (onomkeerbare) gebeurtenissen" in de geschiedenis van de wereld zijn niet 'de gebeurtenissen van de eindtijd', maar de gebeurtenissen waarin God tussenbeide treedt! In de toepassing overtreffen deze symbolen de gebeurtenissen in de periode van de ziener*.

De boodschap van het boek Daniël is dat het bovenal bedoeld was voor de gelovigen die leefden in de tijd dat de schrijver Daniël leefde in de 2de eeuw v.C. Maar daarna is *de boodschap van het boek Daniël bedoeld voor gelovigen die in enig segment van de geschiedenis van de wereld leven! De terugziende (quasi) profetieën in Daniël worden dus vooruitziende profetieën voor gelovigen die in de nieuwtestamentische periode leven. Het boek Daniël is dus ook een boodschap voor christenen die vandaag leven!*

Aanvallen tegen de God van de Bijbel, Gods volk, Gods tempel en Gods Boek (i.e. ook tegen Jezus Christus, de christenen, de Kerk/Gemeente of de Bijbel) door heel de geschiedenis van de wereld heen zijn "uiteindelijke (ultieme) gebeurtenissen" (i.e. gebeurtenissen waarin God tussenbeide treedt)! Christenen die vandaag in dergelijke uiteindelijke (ultieme) gebeurtenissen leven (van verdrukking, vervolging, discriminatie en misbruik) mogen geloven en verwachten dat God tussenbeide gaat treden, d.w.z. zij mogen 'de tijd van het einde' van deze moeilijke gebeurtenissen verwachten!

De symbolen in het visioen hebben transcendentale betekenis.

De gebeurtenissen hebben transcendentale betekenis. Telkens wanneer de slechte mensen hun maat van kwaad tegen God en Gods volk volmaken (8:23) en telkens wanneer de koningen (regeringen) van de wereld tegen God en Gods volk opstaan (8:24-25a), zullen ook zij zonder mensenhand gebroken worden (8:25b)! *De val van de koning van de wereld is niet maar het resultaat van politieke, economische, militaire en religieuze factoren, maar het resultaat van de God van de Bijbel die tussenbeide komt en optreedt in de menselijke geschiedenis!*

Gods heilige tempel, zijn gezalfde hoge priester, zijn gelovige volk en zijn heilige Schrift hebben heel veel betekenis voor God! Maar de koning van het koninkrijk van de wereld

(Antiochus IV) ontkent dit. Hij heeft geen ogen die geestelijke werkelijkheden kunnen zien! De koningen van de wereld (die wereldse regeringen vertegenwoordigen) en de volken (die de niet-christenen vertegenwoordigen) beseffen niet dat *wanneer de gelovigen in de God van de Bijbel lijden, God zelf ook lijdt* (zie Kolossenzen 1:24; 1 Petrus 4:13). *De hemel van God en de aarde van de mens zijn niet twee gescheiden werelden die van elkaar losgekoppeld zijn. De God van de Bijbel is betrokken bij wat er in de wereld gebeurt en grijpt in als het noodzakelijk wordt om in te grijpen*! De koningen (regeringen) van de wereld moeten met deze werkelijkheid rekening houden!

De symbolen in het visioen mogen telkens weer toegepast worden.

Dergelijke ultieme gebeurtenissen (als bijvoorbeeld de onderdrukking en vervolging van christenen die maken dat God ingrijpt) gebeuren telkens weer in de geschiedenis. *De christenen die in dat segment van de geschiedenis van de wereld leven, mogen de symbolen op hun eigen tijd toepassen! Dus, de symbolen in het boek van Daniël mogen telkens weer toegepast worden*!

'De maat volmaken' (8:23) wordt ook gebruikt van de Joden en hun godsdienstige leiders die volharden Jezus Christus te verwerpen (Matteüs 23:31-32; 1 Tessalonicenzen 2:16). "Maakt ook u dan de maat (van zonden) van uw vaderen vol!" (Matteüs 23:32). Het kan ook toegepast worden op de Kerk/Gemeente en zogenaamde christenen die hun rug op Jezus Christus keren. "Heb geen hoge dunk van uzelf, maar vrees. Want als God de natuurlijke takken (Joodse ongelovigen) niet gespaard heeft, dan is het ook mogelijk dat Hij u (niet-Joodse ongelovigen) ook niet spaart" (Romeinen 11:20-22).

Het visioen van Daniël was niet een oproep om de wapens tegen de vijand op te nemen, maar een oproep aan christenen die verdrukt en vervolgd worden om trouw en geduld te beoefenen te midden van hun moeilijkheden en tegelijk een oproep aan de verdrukkers en vervolgers om zich te bekeren en tot de God van de Bijbel te keren.

De beschrijving van de tiran, Antiochus IV, is toepasbaar op een heel aantal politieke leiders in de geschiedenis van de wereld. Antiochus IV is het symbool voor vele antichristen in de geschiedenis van de wereld (1 Johannes 2:18). De aanvallen van deze wereldse koningen en hun regeringen tegen de Kerk/Gemeente en christenen (Efeziërs 2:19-22) worden beschouwd als aanvallen tegen God zelf! Uiteindelijk zal God erop toezien dat deze tirannen gebroken en vernietigd worden, maar dan zonder mensenhanden of menselijke complotten!

4. De boodschappen van Daniël hoofdstuk 8.

De geschiedenis van de wereld leert dat elke menselijke regering uiteindelijk valt (8:1-8).

Daniëls visie in hoofdstuk 8 gaat over het conflict tussen het Medo-Perzische Rijk en het Grieks-Seleucidische Rijk. Geen van beide partijen wordt beschreven als alleen maar 'goed' of 'slecht', en ook niet als Gods 'bondgenoot' of 'vijand'. *De gebeurtenissen in de wereld gaan door alsof God niet bestaat. De 'horens' symboliseren menselijke macht, die tegelijk sterk én broos is. Deze menselijke machten lijken alsof zij onoverwinnelijk zijn, maar in werkelijkheid zijn ze kwetsbaar. Op het hoogtepunt van hun macht, breken zij soms elkaars macht.*

Vanuit de hemel ziet God de strijd van de volken op de aarde (Psalm 33:10-17) en lacht om hun complotten tegen hem en zijn gezalfde (Psalm 2:1-12). De geschiedenis van de wereld heeft een eigen patroon, namelijk, het patroon van 'de vier koninkrijken'. Dit patroon is niet aan de geschiedenis opgelegd, maar vloeit logisch voort uit de inherente aard van de koningen en hun koninkrijken van de wereld en van God zelf. *De arrogantie van een (politieke, economische, militaire of godsdienstige) macht leidt tot zelfverheerlijking en dat roept jaloezie op bij een andere macht. Het conflict dat hieruit voortvloeit leidt uiteindelijk tot hun wederzijdse vernietiging.*

"Vanwaar al die strijd en al die conflicten in uw midden? Vloeien ze hier niet uit voort: uit uw hartstochten, die in alle delen van uw lichaam strijd voeren? U verlangt naar iets en krijgt het niet. U benijdt anderen en beijvert u om dingen te bemachtigen en kunt ze niet krijgen. U maakt ruzie en voert strijd, maar u krijgt niet, omdat u niet bidt. U bidt wel, maar u ontvangt niet, omdat u verkeerd bidt, met het doel het in uw hartstochten door te brengen" (Jakobus 4:1-3).

In het licht van de God van de Bijbel is de geschiedenis van de wereld nooit buiten Gods beheer.

Daniël werd geconfronteerd met het feit dat zijn volk bedreigd wordt door een crisis die hen kan vernietigen. Hij verlangt om hen te bemoedigen en hun geloof in God op te bouwen door hen te helpen om hun huidige moeilijke toestand te beschouwen vanuit Gods gezichtspunt. Hij toont Gods volk het volgende:

- dat moeilijke gebeurtenissen in de tegenwoordige tijd (in de 2de eeuw v.C.) ook al in het verleden voorkwamen (in de 6de eeuw v.C.)
- dat de historische gebeurtenissen in de tegenwoordige tijd verbonden zijn aan de historische gebeurtenissen in het verleden

- dat de historische gebeurtenissen in de tegenwoordige tijd (de crisis rondom Antiochus IV en zijn Seleucidische Rijk) gevormd zijn door de historische gebeurtenissen in het verleden (het Babylonische Rijk, het Medo-Perzische Rijk en het Griekse Rijk)
- *dat het 'vierde dier' (het beest) in de tegenwoordige tijd al in het verleden verschenen was.*

Op deze manier toont Daniël aan dat de tegenwoordige geschiedenis van de wereld minder buiten controle en minder schrikwekkend is dan het op het eerste gezicht lijkt.

- Hij schept *de verwachting bij Gods volk dat als God in het verleden toezag dat een gebeurtenis 'x' eindigt in een gebeurtenis 'y', Hij ook in de tegenwoordige tijd zal toezien dat een gebeurtenis 'X' zal eindigen in een gebeurtenis 'Y'!*
- *God zag toe dat de crisis rond Babylon in de 6de eeuw v.C. eindigde in een overwinning voor het Koninkrijk van God. Koning Darius schreef "Er wordt door mij bevel gegeven dat men in heel het machtsgebied van mijn koninkrijk zal beven en sidderen voor het aangezicht van de God van Daniël, want Hij is de levende God en houdt voor eeuwig stand. Zijn Koninkrijk gaat niet ten gronde en zijn heerschappij duurt tot in eeuwigheid" (6:27).*
- *God zag toe dat de crisis rond Antiochus IV in de 2de eeuw v.C. eindigde in een complete overwinning voor het Koninkrijk van God. De engel Gabriël zei, "Een meedogenloze koning, bedreven in slinkse streken (een symbool van de antichrist), zal opstaan ….. tegen de Vorst der vorsten, maar zal zonder mensenhand gebroken worden" (Daniël 8:23,25)*
- *God zal toezien dat de crisis in de eindtijd rond de laatste antichrist zal eindigen in een volkomen overwinning voor het Koninkrijk van God. Een van de zeven engelen zei, "Zij zullen oorlog voeren tegen het Lam, maar het Lam zal hen overwinnen, omdat Hij Heere der heren en Koning der koningen is, en zij die samen met Hem zijn, geroepenen, uitverkorenen en gelovigen" (Openbaring 17:14).*

De geschiedenis van de wereld in het licht van bovennatuurlijke werkelijkheden heeft betekenis (8:9-14).

De koninkrijken in het verleden die andere koninkrijken hebben verslagen, zijn zelf ook ten onder gegaan. Een arrogant en gewelddadig koninkrijk van de wereld zal beslist ten val komen! De Bijbel spreekt over 'de Dag van de HEER' "Want de dag van de HEERE van de legermachten zal zijn tegen al wie hoogmoedig en trots is, tegen al wie zich verheft, opdat hij vernederd zal worden. … De hoogmoed van de mensen zal vernederd worden en de trots van de mannen zal neergebogen worden. Alleen de HEERE zal op die dag hoogverheven zijn" (Jesaja 2:12,17).

Een koninkrijk van de wereld dat zijn geweld en arrogantie tegen God, Gods volk en tegen de plaats waar God aanbeden wordt (i.e. de tempel of een kerkgebouw) uitbreidt, begaat een nog grotere overtreding en zal beslist vallen zonder een mogelijkheid te ontsnappen! Een aanval op de tempel van God op de aarde en op de conservatieve

gelovigen die op de aarde leven, is tegelijk een aanval op de bovennatuurlijke werkelijkheden: het is een aanval op God zelf die daar aanbeden wordt, een aanval op Gods volk en een aanval op Gods doel en bevel dat Gods volk zijn getuigen op de aarde zijn. Het is een herinnering dat elke menselijke macht aan beperkingen (grenzen) onderworpen is! De aanval op God, Gods volk en Gods tempel is niet hetzelfde als een aanval op andere volken.

De arrogante zonde van het koninkrijk van de wereld en hun politieke, economische, militaire en godsdienstige heersers is en zal de oorzaak van hun val zijn! *Elke aardse macht die het zwaard opneemt tegen de God van de Bijbel (en tegen de Kerk/Gemeente, tegen christenen, tegen de Bijbel), zal door het zwaard omkomen (Matteüs 26:52)!*

Dit feit is heel bemoedigend voor Gods volk. Maar het zal geen bemoediging zijn voor de slachtoffers van het koninkrijk van de wereld tenzij zij de gebeurtenissen gaan beschouwen vanuit Gods gezichtspunt, i.e. vanuit het perspectief van het boek van Daniël! *Niet alleen naties, maar ook individuen moeten gebeurtenissen gaan beschouwen vanuit Gods gezichtspunt alvorens zij zich kunnen overgeven aan de moeilijke gebeurtenissen waardoor zij heen moeten gaan.* "Toch heb ik nagedacht om dit te kunnen begrijpen, *maar* het was moeite in mijn ogen, totdat ik Gods heiligdom binnenging *en* op hun einde lette" (Psalm 73:16-17)!

De gebeurtenissen in de geschiedenis van de wereld hebben een vastgesteld einde (8:15-19).

Het visioen dat God aan Daniël gaf, is Gods perspectief op de gebeurtenissen die in de geschiedenis op de aarde plaatsvinden. Aan het begin van *de geschiedenis van de wereld was de wereld* ***zonder God****, 'goddeloos'*: de mensen van het koninkrijk van de wereld maakten besluiten en voerden ze uit zonder rekening te houden met God.

Maar *aan het einde van de geschiedenis van de wereld worden mensen steeds meer* ***'anti-God'***: de mensen van het koninkrijk van de wereld vallen God, zijn volk en zijn tempel en zijn Boek (de Bijbel) aan. *Deze aanval op God, op zijn volk, op zijn plaats van aanbidding en op zijn Heilige Boek is niet een voorbijgaande gebeurtenis, maar een gebeurtenis die God beweegt om in te grijpen. Deze aanval moet en zal "tot het einde" leiden (8:17,19,26), niet het einde van de wereld of het einde van de geschiedenis, maar het einde van deze manifestatie van het koninkrijk van de wereld. Daniël spreekt over het einde van ultieme (onomkeerbare, onherroepelijke) gebeurtenissen. Omdat de zonde van deze koning en zijn koninkrijk tot het uiterste tegen God ging, zal de straf (van God) ook tot het uiterste gaan!*

In de geschiedenis in het verleden heeft God zijn volk voor hun eigen zonden gestraft d.m.v. Assyrië, 'de roede van zijn toorn' (Jesaja 10:5-6). Maar hier lijdt zijn volk niet a.g.v. hun zonden. Zij lijden omdat de koning van de wereld, Antiochus IV, zijn gramschap uitte door Gods volk aan te vallen (11:30-32)! Zijn aanval op Gods hoge

priester, Onias III, op de tempel van Jeruzalem, op de conservatieve Joden die daar aanbaden en op de oudtestamentische Schriftrollen werd door God beschouwd als een aanval op God zelf en op zijn hemelse leger van engelen (zie Jesaja 14:13; 2 Makkabeeën 9:10).

De gebeurtenissen in de geschiedenis van de wereld brengen bemoediging, maar ook verbijstering (8:27).

Enerzijds is het bemoedigend te weten dat de gebeurtenissen in de geschiedenis van de wereld uiteindelijk uitlopen op overwinning! Er is geen reden om te vrezen of zich zorgen te maken. Gods almachtige hand zal de macht van de boze macht breken en daarom kunnen christenen leven met de risico's waarmee zij moeten leven.

Anderzijds is het verbijsterend te weten dat de gebeurtenissen in de geschiedenis van de wereld onvermijdelijk verdrukkingen en vervolgingen met zich meebrengen ten einde deze overwinning te behalen. De visioenen in het boek van Daniël geven ons dit gezichtspunt (perspectief)!

"De God van de vrede zal de satan spoedig onder uw voeten verpletteren" (Romeinen 16:20)!

DANIËL 9

Thema. De symbolen in het boek van Daniël hebben verscheidene toepassingen in andere tijdsperioden binnen de heilsgeschiedenis en de seculaire geschiedenis.

In het eerste jaar van Darius de Mediër (539 v.C.)(die onder Kores koning van Babylon werd)(9:1) wist Daniël uit Jeremia 25:8-11 dat de verwoesting van Jeruzalem 70 jaren zou duren. Daniëls grote vraag was, "Wanneer gaat de HEER Jeruzalem herstellen?"

1. Schuld en schaamte (9:7-16).

Daniël beleed de zonden van Gods volk. Hij zei dat zij zich schaamden onder alle volken waarheen God hen had verbannen. Zij schaamden zich omdat zij tegen God hadden gezondigd. Mensen voelen 'schaamte' *tegenover God* vanwege hun zonden, overtredingen en ongerechtigheden. Maar mensen voelen 'schaamte' *tegenover mensen* omdat zij betrapt zijn en gezichtsverlies lijden in de ogen van andere mensen. Zo gezien is 'schaamte' misplaatste 'schuld', omdat mensen zich meer schuldig voelen in relatie tot andere mensen die zij kunnen zien, dan in relatie tot God die zij niet kunnen zien!

Daarom bidt Daniël om vergeving en pleit hij bij God om in te grijpen ten behoeve van zijn volk, Jeruzalem en het heiligdom (9:17-19).

Toen verscheen de engel Gabriël (in een visioen) aan Daniël om hem de betekenis van het visioen dat hij gezien had te laten begrijpen (9:20-23).

2. Gebed en antwoord op gebed (9:20-23).

Terwijl Daniël aan het bidden was, verscheen de engel Gabriël en bracht het antwoord van God. God geeft antwoord op gebed. Gebed is Gods middel om zijn wil uit te voeren! "Het gebed van een rechtvaardige is krachtig en brengt veel tot stand" (Jakobus 5:16). God had al besloten om Jeruzalem en het heiligdom te herstellen, maar gebed zette dit herstel aan de gang!

3. Uitleg van het getal 'zeven' (9:24).

Het getal '7' heeft symbolische en theologische betekenis. Het getal 'zeven' is het symbool voor Gods voltooiing en volmaaktheid in de schepping, de verlossing en het oordeel in de geschiedenis. Er waren 7 scheppingsdagen, 7 kandelaren die rondom Christus staan, 7 schalen met de laatste plagen (van Gods toorn) en een cyclus van 7 dagen in de menselijke geschiedenis.

Lang voor de periode van koningen in Israël had God al gewaarschuwd dat Hij de ongehoorzaamheid van zijn volk zevenvoudig zou straffen. "Als u dan ondanks *dit alles nog* niet naar mij luistert, dan zal Ik u vanwege uw zonden zeven *keer* erger straffen" (Leviticus 26:18; zie vers 21,27-35,43).

4. Uitleg van het getal 'zeventig' (Jeremia 25:11-12; Jeremia 29:10).

De structurering van de geschiedenis d.m.v. het getal 'zeventig'.

Koning Nebukadnezar van Babylon viel Jeruzalem driemaal aan: in 605 v.C. (2 Koningen 24:1,7), in 597 v.C.
(1:1; 2 Koningen 24:8-17) en in 587 v.C. Jeruzalem en het heiligdom werden in 586 v.C. vernietigd (2 Koningen 25:8-21). De tempel werd na de terugkeer uit de ballingschap naar Babylon in 516 v.C. herbouwd (Ezra 6:15). *Deze periode van vernietiging en herbouw was symbolisch 'zeventig jaar' lang en lag vóór de periode van de historische Daniël in 539 v.C., maar ligt al lang in het verleden voor de schrijver Daniël in de 160er jaren v.C.* Volgens Leviticus 26:31-35,43 zou het land van Israël zijn sabbatsjaren genieten terwijl het verlaten ligt. "Dan zal het land behagen scheppen in zijn sabbats*jaren*, alle dagen dat het verwoest ligt en u in het land van uw vijanden bent (Babylon). Dan zal het land rusten en zal het behagen scheppen in zijn sabbats*jaren*" (Leviticus 26:34).

Maar het begin en het einde van de 'zeventig jaar' kan niet met zekerheid bepaald worden.

De heerschappij van Babylon over Israël kon begonnen zijn:

- met de onderwerping van Juda aan Babylon in 605 v.C. (2 Koningen 24:1,7)
- met de val van Jeruzalem en de deportatie van de leiders van het land in 597 v.C. (1:1; 2 Koningen
  24:8-17)

- of met de vernietiging van de tempel, het afbranden van Jeruzalem en de ballingschap van de bevolking naar Babylon in 586 v.C. (2 Koningen 25:8-21).

De heerschappij van Babylon over Israël kon beëindigd zijn:

- met de val van Babylon in 539 v.C. (Jeremia 51:8-13,33,41-43)
- met de terugkeer van het overblijfsel van de bevolking in 538 v.C. (Ezra 1:11 – 2:67)
- of met de voltooiing van de bouw van de tweede tempel in 516 v.C. (Ezra 6:15).

De 70 jaren hebben geen chronologische, maar wel chronografische betekenis.

Het is onwaarschijnlijk dat de '70 jaar' van Jeremia bedoeld werd chronologische betekenis te hebben. Het getal 70 heeft eerder chronografische betekenis.

- 'Zeventig jaren' suggereert de levensduur van een mens (Psalm 90:10; Jesaja 23:15).
- 'Zeventig jaren' vertegenwoordigt de periode van Gods toorn tegen de zonden van Israël (Jeremia 25:8-11; Jeremia 29:10).

"Om het woord van de HEERE, bij monde van Jeremia *gesproken*, te vervullen, totdat het land behagen zou scheppen in zijn sabbats*jaren*. Het rustte al de dagen van de verwoesting, totdat de zeventig jaar vervuld waren" (2 Kronieken 36:21). God legt uit dat Hij de ontrouw en afstotelijke afgoderij van Israël zal straffen door Israël in ballingschap naar het Babylonische Rijk te sturen totdat het Perzische Rijk aan de macht kwam. Het getal was in elk geval niet letterlijk chronologisch, omdat de werkelijke periode van de ballingschap korter dan 70 jaren was (605/587-538 v.C.).

God vervult altijd zijn plan en bedoeling met de hele wereld (Jesaja 14:14-17) en met zijn volk. Gedurende de 70 jaren afwezigheid van het volk van Israël zou het land van Israël onbewerkt blijven liggen en zou het behagen scheppen in zijn "sabbatsjaren" (rustjaren), een periode gelijk aan de periode waarin Israël zich niet heeft gehouden aan de sabbatsjaren gedurende de periode waarin de koningen van Israël regeerden (ongeveer 1050-587 v.C.).

De 70 jaren hebben symbolische of theologische betekenis.

Het getal '70' heeft primair symbolische of theologische betekenis. '7' is het getal van Gods volmaaktheid en '10' is het getal van volledigheid op de aarde. Het getal '70' vertegenwoordigt Gods vastgelegde periode (het volle getal van jaren) om zijn toorn tegen Israël op de aarde uit te voeren.

5. Uitleg van het getal ‘zeventig zevens’ (9:24).

Ook het getal ‘70 zevens’ heeft geen chronologische, maar wel chronografische betekenis.

Oude en moderne uitleggers hebben Daniël 9:24-27 letterlijk uitgelegd alsof het chronologische data weergaf die door de data in de geschiedenis bevestigd zouden kunnen worden.

Een oude uitlegger[50] berekende de 70x7=490 jaren als volgt:

- 483 jaren tussen de aanstelling van Artaxerxes in 445/444 v.C. en de kruisiging van Jezus Christus in 32/33 n.C.
- *De 70ste zeven werd uitgesteld tot kort voor de wederkomst van Jezus Christus en creëerde een zogenaamd ‘lang interval of tussenperiode’.*

Dit is erg onwaarschijnlijk, omdat het niet duidelijk is waarom het woord aangaande de bouw en het herstel van Jeruzalem in verband gebracht zou moeten worden met de opdracht aan Artaxerxes om *alleen de muur* van Jeruzalem te herbouwen. Het is ook niet voor de hand liggend waarom wij een jaar van 360 dagen in plaats van een jaar van 365¼ dagen zouden moeten accepteren. Het is ook niet duidelijk waarom de 70ste zeven van de 69 zevens *gescheiden* zou moeten worden. Het is ook niet voor de hand liggend waarom de opdracht aan Nehemia in 444 v.C. en de kruisiging van Jezus Christus in 32 n.C. gesteld zou moeten worden, terwijl de voorkeursdata gewoonlijk 445 v.C. en 30 of 33 n.C. zijn[51].

Een moderne uitlegger[52] berekende de 70x7=490 jaren door de volgende drie perioden bij elkaar op te tellen:

- 49 jaren liggen tussen de profetie van Jeremia in 605 v.C. en de troonsbestijging van Kores in 556 v.C.
- 434 jaren liggen tussen de profetie van Jeremia in 605 v.C. en de moord op Onias III in 171 v.C.
- 7 jaren van vervolging door Antiochus IV (171-164 v.C.).

Maar deze berekening is ook onwaarschijnlijk, omdat er geen verklaring is waarom twee gelijktijdige perioden bij elkaar opgeteld zou moeten worden.

[50] Julius Africanus uit een verslag van Eusebius.
[51] J.Finegan, Handbook of Biblical Chronology, 1964
[52] Behrmann

Uitleggers moeten niet proberen om Daniëls getallen juist of fout te bewijzen met concrete historische data, omdat *Daniël geen chronologische data geeft, maar eerder chronografische data.*

Chronografie is een stilistisch schema om historische data uit te leggen, eerder dan dat het daaruit voortkomt. Het is te vergelijken met chronografie in kosmologie: de '2' grote lichten (Genesis 1:16), chronografie in genealogie: de '3x14 generaties' (Mattheüs 1:1-17)(omdat tussen de koningen Joram en Uzzia de vier koningen Ahazia, Atalia, Joas en Amazia ontbreken (1 Kronieken 3:10-14) en chronografie in numerologie: de '144000' met de naam van het Lam en van God de Vader op hun voorhoofd (Openbaring 14:1) (zie de 144000 verzegelden uit alle stammen van de Israëlieten)(Openbaring 7:4) dat in de oudtestamentische Schriften voorkomt. Het boek Richteren spreekt over perioden van 40 jaar van vrede of onderdrukking, die niet chronologische informatie schijnen weer te geven (Richteren 8:28; Richteren 13:1). 1 Koningen 6:1 zegt dat de bouw van de eerste tempel 480 jaar of 12 generaties van elk 40 jaar na de exodus begon en dit schijnt niet een chronologisch gegeven te zijn. Deze manier om geschiedenis te structureren komt ook voor in de geschriften uit de Perzische en Griekse perioden. Een document 11QMelch spreekt over een periode van 10 jubeljaren, dus 490 jaren, tot het laatste oordeel[53].

De structurering van geschiedenis d.m.v. het symbolische getal '70 zevens'.

In Daniël 9 is het historische gedeelte symbolisch 'zeventig zevens van jaren' lang en het begin daarvan ligt nog vóór de historische Daniël in 539 v.C., maar heeft nog niet het einde bereikt voor de schrijver Daniël in de 160er jaren v.C.

- De periode 'zeventig zevens' duidt waarschijnlijk op 'zeventig maal zeven *jaren*', evenals de oorspronkelijke 'zeventig' van Jeremia expliciet een periode van *jaren* aanduidde (9:2).
- De periode van 'zeventig zevens' begint vanaf de 'zeventig jaren' van Jeremia, die nauwelijks een chronologische berekening was, maar eerder een uitdrukking die duidt op een periode als 'de levensduur van een mens' die zich verder uitstrekte dan zijn toehoorders konden zien.
- De periode van 'zeventig zevens' combineert de 'zeventig jaren' van Jeremia (Jeremia 25:11 of Jeremia 29:10) met het principe van 'zevenvoudige straf' uit Leviticus 26:18,21,24,28 zoals de zonden van de Israëlieten verdienden, omdat gedurende de periode van de koningen (1032-586 v.C.) de Israëlieten faalden zich aan de sabbatsjaren te houden. Volgens Leviticus 25:1-7 en Leviticus 26:31-35,43 zou het land van Israël de rust krijgen die het niet kreeg gedurende de sabbatten waarin de Israëlieten leefden.
- De periode van 'zeventig zevens' eindigt wanneer Gods doel met deze periode is bereikt: d.w.z., het zou eindigen wanneer (de stad van Jeruzalem en) de tempel van Jeruzalem weer eens vernietigd en opgebouwd zou worden (i.e. verontreinigd en heringewijd zou worden) (164 v.C.)

Dus, het getal '70 zevens' heeft *symbolische of theologische betekenis*. In Daniël 9:24 legt de engel Gabriël uit dat *het getal "zeventig zevens" Gods vastgestelde periode (het volle getal*

[53] Goldingay p.232

van jaren) vertegenwoordigt om zijn doel met dit segment van de goddelijke heilsgeschiedenis en seculaire wereldgeschiedenis te bereiken.

Het einde van deze symbolische periode van 'zeventig zevens' vertegenwoordigt Gods vergeving en acceptatie. "Troost, troost mijn volk, zal uw God zeggen, spreek naar het hart van Jeruzalem en roep haar toe dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij uit de hand van de HEERE het dubbele[54] ontvangen heeft voor al haar zonden" (Jesaja 40:1-2).

Daniël 9:24 definieert het einde van deze periode van '70 zevens' door drie negatieven en drie positieven.

- **De drie negatieve uitdrukkingen** zijn (letterlijk):

- een rebellie te beëindigen (overtredingen van Gods wetten)

- zonde (doel missen) te verzegelen (op te sluiten)

- en ongerechtigheid (verdraaiing) weg te vegen (te verzoenen)[55].

Praktisch gezien zijn ze *synoniemen die verwijzen naar de beëindiging van de ontwijding* van de tempel in 171 v.C. en in 167 v.C. Let op de woorden, "Doe, omwille van de Heere, Uw aangezicht lichten over Uw heiligdom, dat verwoest is" (9:17).

Er is geen aanwijzing dat de gehele periode na de ballingschap een periode van ongerechtigheid was. Alleen 'de laatste zeven' wordt speciaal gekenmerkt door rebellie, zonde en ongerechtigheid.

- **De drie positieve uitdrukkingen** zijn (letterlijk):

- een blijvende rechtvaardiging (een eeuwige gerechtigheid) (tot stand) te brengen

- een visioen van een profeet te verzegelen

- een meest heilige plaats te zalven (de Allerheiligste/de tempel weer in te wijden)[56].

Daniël 9:24 definieert het einde van deze periode van "zeventig zevens" d.m.v. drie negatieve en drie positieve uitdrukkingen.

---

[54] 'Dubbel' betekent niet 'tweemaal zoveel' straf, maar eerder een straf 'equivalent' aan haar zonden (zie Openbaring 18:6).

[55] NIV: to finish/restrain transgression, to put an end to sin, to atone for wickedness

[56] Hebreeuws: shabu>im shib>im nechtak (Nif. chatak)(besluiten/als decreet uitvaardigen) al->amka, we-al->ir qadsheka,

- le-kallea< (Pi. kala<)(beëindigen) ha-pesha>,
- u-lechatem (Pi. chatam)(verzegelen) chata<ot,
- u-lekapper (Pi. kapar)(verzoenen) >awon,
- u-le-habi< (Hif. bo<)(tot stand brengen) tsedeq >olamim,
- we-lachtom (Pi. chatam)(verzegelen) chazon we-nabi<,
- we-limshoach (K. mashach)(zalven) qodesh qedashim.

Praktisch gezien zijn ze alle drie *synoniemen die verwijzen naar de herinwijding van de tempel en het herstel van de erediensten* die in 164 v.C. gebeurden.

Daniël spreekt niet over 'de rechtvaardiging' van zondaren in nieuwtestamentische zin. Daniël spreekt ook niet over 'verzegelen' in de zin van een boodschap geheimhouden (als in 8:26) maar over 'verzegelen' in de zin van de echtheid van de boodschap bewijzen (als in 1 Koningen 21:8). Er is geen aanwijzing dat Daniël spreekt over 'de zalving van een meest heilig volk (Israël)' of 'een meest heilige persoon' (de Messias), maar hij spreekt over de inwijding van 'een meest heilige plaats', namelijk, de tempel van Jeruzalem.

Deze zes dingen zouden voor de Israëlieten en voor de stad Jeruzalem bereikt worden tegen het einde van de 'zeventig zevens' van jaren. Daniël 9:24 is gericht op de Israëlieten en de stad Jeruzalem en heeft geen wereldwijd perspectief! Daniël spreekt niet over 'het einde van de geschiedenis' of 'het einde van de wereld', maar over 'het einde van een periode van verdrukking door het koninkrijk van de wereld'. Terwijl Daniël 7 en 8 (en ook Daniël 10 en 11) overheerst worden door seculaire geschiedenis, wordt Daniël 9 overheerst door heilsgeschiedenis. *Door te bewegen tussen seculaire geschiedenis en heilsgeschiedenis, leert Daniël dat God de God van alle geschiedenis is. Hij heeft ten doel over alle geschiedenis te heersen!*

Daniël 9:24 beschouwt de inwijding van de tempel en niet de eerste komst of wederkomst van Jezus Christus.

Daniël 9:24 herhaalt Gods belofte om een einde te maken aan de betreurenswaardige ontwijding van de tempel in Daniël 8:11-14. Het herhaalt wanneer "de tijd van gramschap" voltooid zou zijn (8:19) en wanneer "wat vast besloten is, zou gebeuren" (11:36). God zou niet falen zijn plan in de geschiedenis van verlossing en oordeel binnen de seculaire geschiedenis van de wereld uit te voeren (Jesaja 14:24,27)!

Evenals het visioen in hoofdstuk 8, kijkt het visioen in hoofdstuk 9 met een alles omvattende blik naar de tijd vanaf *de historische Daniël* in de 6de eeuw v.C. tot *de schrijver Daniël* en de crisis rondom Antiochus IV in de 2de eeuw v.C. en belooft het Gods verlossing. *Er is geen reden om Daniël 9:24-27 exegetisch te koppelen aan de eerste komst van Jezus Christus of de wederkomst van Jezus!*

6. Uitleg van de getallen ‘zeven zevens’ en ‘tweeënzestig zevens’ (9:25-26).

De Hebreeuwse vertaling van Daniël 9:25-26.

25 *U moet weten en begrijpen: vanaf het voortkomen van een woord om Jeruzalem te herstellen en te herbouwen (i.e. bouw van een hersteld Jeruzalem) (HSV: vanaf de tijd dat het woord uitgaat om te laten terugkeren uit de ballingschap) tot aan een gezalfde, een leider (HSV: tot op Messias, de Vorst), zullen er zeven zevens zijn. Zestig en twee zevens (de getallen 7 zevens en 62 zevens zijn gescheiden) zal het hersteld en gebouwd blijven, plein (een brede open plaats) en gracht (geassocieerd met een vestingwal). *Maar in de druk (beroering) van tijden* ***26*** *(en = dat is) na de zestig en twee zevens zal een gezalfde afgesneden worden en voor hem zal er noch stad noch heiligdom zijn. Een leider die komt zal een volk te gronde richten, en zijn einde zal met de vloed komen. Tot het einde van oorlog zijn verwoestingen besloten.*[57]

- In de Hebreeuwse tekst wijst de punctuatie erop dat de getallen 7 zevens en 62 zevens gescheiden zijn.
- De Hebreeuwse tekst suggereert dat de herbouw van Jeruzalem 62x7 jaren zou duren, en dat is erg onwaarschijnlijk.
- In de Hebreeuwse tekst kan ‘een gezalfde’ in vers 25 niet dezelfde persoon als ‘een gezalfde’ in vers 26 zijn.

De Griekse en Syrische vertaling[58] van Daniël 9:25-26.

25 *U moet weten en begrijpen: vanaf het voortkomen van een woord om Jeruzalem te herstellen en te herbouwen (i.e. bouw van een hersteld Jeruzalem) tot aan een gezalfde, een leider, zullen er zeven zevens en tweeënzestig zevens zijn (de getallen 7 zevens en 62 zevens worden bij elkaar opgeteld). En het zal hersteld en herbouwd blijven, plein (een brede open plaats) en gracht (geassocieerd met een vestingwal). *Maar in de druk (beroering) van*

---

[57] Hebreeuws: (25) we-teda> (K. jada>) we- tashkkel (K. shakal)(verstandig zijn) min-motsa< (jatsa>)(vanaf het voortkomen van) dabar le-hashib
(shub)(herstellen) we-libnot (banah)(bouwen) jerushalajim >ad-mashiach (tot een gezalfde) nagid (een leider) shabu>im (zevens/weken) shib>ah
(7) we shebu>im (en zevens/weken) shishim (60) u-shenajim (en 2) tashub (hersteld) we-nibnetah (en herbouwd) rechub (open plaats/plein/markt)
we-charuts (en gracht). *u-betsoq (benardheid/druk)(‘Maar’: dit lijkt op het begin van een nieuwe zin) ha->ittim (tijden) (26) we-<charej (dat is, na)
ha-shabu>im shishim u-shenajim jikkaret (Pu. karat)(neersteken, afsnijden) mashiach (een gezalfde) we-<en lo (en niet voor hem) we-ha>ir (en
stad) we-ha-qodesh (en heiligdom), jashchit (Hif. te gronde richten/vernietigen/omkopen/afvallig maken) >am (een volk=object) nagid ha-ba< (een
leider die komt=subject), we-qitstsu (en z’n einde) ba-shetef (met de vloed), we->ad qets (en tot het einde van) milchamah (oorlog) necheretset
(Nif. besloten zijn/bepaald zijn) shomemot (verwoestingen).

[58] Deze Griekse en Syrische vertalingen zijn gebaseerd op een andere Hebreeuwse grondtekst. Vergeet niet dat alle manuscripten in die tijd met de
hand geschreven werden.

tijden[59] ***26*** *(en = dat is) na de zestig en twee zevens zal een gezalfde afgesneden worden en voor hem zal er noch stad noch heiligdom zijn. Een leider die komt zal een volk te gronde richten, en zijn einde zal met de vloed komen. Tot het einde van oorlog zijn verwoestingen besloten.*

In de Griekse en Syrische teksten is de punctuatie anders en de getallen 7 zevens en 62 zevens worden bij elkaar opgeteld. De Griekse en Syrische teksten suggereren dat een gezalfde leider zou komen na 69x7 jaren, dat is, tot net voor een leider een volk zou verwoesten! In de Griekse en Syrische teksten is 'de gezalfde leider' in vers 25 en vers 26 een en dezelfde persoon.

Maar het begin en het einde van de periode van 70 zevens kan niet met zekerheid vastgesteld worden.

De periode van 70 zevens. Terwijl het begin van de periode van zeven zevens ongeveer het begin van de periode tussen de Babylonische ballingschap en de verwoesting onder Antiochus IV moet zijn, kunnen het begin en het einde van deze periode niet met zekerheid vastgesteld worden.

Het begin van de periode van zeven zevens kan één van de volgende gebeurtenissen zijn:

- De profetie van Jeremia (9:2) in 605 v.C. (Jeremia 25:11), of in 597 v.C. (Jeremia 29:10), of in 587 v.C. (Jeremia 30:19-22; Jeremia 31:38-40).
- De aankondiging van Gabriël in 539 v.C. (9:21-23).
- Het decreet van Kores in 539 v.C. (Jesaja 44:28; Ezra 1:1-4), beschouwd als een herbouw van de stad en tempel (Ezra 4:12-16).
- Het decreet van Darius in 520 v.C. (Ezra 6:1-12), ook beschouwd als de herbouw van de stad (Ezra 4:21).
- Het decreet van Artaxerxes aan Ezra in 458 v.C. (Ezra 7:12-26).
- Het gezag (geen decreet) van Artaxerxes aan Nehemia in 445 v.C. (Nehemia 1:3; Nehemia 2:4-9).

Het meest waarschijnlijk is dat Daniël 9:25 een verwijzing is naar het decreet van Kores in 539 v.C. met betrekking tot de herbouw van de binnenstad van Jeruzalem (inclusief de tempel) samen met haar externe bolwerken (Ezra 1:1-2).

Het einde van de periode van zeventig zevens is ook onduidelijk.

- Als we de Hebreeuwse tekst van Daniël 9:25 volgen, verwijst 'de gezalfde leider' in vers 25 waarschijnlijk naar de gouverneur Zerubbabel of de hogepriester Jozua (Zacharia

[59] Contrasteer: "de vastheid van uw tijden" (Jesaja 33:6).

4:14). Maar dan kunnen we alleen maar speculeren over wie 'de gezalfde leider' in vers 26 is[60].

- *Maar als we de Griekse en Syrische vertalingen van de tekst van Daniël 9:25 volgen, verwijst 'de gezalfde leider' in vers 25 en in vers 26 waarschijnlijk naar een en dezelfde hogepriester, Onias III. Zijn verlies van de stad en het heiligdom is dan een verwijzing naar zijn vervanging als hoge priester door Jason en zijn vlucht naar Daphne nabij Antiochië (2 Makkabeeën 4:33). De hogepriester Menelaus beval Andronicus om Onias III te vermoorden in 171 v.C. "De leider die de stad en het heiligdom vernietigde" zou dan een verwijzing zijn naar de tweede hogepriester, Jason, of de derde hogepriester, Menelaus, die de verontreiniging van het heiligdom en de vernietiging van Jeruzalem door Antiochus IV vanaf 171 v.C. tot 164 v.C. teweegbracht*.

Er is geen aanwijzing in de context dat 'de gezalfde leider' een verwijzing naar de Messias, Jezus Christus, is. Er is ook geen aanwijzing dat 'de leider' die de stad en het heiligdom vernietigt een verwijzing is naar de antichrist gedurende de grote verdrukking kort voor de wederkomst van Christus. Er is ook geen aanduiding dat de '70ste zeven/week' uitgesteld moet worden (daardoor een interval/ tussenruimte te scheppen) ten einde de bedelingenleer te bewijzen.

Het getal '7 zevens'.

Leviticus 25:8-24 leert dat het vijftigste jaar na zeven maal zeven jaren 'het jubeljaar' genoemd wordt. In het jubeljaar moeten alle gevangenen vrijgelaten worden en moesten alle Israëlieten terugkeren naar hun erfenis in het Beloofde Land.

Het getal '7 zevens' was Gods antwoord op Daniëls gebed m.b.t. de terugkeer van Israël uit de ballingschap in Babylon en het herstel van het land van Israël. Hoewel het decreet om Jeruzalem en het heiligdom te herbouwen al in 539 v.C. gegeven werd (Ezra 1:1-2) en de tempel al in 516 v.C. herbouwd werd (Ezra 6:15), was de herbouw van Jeruzalem als stad 'met een muur en een gracht' pas te midden van tegenstand voltooid in de tijd van Nehemia (445 v.C.)(Nehemia 2:1; Nehemia 6:15).

Het getal '7 zevens en 62 zevens'.

[60] Sommige uitleggers speculeren dat "de gezalfde leider die afgesneden werd" een verwijzing is naar Christus Die gekruisigd werd in 30 n.C. en "de leider die de stad en het heiligdom vernietigt" een verwijzing naar de Romeinse generaal Titus in 70 n.C. is (gebeurtenissen bij en na de eerste komst van Christus). 'De laatste zeven' staat dan open voor speculatie, zoals dat gebeurt in de bedelingenleer. Volgens de bedelingenleer volgt een hele lange 'interval' of 'hiaat' periode tussen de 69ste en de 70ste zeven/week die duidt op de toekomstige 'grote verdrukking' (gebeurtenissen bij de wederkomst van Christus). De gegevens in het boek Daniël spreken de bedelingenleer tegen en de bedelingenleer moet verworpen worden.

Daniël 9:26 zegt, “En (*dat is*) na de zestig en twee zevens zal *een gezalfde* afgesneden worden en voor hem zal er noch stad noch heiligdom zijn. Een leider die komt zal een volk te gronde richten, en zijn einde zal met de vloed komen. Tot het einde van oorlog zijn verwoestingen besloten.”

De periode van ‘7 zevens en 62 zevens’ is een verwijzing (niet letterlijk, maar symbolisch) naar de heel lange periode tussen de ballingschap in Babylon en de verwoestingen onder Antiochus IV. De periode begint met het decreet van Kores in 539 v.C. om Jeruzalem en de tempel te herbouwen (9:25; Jesaja 44:28; Ezra 1:1-4) en eindigt met de moord op ‘een gezalfde’, de hogepriester Onias III in 171 v.C. (9:26a).

7. Uitleg van ‘de laatste zeven’ (9:27).

De vertaling van Daniël 9:27.

27. *Een verbond zal de overhand hebben voor de menigte voor één zeven. In het midden (letterlijk: helft) van de zeven zal slachtoffer en graanoffer ophouden, en op een vleugel (i.e. van het brandofferaltaar) zal een verwoestende (of ontvolkende) gruwel (afgod) zijn: totdat een afsluiting die besloten is een verwoester overweldigt (totdat een afsluiting/einde/vernietiging die besloten is uitgegoten zal worden op een verwoester/ontvolker).*[61]

De eerste helft van de laatste zeven verwijst naar een verbond.

Een verbond wordt gesloten aan het begin van de laatste zeven. ‘Het verbond’ kan positieve betekenis hebben, maar heeft eerder negatieve bijbetekenis.

‘De leider’ van vers 26 wordt niet aangeduid als het onderwerp. Daarom vertalen we niet met “*Hij zal een verbond versterken*” (als de HSV), maar met “Een verbond zal de overhand hebben”.

‘Het verbond’ dat de overhand zal hebben kan mogelijk betrekking hebben op het verbond van God voor de gemeenschap van gelovige Joden. “Heere, grote en ontzagwekkende God, die zich houdt aan het verbond en de goedertierenheid ten aanzien van hen die Hem liefhebben en zijn geboden in acht nemen” (9:4, zie 11:22,28,30,32). Ook Psalm 12:6 spreekt over het verbond van de Heer die volmaakt zal zegevieren.

“De woorden van de HEERE zijn reine woorden, *als* zilver gelouterd in een aarden smeltkroes, gezuiverd zevenmaal (i.e. goddelijk volmaakt)”. De woorden kunnen slaan op

[61] Hebreeuws: we-higbir (Hif. gabar)(de overhand hebben) berit la-rabim shabua> echad, wa-chetsi (een helft) ha shabua> jashbit (K.
habat)(ophouden) zebach u-minchah, we-ad kenaf (op de vleugel – van het brandofferaltaar) shiqutsim (een gruwel/afgod) mi-shomem (van de
verwoesting/ontvolking), we-ad (tot) kalah (een afsluiting/voltooiing) we-necherattsah (Nif. charats)(dat besloten/bepaald is) tittak (Nif.
natak)(uitgieten) al-shomem (op/over de verwoester/ontvolker – die schrik aanjaagt en je doet gruwen).

de trouw van God voor zijn gelovige volk of de trouw van het gelovige volk aan God en zijn verbond.

Niettemin heeft *'het verbond' dat de overhand heeft (voor een korte tijd) negatieve bijbetekenis*, omdat het vers doorgaat de aspecten van heiligschennis van de crisis rondom Antiochus IV te beschrijven. De meest waarschijnlijke betekenis is dat het verbond verwijst naar het verbond *(de overeenkomst) tussen de hervormingsgezinde Joden en Grieken om de Griekse cultuur op de Joodse gemeenschap af te dwingen*, zoals beschreven in 1 Makkabeeën 1:11,

"In die tijd kwam in Israël een generatie op die zich niet om de leer bekommerde en velen wist te winnen voor de gedachte om een verbond te sluiten met de volken uit de omgeving. 'Want', zeiden ze, 'sinds we ons van hen hebben afgescheiden, hebben vele rampen ons getroffen.'"

Het verbond tussen de hervormingsgezinde Joden en Grieken zou voor zeven symbolische jaren gelden (d.w.z. de bedoeling was dat deze overeenkomst 'voor altijd' zou gelden) en wel tot nadeel voor de conservatieve Joden. 1 Makkabeeën 1:11 associeert dit verbond met het begin van de heerschappij van Antiochus IV in 175 v.C.

Verschillende mensen brachten verderf en vernietiging naar Jeruzalem en de tempelaanbidding. Aan het begin introduceerde de hogepriester Jason (175-172 v.C.) de heidense cultuur in Jeruzalem (2 Makkabeeën 4:7-20). Hij werd door de hogepriester Menelaus (172-161 v.C.) opgevolgd, een corrupt en geslepen mens, die bevel gaf om de hogepriester Onias III in 171 v.C. te vermoorden (2 Makkabeeën 4:23-50).

'De leider die komt' was waarschijnlijk een ander lid van de hogepriesterlijke lijn. Na Onias III kwam Jason of Menelaus. Lees 2 Makkabeeën 3:1 – 6:17 en 1 Makkabeeën 1:1-64. De ruzies tussen de hogepriesters Jason en Menelaus brachten koning Antiochus IV Epifanes (175-164 v.C.) tegen Jeruzalem, tegen de tempel en tegen Gods volk. Antiochus roofde de tempelschatten voor het eerst in 169 v.C.

Antiochus beval dat al zijn onderdanen 'één' moesten worden. Zij moesten hun eigen godsdienst opgeven en werden gedwongen om de heidense afgoderij te aanvaarden. De tempel te Jeruzalem werd aan de afgod, Zeus Olympus, gewijd. De tempeldienst en offeranden die de Wet voorschreef, werden beëindigd. De godsdienstige feesten werden onteerd. De tempel en zijn dienaren werden ontheiligd. Lees 2 Makkabeeën 6:1-11. Overal werden tempels, kapelletjes en altaren voor afgoden opgericht. Mensen werden gedwongen daar te aanbidden en wierook voor afgoden te branden. De Joodse feesten, voedselwetten en besnijdenis werden verboden. Iedereen moest zich verontreinigen door allerlei onreine en onheilige praktijken. En iedereen die deze bevelen niet gehoorzaamde, werd gedood. Lees 1 Makkabeeën 1:41-53.

Het midden van de laatste zeven verwijst naar de oprichting van de verwoestende gruwel.

Op 15 december 167 v.C. beval Antiochus IV de oprichting van 'de verwoestende gruwel' ('de gruwel van de verwoesting', Matteüs 24:15) in de tempel, een heidens altaar gebouwd op het brandofferaltaar. Hij beval het offeren van varkens en andere onreine dieren erop. Dit afstotelijke alternatief werd 'de verwoestende afvalligheid' in Daniël 8:13 en 'de verwoestende gruwel' in Daniël 9:27 genoemd. Het werd gebouwd op 'een vleugel' (i.e. de vleugelachtige uitsteeksels die 'horens' genoemd werden) van het brandofferaltaar in de tempel. Misschien sprak Gabriël over 'de vleugel' i.p.v. 'de horen', omdat de afgod Baäl 'de gevleugelde' werd genoemd. Het woord 'verwoestend' verwijst naar de ontvolking van de tempel en de vlucht van mensen weg uit Jeruzalem. Een leger soldaten kwam als 'een vloed' van water en vocht in Jeruzalem tot de tijd die door God bepaald werd.

De verwoesting zou Jeruzalem en de tempel overweldigen tot 'het einde' dat God al bepaald had op de tiran Antiochus uitgegoten zou worden.

God had al bepaald en besloten de afvalligheid (rebellie), overtreding, ongerechtigheid en verwoesting door het koninkrijk van de wereld te beëindigen en het Koninkrijk (koningschap) van God over zijn mensen te herstellen. Dit betekent dat *het koninkrijk van de wereld en zijn vernietigende corruptie zou doorgaan totdat God zijn doel met de heilsgeschiedenis in dit segment van de wereldgeschiedenis bereikt had*. Jesaja sprak over dit decreet van God, "Want, Israël, al is uw volk als het zand van de zee, *toch* zal *maar* een rest daarvan terugkeren; *tot* verdelging is vast besloten; het stroomt over van gerechtigheid (NIV: overweldigend en rechtvaardig). Ja, een *vernietigend* einde – en dat is vast besloten – gaat de Heere, de HEERE van de legermachten, in het midden van heel het land ten uitvoer brengen" (Jesaja 10:22-23). Niettemin, hoewel het decreet tot vernietiging is uitgevaardigd en zeker zal gebeuren, is het niet eindeloos.

De tweede helft van de laatste zeven verwijst niet naar het einde van de wereldgeschiedenis.

Daniël geeft geen uitleg over de tweede helft van 'de laatste zeven' behalve dat het zou eindigen! Daniël zegt niet dat dit het einde van de heilsgeschiedenis of de seculaire geschiedenis van de wereld is, maar *alleen het einde van dit segment van de wereldgeschiedenis*.

De tiran/autocraat Antiochus IV had gepland om zijn onheilige verbond met de hervormingsgezinde Joden (de Joden die de heidense Griekse cultuur hadden geadopteerd) op de conservatieve gelovigen af te dwingen voor een symbolische of theologische periode van 'zeven' (i.e. hij hoopte dat dit zou 'voor altijd' standhouden). Hij voerde zijn plan tegen God en Gods volk uit, maar zijn arrogantie leidde tot een plotseling en onverwacht einde! God zou plotseling, onverwachts en op een volkomen soevereine

wijze deze tiran afkappen en zijn onheilige plan en activiteiten beëindigen! God zou deze tiran niet toestaan om zijn boze plan en activiteiten helemaal tot het einde uit te voeren, omdat God vastbesloten was om zijn verdoemenis over deze tiran uit te storten! Dat zou gebeuren aan het einde van dit segment van de geschiedenis.

Daniël 9:24-27 verwijst niet naar het einde van de wereldgeschiedenis, maar naar het einde van een bepaald segment van de geschiedenis[62]*!*

8. De boodschap van Daniël hoofdstuk 9:24-27.

De boodschap van Daniël 9 begon met de profetie van Jeremia dat de verwoesting van Jeruzalem 70 jaren zou duren, maar Daniël wees erop dat de verwoesting van Jeruzalem in feite een paar eeuwen langer duurde – *een symbolische '7 tijden' langer!* God heeft de soevereine vrijheid de kastijding (straf) te vorderen die Hij verkiest. Niettemin komt er een einde aan deze kastijding (straffen)!

Het getal '490' is niet bedoeld om wiskundige of chronologische informatie te geven. Het is een getal dat twee andere getallen combineert: '70 jaren' (een leeftijd) van Jeremia 25:11 of Jeremia 29:10 en 'zevenvoudige tuchtiging' van Leviticus 26:18. Dit resulteert in *een dubbel symbolisch getal dat zich uitstrekt vanaf het begin van de kastijding in de ballingschap tot wanneer ook al deze kastijding beschouwd wordt te eindigen*.

De beschrijving van 'het einde' is vol toespelingen. De climax van Daniël 8 en Daniël 10-11 is de crisis rondom Antiochus IV in de tweede eeuw v.C., toen God zijn volk en zijn heiligdom verloste uit de gecombineerde bedreiging van 'het koninkrijk van de wereld' (de regering van Antiochus IV) en 'de godsdienst van de wereld' (het hervormingsgezinde Jodendom dat voor de heidense cultuur van de Hellenisten gezwicht was). Daarom slaan de symbolen in Daniël 9 eerst op de crisis rondom Antiochus IV.

De periode tussen de eerste verwoesting van Jeruzalem en het heiligdom door Nebukadnezar in 586 v.C. en de tweede verwoesting van Jeruzalem en het heiligdom door Antiochus IV in 167 v.C. kan in twee perioden verdeeld worden:

- De periode van 'zeventig' (levenslange) jaren van de ballingschap die begon met een belofte van herstel (Jeremia 25:10-14; Jeremia 29:11-14) en eindigde met de vervulling daarvan (de terugkeer uit de ballingschap in 538 v.C. en de herbouw van de tempel in 516 v.C.).
- De 'zevenvoudige' kastijding gedurende de lange periode na de ballingschap vanaf het latere gedeelte van de 6de eeuw v.C. tot het vroegere gedeelte van de 2de eeuw v.C. en die "de periode van Jeruzalem opnieuw gebouwd" genoemd wordt (9:25).

[62] Vergelijk dit met wat Jezus Christus over "het einde" zegt: "U zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen; pas op, word niet verschrikt,
want al die dingen moeten gebeuren, maar het is nog niet het einde" (Matteüs 24:6).

De crisis rondom Antiochus IV begint met de dood van een hogepriester ('een gezalfde')(Onias III) en de verdorvenheid van een andere hogepriester ('een leider die komt')(Jason of Menelaus) die de verwoesting van Jeruzalem en het heiligdom (door Antiochus IV) teweegbracht (9:26).

Dit veroorzaakte een periode van *een onheilig bondgenootschap tussen 'het koninkrijk van de wereld' (Antiochus) en 'de godsdienst van de wereld' (het hervormingsgezinde Jodendom)*[63], de ontwrichting van de georganiseerde en ingestelde aanbidding in de tempel[64], de vervanging hiervan door een afvallig alternatief (de afgod: de gruwel van de verwoesting) en een verwoesting die door zou gaan om Gods volk en hun aanbidding van God (Jeruzalem en het heiligdom) te overweldigen totdat wat God besloten heeft in vervulling zou gaan: namelijk, de uiteindelijke verdoemenis van "de verwoestende gruwel - die schrik aanjaagt en mensen doet gruwen".

"Een afsluiting die besloten is overweldigt een verwoester" (9:27) kan een verwijzing zijn naar Gods decreet om de verwoestende gruwel op het brandofferaltaar te vernietigen. Maar het kan ook een verwijzing zijn naar Gods decreet om de heerschappij van de tirannieke verwoester (Antiochus IV) te beëindigen. Hoe dan ook, Gods decreet overweldigt het kwaad en brengt een lichtstraal van hoop voor gelovigen[65]!

God beloofde dat Hij tegen het einde van de 'zeventig zevens' de Joden en de Grieken en hun stad zou reinigen van hun kwaad, dat Hij het heiligdom weer zou heiligen (inwijden), de eredienst weer zou herstellen en de profetie van Jeremia zou doen uitkomen.

9. De *onjuiste* uitleg van Daniël 9:24-27.

De traditionele uitleg van Daniël 9:24-27 door vele christenen en Joden is foutief. Zij passen Daniël 9:24-27 toe op gebeurtenissen die veel later in de geschiedenis plaatsvonden, bijvoorbeeld op de dood van Jezus Christus in 30 n.C., op de val van

---

[63] Vergelijk dit met de nieuwtestamentische boodschap. "Het beest uit de zee" (een symbool voor de antichrist) (i.e. de satans antichristelijke politieke macht) (Openbaring 13:1-10) werkt nauw samen met "het beest uit de aarde" een symbool voor de valse profeet) (de satans antichristelijke godsdienst) (Openbaring 13:11-18).

[64] Vergelijk dit met de nieuwtestamentische boodschap. "Het beest dat uit de afgrond opkomt" valt "de twee getuigen" (een symbool voor de christelijke Kerk/Gemeente als een getuigende instelling) aan, overwint hen en doodt hen na een symbolische periode van 1260 dagen (3½ jaar) van getuigen (Openbaring 11:3-7).

[65] Vergelijk dit met de nieuwtestamentische boodschap. Bij de wederkomst van Christus zal Hij "het beest" en "de valse profeet" in de poel van vuur werpen (Openbaring 19:11-21). En bij de wederkomst van Christus zal Hij "de draak" (een symbool voor de satan) in de poel van vuur werpen, waar de draak, het beest en de valse profeet voor eeuwig gefolterd zullen worden (Openbaring 20:7-10).

Jeruzalem in 70 n.C. of op gebeurtenissen die nog later in de geschiedenis plaatsvinden en zelfs op gebeurtenissen die nog in de toekomst moeten plaatsvinden!

Een oude uitlegger, Julius Africanus zoals aangehaald door Eusebius, berekende de 70x7=490 jaren als volgt:

- De 69 zevens (= 483 jaar) strekken zich uit vanaf de opdracht van Artaxerxes in 445/444 v.C. tot de kruisiging van Jezus Christus in 32/33 n.C.
- De 70ste zeven (= 7 jaar) wordt uitgesteld tot kort voor de wederkomst van Jezus Christus en schept daardoor een interval/hiaat in de geschiedenis.

Deze uitleg is onwaarschijnlijk om de volgende redenen:

- Het is niet vanzelfsprekend dat het woord aangaande een hersteld Jeruzalem te bouwen verbonden moet worden met de opdracht van Artaxerxes om *alleen de muren* van Jeruzalem te herbouwen (Nehemia 2:7-8).
- Het is niet vanzelfsprekend dat wij 360 dagen per jaar in plaats van 365¼ dagen per jaar moeten accepteren.
- Het is niet vanzelfsprekend dat wij de *opdracht* van Nehemia in 444 v.C. en de *kruisiging* van Christus in 32 n.C. moeten stellen i.p.v. de voorkeursdata van 445 v.C. en 30 of 33 n.C.
- Het is helemaal niet vanzelfsprekend waarom de 70ste zeven van de 69 zevens *gescheiden* zou moeten worden[66].
- Het is niet vanzelfsprekend dat de 70ste zeven *uitgesteld* moet worden tot de verre toekomst ten einde de berekening van de bedelingenleer te doen kloppen.

Daniël zelf verwijst naar de crisis rondom Antiochus IV in de tweede eeuw v.C.! Ook de andere hoofdstukken in het boek Daniël verwijzen naar dezelfde crisis. Daniël 9:24-27 verwijst niet naar gebeurtenissen die pas eeuwen en zelfs millennia na de gebeurtenissen in de context zouden plaatsvinden (hoofdstukken 8-11). Deze gebeurtenissen wijzen naar een inwijding van de tempel en niet naar Christus (de Gezalfde). Daniël 9 was en blijft in de eerste plaats een boodschap voor de tijdgenoten van de schrijver Daniël gedurende de tweede eeuw v.C.!

10. De juiste toepassing van Daniël 9:24-27.

Niettemin rechtvaardigen de zinspelingen in Daniël 9:24-27 *de herhaaldelijke toepassing van dit Bijbelgedeelte*, evenals in het geval van Daniël 2, maar alleen in de volgende zin:

Daniël 9:24-27 maakt geen verwijzingen naar specifieke persoonlijkheden of concrete gebeurtenissen als het geschiedenisboek van 1 Makkabeeën maakt. Daniël verwijst *door*

[66] J. Finegan, Handbook of Biblical Chronology, Princeton 1964, 285-301.

middel van symbolen naar wat deze persoonlijkheden en gebeurtenissen in de geschiedenis belichamen: zonde, rechtvaardiging, een gezalfde leider, een vloed en een gruwel. *Specifieke historische persoonlijkheden en concrete gebeurtenissen worden opgevat in het licht van deze symbolen, maar de symbolen stijgen boven deze specifieke persoonlijkheden en concrete gebeurtenissen uit!*

De symbolen worden niet beperkt tot specifieke persoonlijkheden en concrete gebeurtenissen in één periode (segment) van de wereldgeschiedenis! De symbolen hebben nog andere belichamingen in andere perioden (segmenten) van de heilsgeschiedenis en seculaire geschiedenis, zoals Jezus Christus aantoont in Matteüs 24:15-20 en Openbaring 13:11-18! Wat deze andere belichamingen zijn is een aangelegenheid van theologisch oordeel en niet een aangelegenheid van exegetisch oordeel. Het is een zaak van geloof en niet een zaak van wetenschap!

Wanneer christenen *op grond van de nieuwtestamentische openbaring concluderen en geloven* dat Jezus Christus Gods Gezalfde leider is en dat Zijn kruisdood Gods middel is om Zijn eeuwige doel in de heilsgeschiedenis en in de wereldgeschiedenis te bereiken, dan zijn *Jezus Christus, Zijn leven en dood de uiteindelijke toepassing van de symbolen in het boek van Daniël 9:24-27*! Dit is het punt dat de traditionele uitleg van Daniël 9:24-27 maakt.

Christenen beweren dat *er een typologische relatie bestaat tussen de persoonlijkheden en gebeurtenissen in de crisis rondom Antiochus IV en de persoonlijkheden en gebeurtenissen tijdens de eerste komst van Christus enerzijds en de persoonlijkheden en gebeurtenissen tijdens de wederkomst van Christus anderzijds*[67].

DANIËL 10 TOT 12
Thema. De koningen van het koninkrijk van de wereld zullen struikelen en vallen en zullen niet meer gevonden worden[68].

Het boek van Daniël bereidt Gods volk voor voordat de strijd begint, zodat hun geloof niet zal falen als de toets (beproeving) komt.

1. Het boek van Daniël en andere Bijbelboeken.

Daniël 10-12 is een bewerking van vroegere visioenen in het boek Daniël en wordt gevormd door vroegere Bijbelboeken. De ziener van visioenen zoekt en ontvangt wat deze vroegere Bijbelgedeelten in het Oude Testament betekenen en vertelt de betekenis (de toelichting, illuminatie) dan door aan zijn tijdgenoten.

[67] John E. Goldingay, Daniel, 1989
[68] Daniël 11:19

- Daniël 10:1. Het visioen wordt geplaatst tijdens de heerschappij van Kores (zie Jesaja 45:1)
- Daniël 10:4-16. De verschijning van Gods boodschapper, Daniëls reactie, het antwoord van de boodschapper (Ezechiël hoofdstukken 1 tot 3 en 9 tot 10)
- Daniël 10:13,20-21. *Hemelse wezens* die geïdentificeerd worden met bijzondere volken zijn het meest

  waarschijnlijk een ontwikkeling van Deuteronomium 32:8, “Toen de Allerhoogste aan de volken het erfelijk bezit

  uitdeelde, toen Hij Adams kinderen van elkaar scheidde, heeft Hij het grondgebied van de volken vastgesteld overeenkomstig het aantal Israëlieten.”

Vergelijk Handelingen 17:26, “En Hij maakte uit één bloed heel het menselijke geslacht om op heel de aardbodem te wonen; en Hij heeft de hun van tevoren toegemeten tijden bepaald, en de grenzen van hun woongebied.”

- Daniël 10:16. *Het aanraken van Daniëls lippen* (zie Jesaja 6:7; Jeremia 1:9)
- Daniël 10:16. Het aanspreken van de boodschapper als ‘*mijn Heere*’ (zie Zacharia 1:9; Zacharia 4:4-5)
- Daniël 11:10,22,26,40. Legers die aanstormen als een onweerstaanbare *vloed* (zie Jesaja 8:7-8)
- Daniël 11:16. *Het sieraadland* (zie Ezechiël 20:6)
- Daniël 11:22,28,30,32. *Het verbond* dat verwijst naar het verbondsvolk (zie Jesaja 42:6; Jesaja 49:8)
- Daniël 11:31. De *ontwijding* van de tempel (zie Ezechiël 7:22)
- Daniël 11:36. De beschrijving van de koning van het noorden (zie 7:25)
- Daniël 11:36. De verwoesting die vast besloten is (zie Jesaja 10:22-23,25)
- Daniël 11:36-37. De trots die zichzelf groot maakt (zie Jesaja 10:12,15)
- Daniël 12:2. Sommige *doden zullen ontwaken* tot eeuwig leven (zie Jesaja 26:19) en anderen tot eeuwig afgrijzen (zie Jesaja 66:24)
- Daniël 12:4. De woorden van het boek die geheim en *verzegeld* blijven (zie Amos 8:12)
- Daniël 12:7. De beperking die geplaatst wordt op *de moeilijke tijd* (zie 7:25).

Daniël 10 tot 12 is een uitleg van gebeurtenissen in het verleden en heden door gebruik te maken van historische informatie en Schriftteksten als een middel voor uitleg wat deze gebeurtenissen in het verleden en in het heden betekenen. Als zij over de toekomst spreken

(11:40-45), dan gebruiken ze alleen Schriftteksten die een denkbeeldige mogelijke schets van de toekomst geven, maar deze toekomst moet niet geperst worden om geschiedkundige gegevens te verschaffen. Het verschaft alleen Schriftuitleg over wat deze toekomstige gebeurtenissen zouden betekenen.

Daniël 10.

Het zichtbare en onzichtbare conflict.

Het conflict tussen Perzië of Griekenland en Israël is niet een religieus, maar een politiek conflict. Maar het conflict tussen de hemelse correspondenten van deze aardse machten (engelen en demonen) is een religieus conflict, omdat het te maken heeft met Gods doel uitgedrukt in Gods boodschap en Gods volk. Achter het zichtbare conflict op de aarde tussen 'het koninkrijk van de wereld' en 'het volk van God', is een onzichtbaar universeel conflict aan de gang in de hemelse gewesten (zie Openbaring 12:1-5).

De macht van demonen is gekortwiekt (beknot).

Daniël 10 openbaart dat het leger van engelen in de hemel bezig is met een oorlog tegen de demonische machten op de aarde. Gedurende de oudtestamentische periode hadden de demonische generaal van het Perzische Rijk en de demonische generaal van het Griekse Rijk macht om de verkondiging van de hemelse boodschap tegen te houden. *Maar na de dood en opstanding van Jezus Christus is hun macht gekortwiekt (beknot, beperkt)(Matteüs 12:28-29; Johannes 12:31-32; Kolossenzen 1:13; Kolossenzen 2:14; Openbaring 12:5-12; Openbaring 20:1-3) zodat zij niet langer in staat zijn de boodschap van het evangelie die in hun landen verkondigd wordt tegen te houden (zie Matteüs 24:14; Matteüs 28:18-20)*!

Daniël 11.

1. Militaire overwinningen worden gevolgd door militaire nederlagen.

De politieke leiders van het koninkrijk van de wereld kunnen het niet met elkaar eens worden en daarom zijn ze constant in oorlogen tegen elkaar betrokken (zie Jakobus 4:1-2)! Hun politieke en militaire successen worden gevolgd door hun nederlagen.

In Daniël 11 wordt dit principe gedemonstreerd door de veelvuldige oorlogen tussen 'de koning van het zuiden' (Egypte waar de Ptolemeïsche dynastie heerste) en 'de koning van het noorden' (Syrië waar de Seleucidische dynastie heerste) gedurende de derde en tweede eeuw v.C. In dat segment van de wereldgeschiedenis hadden zij het monopolie op politieke en militaire macht.

2. Gods volk moet dikwijls lijden en wordt bedreigd met ondergang.

De belangrijke les van Daniël 11 is dat 'Gods volk' lijdt als gevolg van deze politieke, militaire en godsdienstige oorlogen en tegenslagen van deze ambitieuze krijgsheren van 'het koninkrijk van de wereld'. Gods volk (in het Nieuwe Testament: de christenen) moet dikwijls lijden en wordt zelfs bedreigd met uitroeiing in hun eigen land!

3. De crisis rondom Antiochus IV is een herhaling van vroegere crises.

Daniël 11:2-39 zet de boodschap in een raamwerk van een aanzienlijke hoeveelheid historische informatie uit de Perzische en Griekse perioden, met uitleg door middel van een aanzienlijk aantal zinspelingen op oudtestamentische Bijbelgedeelten. Op deze wijze *schildert Daniël de periode van de crisis rondom Antiochus IV in de 2de eeuw v.C. als een herhaling van de periode van geschiedenis van crises in vroegere tijden*. In het begin was 'de vijand van het noorden' het Assyrische leger (Jesaja 8:6-8; Jesaja 10:5-6), of het Babylonische leger (Jeremia 25:9) of het Perzische leger (Jesaja 41:25). Maar in de huidige crisis is 'de vijand uit het noorden' het Syrische leger.

11:2b. Het Perzische Rijk.

Er zullen nog drie koningen in Perzië opstaan, en de vierde zal een grotere rijkdom bezitten dan alle eerdere. Als hij door zijn rijkdom macht verworven heeft, zal hij alles en iedereen opzetten tegen het Griekse rijk (11:2b)

De Perzische koningen waren Kores II (559-530 v.C.), Cambyses (530-522 v.C.), Smerdis (522 v.C.), Darius I (521-486 v.C.), Xerxes I (486-465 v.C.), Artaxerxes I (465-423 v.C.), Xerxes II (423 v.C), Sogdianus (423 v.C.), Darius II (423-404 v.C.), Artaxerxes II (404-359 v.C.), Artaxerxes III (359-338 v.C.), Arses (338-336 v.C.) en Darius III (336-331 v.C.).

De verwijzing naar drie koningen die Kores volgden hoeft niet letterlijk drie in aantal te zijn. Het kan een verwijzing zijn naar de Perzische koningen als geheel of naar *de vier Perzische koningen die in het Oude Testament genoemd worden: Kores II, Darius I, Xerxes I en Artaxerxes I. De Perzen gebruikten hun rijkdom en macht om iedereen tegen de Grieken aan te zetten*.

11:3-4. Het Griekse Rijk.

Het ene grote Griekse Rijk van Alexander de Grote.

Daarna zal er een machtige koning aan de macht komen, die met grote heerschappij zal heersen en zal handelen naar eigen goeddunken (HSV 11:3). Daarna staat er een heldhaftige koning op, die met groot gezag regeert en doet wat hij wil (NBV 11:3)

Alexander de Grote werd koning in 336 v.C. Hij veroverde het oosten en heerste van Griekenland in het westen tot India in het oosten. Dit was het grootste wereldrijk in de antieke

De vier Griekse Provincies geregeerd door satrapen.

geschiedenis van de wereld!

Zodra hij echter aan de macht komt, zal zijn koninkrijk verbroken worden en opgedeeld worden naar de vier windstreken van de hemel, maar niet voor zijn nakomelingen en niet overeenkomstig de heerschappij waarmee hij had geheerst, want zijn koninkrijk zal uiteengerukt worden en zal zijn voor anderen dan voor hen (HSV 11:4).

Maar nauwelijks is hij opgestaan, of zijn koninkrijk stort ineen en wordt opgedeeld naar de vier windrichtingen. Zijn rijk valt niet aan zijn nakomelingen toe en is niet zo machtig als toen hijzelf heerste, want het wordt uiteengerukt, het komt aan anderen dan de zijnen toe (NBV 11:4).

Toen Alexander stierf aan koorts in 323 v.C. viel zijn koninkrijk uiteen. Het werd opgedeeld in vier gebieden die niet helemaal overeenkwamen met de vier windrichtingen. De werkelijke erfgenamen van Alexander waren niet zijn nakomelingen, maar zijn provinciale gouverneurs (satrapen) (11:4).

- In het noorden: Antigonus heerste over de satraap van Thracië (deel van Oost-Europa en West-Turkije)
- In het zuiden: Ptolemeus I (Soter)(323-305 v.C.) heerste over de satraap van Egypte
- In het oosten: Seleucus I (Nicator)(312-281 v.C.) heerste over de satraap van Babylonië en later Syrië. In het westen: Macedonië en Griekenland.

De drie dynastieën van het vroegere Griekse Rijk: Antigoniden, Ptolomeën en Seleuciden.

Al gauw reduceerde burgeroorlog de dynastieën tot drie in aantal:

- De Antigoniden in Macedonië.
- De Ptolomeën in Egypte. De Ptolemeïsche dynastie heerste van 323 - 31 v.C. Alexandrië werd de hoofdstad.

  Omdat Ptolemaeus de kust van Syrië en Fenicië beheerste, werd hij meester in Judea. Vanaf 323 v.C. was Jeruzalem verplicht om de Ptolemeïsche koning als opperheer te erkennen. Ptolemaeus I deporteerde Joden naar Alexandrië, waar zij de Griekse taal adopteerden. Vele andere Joden vestigden zich in Alexandrië en ontvingen speciale voorrechten van de Ptolomeën. Het Oude Testament werd in Alexandrië in het Grieks vertaald gedurende de regering van Ptolemaeus II Filadelfus van Egypte (285-246 v.C.).
- De Seleuciden in Azië. De Seleucidische dynastie heerste van 312 - 65 v.C. Babylon was de hoofdstad, maar

werd gauw overschaduwd door Antiochië in Noord-Syrië en Seleucia ten noorden van Babylon. Joodse handelaren

vestigden zich in deze steden en ontvingen voorrechten van de Seleuciden.

De oorlogen tussen 'de koning van het zuiden' en 'de koning van het noorden'.

De dynastie van de Ptolomeën in het zuiden en de dynastie van de Seleuciden in het noorden zijn belangrijk voor de geschiedenis van Judea die tussen deze twee dynastieën lag. Daniël 11 beschrijft de oorlogen tussen 'de koning van het zuiden' (Egypte) en 'de koning van het noorden' (Syrië). 'De koning van het zuiden' en 'de koning van het noorden' zijn algemene uitdrukkingen die verwijzen naar wie er ook maar op de troon van Egypte of Babylon/Antiochië in die tijdsperiode zat.

Het jaar 312 v.C. markeerde het begin van de Seleucidische dynastie. Zie de data in 1 en 2 Makkabeeën. Daniël 11 verwijst naar 13 heersers uit de Ptolemeïsche en Seleucidische dynastieën.

Ptolemeïsche dynastie	
Ptolemaeus I	322-305 v.C. (satraap)
	305-285 v.C. (koning)
Ptolemaeus II	285-245 v.C.
Ptolemaeus III	247-221 v.C.
Ptolemaeus IV	221-203 v.C.
Ptolemaeus V	203-181 v.C. (+ Cleopatra)
Ptolemaeus VI	181-146 v.C.

Seleucidische dynastie	
Seleucus I	312-281 v.C.
(Antiochus I)	281-261 v.C.
Antiochus II	261-246 v.C. (+ Laodice. + Berenice)
Seleucus II	246-226 v.C.
Seleucus III	226-223 v.C.
Antiochus III	223-187 v.C. ("de grote")
Seleucus IV	187-175 v.C.
Antiochus IV	175-163 v.C. ("Epifanes")

11:5. Seleucus I (312-281 v.C.) en Ptolemaeus I (322-285 v.C.)

Dan zal de koning van het zuiden (Ptolemaeus I) sterk worden, maar een van zijn vorsten (officieren)(Seleucus I) zal sterker worden dan hij en heersen. Zijn heerschappij zal een grote heerschappij zijn (HSV 11:5).

De koning van het Zuiden zal machtig worden, maar een van zijn vorsten wordt nog machtiger dan hij en zal in zijn plaats heersen; zijn heerschappij zal zich over een groot gebied uitstrekken (NBV 11:5).

Hier is de koning van het zuiden Ptolemaeus I (322-285 v.C.). Hij heerste over Egypte van 322 v.C., maar besteeg de Egyptische troon pas in 305 v.C. Toen Antigones Seleucus I in 316 v.C. uit Babylon verdreef, vond Seleucus I werkgelegenheid als admiraal bij Ptolemaeus I. Seleucus I en Lysimachus van Thracië versloegen Antigones in 313 v.C. Seleucus I keerde terug naar Babylon in 312 v.C. Seleucus I heerste over een groter gebied dan Ptolemaeus I. *Het was de grootste van de wereldrijken na Alexander de Grote*. Antiochus I (281-261 v.C.). Naar hem wordt niet verwezen. In 275 v.C. brak oorlog uit toen Ptolemaeus II Antiochus I in Noord-Syrië aanviel, maar de uitslag was onbeslist.

11:6. Antiochus II (261-246 v.C.) en Ptolemaeus II (285-245 v.C.)

Na verloop van jaren zullen zij een verbintenis met elkaar aangaan. De dochter van de koning van het zuiden zal naar de koning van het noorden komen om een billijke overeenkomst aan te gaan. Zij zal echter geen kracht in haar arm meer over hebben, en ook hij zal niet standhouden, evenmin zijn arm. Zíj zal overgeleverd worden, evenals zij die haar gebracht hebben, hij die haar verwekt heeft en hij die haar in die tijden versterkt heeft (HSV 11:6).

Na verloop van jaren sluiten zij een verbintenis: de dochter van de koning van het Zuiden zal huwen met de koning van het Noorden om de vrede te bezegelen, maar zij zal haar invloed niet behouden en zijn macht zal evenmin blijven bestaan. Op zeker moment wordt zij uitgeleverd, evenals haar gevolg, de man die haar verwekte en de man die haar tot vrouw nam (NBV 11:6).

Hier is de koning van het zuiden Ptolemaeus II (285-245 v.C.) en de koning van het noorden is Antiochus II. In 261 v.C. brak een tweede oorlog uit toen Antiochus II Ptolemaeus II aanviel, maar ook deze uitslag bleef onbeslist.

In 252 v.C. sloten zij een vredesverdrag en “werden bondgenoten” doordat Antiochus II met Berenice, dochter van Ptolemaeus II in het huwelijk trad. Hij scheidde van Laodice, waardoor hun zoon, Seleucus II, hem niet kon opvolgen. Een derde oorlog brak uit toen Antiochus II door zijn eerste vrouw Laodice in 246 v.C. vergiftigd werd en de partizanen van Laodice Berenice en haar zoon en hun Egyptische dienaren vermoordden. Haar vader Ptolemaeus II stierf ook in die tijd. Zodoende verloren zowel Antiochus II als Berenice hun macht.

11:7-9. Seleucus II (246-226 v.C.) en Ptolemaeus III (247-221 v.C.)

Maar uit de loot van haar wortels zal er iemand in zijn plaats aan de macht komen. Hij zal met het leger komen en de vesting van de koning van het noorden binnentrekken, tegen hen optreden en hen onderwerpen. Ook zal hij hun goden met hun godenbeelden en met hun kostbare voorwerpen van zilver en goud als buit naar Egypte brengen, en zelf zal hij enige jaren standhouden tegen de koning van het noorden (HSV 11:7-8).

Een van haar verwanten treedt in diens plaats, trekt op tegen het leger en dringt de vesting van de koning van het Noorden binnen; hij komt als overwinnaar uit de strijd. Zelfs hun goden, hun gegoten beelden en hun kostbare voorwerpen van zilver en goud voert hij als buit naar Egypte. Daarna laat hij de koning van het Noorden enkele jaren met rust (NBV 11:7-8).

De zoon van Laodice besteeg de troon als Seleucus II in Syrië. De broer van Berenice, Ptolemaeus III, werd koning. Hij viel het Seleucidische koninkrijk binnen, kreeg de overhand over een groot deel van Syrië tot Damascus, veroverde Antiochië en de havenvesting van Seleucia en wreekte de moord op Berenice door Laodice te vermoorden.

Hij moest echter naar Egypte terugkeren om een opstand in Egypte te onderdrukken, maar nam heel veel buit mee (inclusief de goden van Syrië).

Zo zal hij (de koning van het noorden, niet zuiden als in HSV) in het koninkrijk (van het zuiden) komen en hij zal weer naar zijn eigen land terugkeren. (HSV 11:9).

Deze op zijn beurt zal het rijk van de koning van het Zuiden binnenvallen, maar daarna zal hij naar zijn eigen land terugkeren (NBV 11:9).

Twee jaar later (242 v.C.) viel Seleucus II Egypte binnen, maar omdat zijn leger gedecimeerd werd, moest hij zich naar Syrië terugtrekken.

Seleucus II werd opgevolgd door zijn zoon Seleucus III (226-223 v.C.) die tijdens een veldtocht in Turkije vergiftigd werd. Hij werd opgevolgd door zijn broer Antiochus III.

11:10-12. Antiochus III (223-187 v.C.), Ptolemaeus IV (221-203 v.C.) en Ptolemaeus V (203-181 v.C.)

Dan zullen zijn zonen (Seleucus III en Antiochus III) zich in de strijd mengen en een menigte grote legers verzamelen. Een van hen zal snel komen, het land overspoelen, doorkruisen en terugkomen, zich in de strijd mengen en tot zijn vesting doordringen (HSV 11:10).

Zijn zonen zullen zich wapenen voor de strijd en een menigte grote legers ronselen. Hun legermacht trekt op, voortrazend als een vloedgolf, en komt bij een tweede veldtocht tot aan de vesting van de vijand (NBV 11:10).

Antiochus III verzamelde een groot leger en heroverde de havenvesting van Seleucia in 219 v.C. Hij viel Palestina binnen en veroverde een groot gedeelte daarvan.

De koning van het zuiden zal verbitterd worden. Hij zal uittrekken en tegen hem, de koning van het noorden, oorlog voeren. Ook die zal een grote menigte (i.e. leger) op de been brengen, maar die menigte zal in zijn (Ptolemeus IV) hand worden gegeven (i.e. zal verslagen worden). Wanneer die menigte zal zijn weggevaagd (i.e. het leger van het noorden door het zuiden weggevoerd wordt), zal zijn hart (van de koning van het zuiden) zich verheffen. Tienduizenden zal hij neervellen, maar toch zal hij zich niet kunnen versterken (i.e. niet triomferen) (HSV. 11:11-12).

Dit verbittert de koning van het Zuiden, hij trekt ten strijde tegen de koning van het Noorden. Deze brengt een grote menigte op de been, maar die valt in handen van zijn tegenstander. En wanneer de menigte is weggevaagd, wordt de koning van het Zuiden hoogmoedig; tienduizenden velt hij, maar toch is hij niet machtig (NBV. 11:11-12).

Ptolemaeus IV werd geprovoceerd in 217 v.C. tegen Antiochus III op te rukken bij Rafia, de Egyptische vesting op de grens met Palestina. Antiochus III verzamelde “een grote menigte” huursoldaten, maar de menigte zal in zijn (i.e. de koning van het zuiden) hand

gegeven worden." De historicus, Polybius, vertelt hoe Ptolemeus IV met een leger van 70000 infanterie, 5000 cavalerie en 73 olifanten het leger van Antiochus III met 62000 infanterie, 6000 cavalerie en 102 olifanten versloeg. Ptolemeus maakte duizenden af en was vervuld met trots. Hij heroverde Palestina en Fenicië, maar sloot vrede met Antiochus III. Hij bleef niet triomferend.

11:13-15.

want de koning van het noorden zal terugkomen; hij zal een menigte op de been brengen, groter dan de eerste, en na verloop van tijd, na enkele jaren, zal hij snel met een groot leger en met een grote uitrusting komen (HSV 11:13). Opnieuw brengt de koning van het Noorden een menigte op de been, groter nog dan de eerste. Na enige jaren trekt hij op met een groot leger dat geweldig is toegerust (NBV 11:13).

Antiochus III vocht 14 jaar lang in Turkije en het oosten ten einde veel van zijn oude Seleucidische Rijk te herwinnen. Daardoor kreeg hij de titel "Antiochus de Grote". Hij verzamelde een nog groter leger in bondgenootschap met Filippus V van Macedonië om het Ptolemeïsche koninkrijk binnen te vallen.

Ook zullen in die tijden velen opstaan tegen de koning van het zuiden. En de gewelddadigen uit uw volk zullen verheven worden om het visioen te bevestigen, maar zij zullen struikelen (HSV 11:14).

In die tijd komen velen tegen de koning van het Zuiden in opstand; wettelozen uit je eigen volk komen in verzet om een visioen te verwerkelijken, maar zij komen ten val (NBV 11:14).

Dit kan een verwijzing zijn naar opstanden in Egypte tegen de Ptolemeïsche dynastie of naar Antiochus III en Filippus. Niettemin stierf Ptolemeus IV in mysterieuze omstandigheden en werd opgevolgd door zijn onmondige zoon Ptolemeus V.

'De gewelddadigen uit uw volk' is een verwijzing naar de hervormingsgezinde Joden (de Tobiaden). In hun weerstand tegen de heilige dingen die door de conservatieve Joden (de Oniaden) bevorderd werden, zochten zij visioenen (Ezechiël 7:26) om zichzelf aan te moedigen, maar zonder succes. God veroordeelde hen en zij vervulden onbewust Ezechiël 7:26, "Zij zullen bij een profeet een visioen zoeken, bij de priester zal *onderwijs in* de wet verdwijnen, raad bij de oudsten"

Dan zal de koning van het noorden komen en hij zal een belegeringsdam opwerpen en versterkte steden innemen. De krachtige armen van het zuiden zullen geen stand houden, ook zijn keurtroepen niet. Ja, er zal geen kracht zijn om stand te houden (HSV 11:15).

De koning van het Noorden zal komen, een bestormingswal opwerpen en een versterkte stad innemen. De strijdkrachten van het Zuiden kunnen geen stand houden, zelfs hun keurtroepen slagen er niet in weerstand te bieden (NBV 11:15).

Antiochus III versloeg generaal Scopas van Ptolemaeus V bij Paneas (Caesarea Filippi), achtervolgde hem tot de Egyptische vestingstad van Sidon die hij belegerde. In 198 v.C. gaf het Egyptische leger zich over. *Antiochus III kreeg de overhand over heel Syrië en Palestina tot de grens van Egypte.*

Vanaf 198 v.C. was Jeruzalem verplicht Antiochus III de Grote als opperheer te erkennen.

De Tobiaden (hervormingsgezinde Joden) en Oniaden (conservatieve Joden)(200-175 v.C.)

De Joodse gemeenschappen in Alexandrië en Antiochië en zelfs in Jeruzalem waren erg beïnvloed door de Hellenisten (Griekse beschaving). *Tussen 200-175 v.C. streden twee leidende families om de macht in Jeruzalem:*

- *De Tobiaden (afgeleid van Tobia) waren hervormingsgezinde Joden die wilden leven in de gemakken van de Griekse cultuur en stadsleven (een openlucht gymnasium, theater en hippodroom) (2 Makkabeeën 4:7-20). Zij hingen de Griekse cultuur aan ten koste van de Joodse cultuur (zie 11:14). Het bijeenbrengen van belastingen in Ptolomeïsche gebieden werd verkocht aan de hoogste bieders*. Door geld te lenen van vrienden heeft Jozef, zoon van Tobias, deze rechten gekocht en oefende dit recht 22 jaren lang met roekeloze hardheid uit. Zijn familie vond het moeilijk hun diensten naar Antiochus III in 200 v.C. te verhuizen.
- *De Oniaden* (afgeleid van Jochanan, afgekort tot Honi) *waren conservatieve Joden, vrome 'Chasidim'.* Simon II was hogepriester in 200 v.C. en zijn familie staat bekend als Oniaden. Zij waren gekant tegen de uitspattige wegen van de Grieken

11:16-19.

Hij die tegen hem optrekt (de invaller), zal handelen naar eigen goeddunken. Niemand zal tegen hem standhouden. Hij zal ook standhouden in het sieraadland en er zal vernietiging in zijn hand zijn (HSV 11:16).

De aanvaller doet wat hij wil, er is niemand die tegen hem standhoudt. Zo vestigt hij zich ook in het Sieraadland, waar hij verderf zal zaaien (NBV 11:16).

Antiochus III (de Grote) heerste over Palestina en Fenicië, inclusief Judea.

Hij zal zijn zinnen erop zetten om met de kracht van heel zijn koninkrijk te komen, en billijke voorwaarden met zich meebrengen en die ten uitvoer brengen. Hij zal hem een dochter uit de vrouwen (i.e. als vrouw) geven om het koninkrijk te gronde te richten, maar zij zal niet standhouden en zij zal voor hem niet zijn (i.e. zijn plan zal niet slagen) (HSV 11:17).

Hij neemt zich voor nog verder op te trekken tegen zijn vijand en spreekt daarvoor de hele kracht van zijn koninkrijk aan. Om diens rijk te gronde te richten, treft hij een vergelijk met hem; hij geeft hem een dochter tot vrouw, maar het loopt anders en het baat hem niet (NBV 11:17).

Antiochus III wilde de macht in heel het rijk. Dus sloot hij in 197 v.C. een overeenkomst met Ptolemaeus V. Hij gaf zijn dochter (Cleopatra, zuster van Antiochus IV) ten huwelijk aan Ptolemaeus V ten einde het koninkrijk van Egypte te vernietigen. Maar zijn plan faalde, omdat Cleopatra trouw bleef aan haar man en land en Egypte aanmoedigde een overeenkomst met Rome te sluiten. Dit verhinderde haar vader, Antiochus III, zijn ambitie Egypte te veroveren, na te streven.

Dan zal hij zijn zinnen zetten op de kustlanden en hij zal er vele veroveren. Een leider zal echter een einde maken aan zijn smaad tegen hem (i.e. onbeschaamdheid), zonder dat hij zijn smaad aan hem kan vergelden (i.e. en zal zijn onbeschaamdheid op hem terugkeren) (HSV 11:18).

Dan laat hij zijn oog vallen op de kustlanden en verovert er vele, maar een bevelhebber maakt een einde aan zijn hoogmoedig optreden zonder dat dit vergolden kan worden (NBV 11:18).

Antiochus III richtte zijn aandacht op het aanvallen van Egyptische gebieden in Klein-Azië ten einde Macedonië, Thracië en Griekenland binnen te kunnen vallen. Maar in 191 v.C. versloegen de Romeinen Antiochus III bij de Thermopylen (191 v.C.) en versloegen zijn vloot in 190 v.C. en zijn leger bij Magnesia (dichtbij Smyrna). Antiochus III accepteerde de vredesvoorwaarden van Rome met de vrede van Apamea (188 v.C.). Antiochus III werd ondergeschikt aan Rome en zijn jongere zoon, *Antiochus IV werd als gijzelaar in Rome gehouden om schadeloosstelling voor oorlogsschade te waarborgen.*

Ten slotte zal hij zijn blik slaan op de vestingen van zijn eigen land, maar hij zal struikelen en ten val komen, en niet meer gevonden worden (HSV 11:19).

Daarna keert hij zich tegen de vestingen van zijn eigen land, maar hij komt ten val en verdwijnt (NBV 11:19).

Na zijn terugkeer naar Syrië plunderde Antiochus III de rijke tempel van Bel in Elam ten einde zijn belastingen aan Rome te kunnen betalen. Maar hij werd in een verrassingsaanval door de lokale bevolking gedood (187 v.C.) en verdween van het toneel! In de oude tijd werden tempels veelal als banken gebruikt om schatten te bewaren, maar dat maakte tempels tot een doelwit van roof.

In 181 v.C. stierf Ptolemaeus V en zijn onmondige zoon Ptolemaeus VI (het neefje van Antiochus IV) werd zijn opvolger. Zijn moeder, Cleopatra, trad op als regentes tot haar dood in 176 v.C. Twee hovelingen in Egypte werden gezamenlijk regenten in haar plaats en maakten een samenzwering om het zuidelijke deel van Syrië, Fenicië en Judea voor het Ptolemeïsche koninkrijk terug te winnen. Maar Apollonius, de gouverneur van het zuidelijke deel van Syrië, kreeg de lucht hiervan en voorkwam hun complot.

11:20. Seleucus IV (187-175 v.C.)

In zijn plaats zal iemand opstaan (i.e. zijn opvolger Seleucus IV) die een belastinginner het land laat doorkruisen, in koninklijke heerlijkheid (i.e. om de pracht van het koninkrijk in stand te houden). Na enige dagen echter zal hij gebroken worden, maar niet door toorn en niet door oorlog (i.e. in de hitte van de strijd) (HSV 11:20).

In zijn plaats staat een heerser op die er iemand op uit stuurt om schatting te innen tot meerdere eer van het koninkrijk, maar hij wordt binnen enkele dagen gebroken, al is het niet door toorn of strijd (NBV 11:20).

Seleucus IV was de oudste zoon van Antiochus III. Hij was een onpopulaire heerser wiens belangrijkste taak was om belastingen te innen die de Romeinen zijn vader opgelegd hadden. Hij verhoogde de belastingen die door zijn onderdanen (inclusief Zuid-Syrië, Fenicië en Judea, samen werden zij Coelesyrië genoemd) betaald moesten worden. De gouverneur van Zuid-Syrië en Fenicië, Apollonius, wilde *de tempel van Jeruzalem plunderen* omdat een informant hem over de schatten in de tempel verteld had. De informant was de kapitein van de tempelwacht, Simon, de zoon van Jozef uit de Tobiaden, omdat hij ruzie had met de hoge priester, Onias III. Apollonius rapporteerde dit aan Seleucus IV. Seleucus IV zond zijn kanselier, Heliodorus, naar Jeruzalem om de tempelschatten te roven. Maar door een geestverschijning zag hij ervan af.

Simon bleef doorgaan tegen de mensen in Judea kwaad te spreken over de gouverneur van Judea en de hoge priester, Onias III. Toen Onias III ging om Seleucus IV te ontmoeten, werd Seleucus IV door Heliodorus vermoord (mogelijk met de hulp van Antiochus IV, de jongere broer van Seleucus IV).

11:21-24. Antiochus IV (175-163 v.C.) en Ptolemaeus VI (181-146 v.C.)

De samenzwering van Antiochus IV.

In zijn (Seleucus IV) plaats zal er een verachtelijk man (Antiochus IV) opstaan. Men zal hem de koninklijke waardigheid niet geven. Maar hij zal komen in zorgeloze rust (i.e. wanneer de inwoners zich veilig voelen) en het koningschap zal hij grijpen door vleierijen (intriges) (HSV 11:21).

In zijn plaats staat een verachtelijk man op, aan wie geen koninklijke waardigheid is verleend. Hij komt uit het niets en weet het koningschap door sluwheid te verwerven" (NBV 11:21).

Deze verachtelijke mens was Antiochus IV. Hij gaf zich de titel 'Een verschijning van God' (Grieks: Theos Epifanes), maar de mensen noemden hem 'Epimanes' (de gek). Hij had geen recht op de troon, omdat in 175 v.C. de oudste zoon van Seleucus IV, Demetrius I, naar Rome werd gestuurd om de plaats van Antiochus IV (als gijzelaar) in te nemen. Antiochus IV vloog van Athene terug om Heliodorus af te zetten en hij werd de voogd en

mede-regent van Antiochus V, de jongere zoon van Antiochus III. Dus, Antiochus IV "greep de troon door vleierijen" (11:21).

De krachtige armen van de overstroming zullen vóór hem weggespoeld worden en ze zullen gebroken worden, ook de vorst van het verbond (i.e. de hoge priester) (HSV 11:22).

Binnenvallende strijdkrachten worden door hem overrompeld en gebroken, zo ook een leider van het verbond (NBV 11:22).

Antiochus IV verwijderde zijn rivalen, vooral Ptolemeus VI, de zoon van zijn zuster, Cleopatra, en de hogepriester Onias III. Onias III was pro-Egypte, maar zijn broer, Jason, behoorde tot de pro-Syrië-partij van de Tobiaden. *De Tobiaden kwamen uit Transjordanië en waren Joden die de Griekse cultuur hadden geadopteerd of Grieken die de Joodse godsdienst (zonder onderhouden van de Wet) hadden geadopteerd.*

Antiochus IV werd door Jason omgekocht om Jason hogepriester in plaats van zijn broer, Onias III, te maken. Het was het logische beleid van Antiochus IV *om zijn mensen in sleutelposities in het koninkrijk aan te stellen.*

Antiochus IV wijzigde de grondwet van Jeruzalem tot een Griekse stadstaat.

Vanaf het decreet van Artaxerxes in 458 v.C. was de oudtestamentische wet (de Thora) de wet van het land Judea. Antiochus III bevestigde dit toen hij de Joden zelfbestuur over interne zaken verleende op basis van de Wet. De regering was dus feitelijk in de handen van de priesterschap en de hogepriester was het middel om het gezag van de koning uit te voeren.

Dus, toen Jason en de Tobiaden (nu het gezag in Jeruzalem) Antiochus IV verzochten de grondwet van Jeruzalem te veranderen van een gemeenschap beheerst door de Joodse Wet naar een stadstaat beheerst door de heidense Griekse cultuur, werd dit door Antiochus IV verwelkomd, omdat een Hellenistische stadstaat een middel was om zijn rijk te beheersen. Maar de conservatieve Joden (de Chasidim) beschouwden dit als het opgeven van de Wet en het breken van het verbond met God, omdat geen andere verbonden (allianties) met anderen gemaakt mogen worden.

Antiochus IV plunderde tempels.

Want zodra men een verbintenis met hem (i.e. Jason) is aangegaan, zal hij bedrog plegen. Hij zal oprukken en met weinig volk machtig worden (HSV 11:23).

Wie zich met hem verbindt, wordt door hem bedrogen. Zo werkt hij zich omhoog en wordt hij machtig, al heeft hij maar weinig aanhangers (NBV 11:23).

Antiochus IV bedroog Jason toen hij zijn overeenkomst met Jason verbrak en *een groter omkoopgeschenk van Menelaus (de Griekse vertaling van Menahem) aannam* om hem tot

hogepriester in plaats van Jason te maken! Hij maakte ook overeenkomsten met machtige mensen in andere provincies.

In zorgeloze rust (i.e. onverhoeds) zal hij ook in de vruchtbaarste streken van het gewest komen en hij zal doen wat zijn vaderen of voorvaderen niet hebben gedaan (tempels plunderen en): roof, buit en bezittingen zal hij onder hen (i.e. zijn volgelingen) uitstrooien. En tegen vestingen zal hij zijn plannen beramen – maar slechts voor een tijd (HSV 11:24).

Onverhoeds komt hij in de vruchtbaarste delen van de provincie en doet wat geen van zijn voorouders ooit heeft gedaan: roofgoed, buit en rijkdom strooit hij voor zijn aanhangers uit. Ook tegen versterkte plaatsen smeedt hij plannen, maar dat duurt slechts korte tijd (NBV 11:24).

Antiochus IV liet zijn broer Lysimachus als gevolmachtigde plaatsvervanger achter in Jeruzalem. Lysimachus pleegde heiligschennis door met goedkeuring van Menelaus heilig vaatwerk uit de tempel te roven. Dit leidde tot ernstige opstanden in Jeruzalem. Terwijl *het roven van tempels deel van het beleid van vorsten was om hun belastingen aan hun overheersers te kunnen betalen, was het roven van tempels heiligschennis voor de vrome Joden*. Terwijl vanuit het gezichtspunt van Antiochus IV Judea alleen maar een ondergeschikte provincie was, was Antiochus IV vanuit het gezichtspunt van Judea de incarnatie van de duivel. Drie leden van de Sanhedrin werden naar Antiochus IV in Tyrus gezonden om hierover te klagen. Antiochus sprak Menelaus vrij door een omkoopgeschenk aan te nemen, verdoemde de drie leden van de Sanhedrin tot de dood en liet hen terechtstellen.

De carrière van Antiochus IV werd in episodes verdeeld gemarkeerd door verwijzingen naar ‘de tijd’

- Daniël 11:21-24. “maar slechts voor een tijd” (vers 24).
- Daniël 11:25-28. “het einde wacht nog tot de vastgestelde tijd” (vers 27)
- Daniël 11:29-35. “Op de vastgestelde tijd” (vers 29), “tot de tijd van het einde” (vers 35), “want het wacht nog tot de vastgestelde tijd” (vers 35)
- Daniël 11:36-39. “tot de gramschap voltrokken is” (vers 36)
- Daniël 11:40-45. “in de tijd van het einde” (vers 40)
- Daniël 12:1-3. “In die tijd” (vers 1) … “voor eeuwig en altijd” (vers 3).

11:25-28. De eerste invasie van Antiochus IV in Egypte en Jeruzalem (169 v.C.)

Antiochus IV de invaller.

Ook zal hij zijn kracht en zijn hart opwekken tegen de koning van het zuiden, met een groot leger. De koning van het zuiden zal zich dan in de strijd mengen met een uitermate groot en

machtig leger. Hij (Ptolemaeus VI) zal echter geen stand kunnen houden, want men zal plannen tegen hem bedenken. Zij die van zijn gerechten eten, zullen hem breken. Zijn leger zal wegspoelen en er zullen er velen dodelijk gewond vallen (HSV 11:25-26).

Hij zal zijn krachten verzamelen en met een groot leger optrekken tegen de koning van het Zuiden. De koning van het Zuiden zal zich opmaken voor de strijd met een zeer groot en krachtig leger, maar hij zal geen stand kunnen houden, want men zal een aanslag tegen hem beramen. Zijn eigen disgenoten bewerkstelligen zijn ondergang, zijn leger wordt onder de voet gelopen en er vallen vele doden (NBV 11:25-26).

Dit verwijst naar de eerste invasie van Antiochus IV in Egypte in 169 v.C. (1 Makkabeeën 1:16-19). De hovelingen van Ptolemeus VI smeedden een complot tegen hem en verrieden hem. Hij werd bij de grensvesting bij Pelusium verslagen.

Het hart van deze twee koningen zal erop gericht zijn om kwaad te doen, en aan één tafel zullen zij leugens spreken. Maar het zal niet gelukken, want het einde wacht nog tot de vastgestelde tijd (HSV 11:27).

Beide koningen hebben kwaad in de zin, al zitten ze samen aan één tafel. Ze misleiden elkaar maar het baat hun niet, want de vastgestelde tijd is nog niet aangebroken (NBV 11:27).

Dit is een verwijzing naar de overeenkomst tussen Antiochus IV en Ptolemaeus VI om de troon voor Ptolemaeus VI te heroveren. Antiochus IV maakte zijn neefje, Ptolemaeus VI, tot koning van Egypte in naam alleen, maar de Alexandrijnen verwierpen hem en geen van beide bereikte zijn uiteindelijke doel.

Antiochus IV de plunderaar.

En de koning van het noorden zal terugkeren naar zijn land, met grote bezittingen, en zijn hart zal tegen het heilige verbond zijn. Hij zal zijn wil (i.e. tegen dit verbond) ten uitvoer brengen en terugkeren naar zijn land (HSV 11:28).

Dan keert de koning van het Noorden beladen met rijkdommen naar zijn land terug, vol haat tegen het heilig verbond. Zo zal hij optreden en naar zijn land terugkeren (NBV 11:28).

Dit is een verwijzing naar Antiochus IV *die de Egyptische schatten plunderde ten einde zijn grote leger te ondersteunen. Op zijn terugtocht in 169 v.C. trad hij vastberaden op tegen het verbondsvolk (de gelovigen in Judea) en plunderde de schatten van de tempel in Jeruzalem (1 Makkabeeën 1:20-24).*

11:29-31. De tweede invasie van Antiochus IV in Egypte en Jeruzalem (168 v.C.).

Antiochus IV valt Egypte binnen en plundert Egypte.

Op de vastgestelde tijd zal hij terugkeren en tegen het zuiden oprukken, maar het zal niet zijn zoals de eerste of zoals de laatste keer (HSV 11:29).

Op de vastgestelde tijd zal hij opnieuw het Zuiden binnenvallen, maar de tweede keer verloopt anders dan de eerste (NBV 11:29).

Dit is een verwijzing naar de tweede invasie van Antiochus IV in Egypte in 168 v.C. (2 Makkabeeën 5:1,11-16). Hij liet zich in Memphis kronen als koning en beschermheer van Egypte volgens de traditionele riten van Ptah, belegerde Alexandrië en roofde de Egyptische tempels.

Er zullen schepen van de Kittiërs tegen hem komen en hij zal terugschrikken. Hij zal terugkeren (HSV 11:30a).

Schepen van de Kittiërs vallen hem aan, zodat hij wordt afgeschrikt en rechtsomkeert maakt (NBV 11:30a).

Juist in die tijd had Rome uiteindelijk Macedonië in de slag bij Pydna verslagen. De Romeinse Senaat zond Laenas "met schepen van de westelijke kustlanden" naar Alexandrië met een decreet dat eiste dat Antiochus IV Egypte onmiddellijk moest verlaten. Antiochus IV "schrok terug en keerde terug".

Dus, *binnen één week heeft het Romeinse Rijk Macedonië veroverd, Egypte onder haar bescherming genomen en de Seleucidische koning gedwongen zich te onderwerpen. Vanaf 168 v.C. moesten de drie hoofderfgenamen van het Griekse Rijk de superieure macht van het Romeinse Rijk erkennen*.

Antiochus IV valt Jeruzalem binnen, vermoordt, verslaaft en plundert de inwoners.

Als gevolg van een gerucht dat Antiochus IV in Egypte gedood werd, keerde Jason naar Jeruzalem terug en leidde een gewelddadige opstand tegen zijn opvolger Menelaus en de partij van de Tobiaden (2 Makkabeeën 5:5-10) en tegen de Syrische gouverneur (2 Makkabeeën 5:21-23). Het is mogelijk dat de conservatieve Joden hem gesteund hadden. In elk geval beschouwde Antiochus IV deze opstand als een poging om de heerschappij die hij aangesteld had omver te werpen ten gunste van een pro-Egyptische en anti-Syrische regering.

en toornen tegen het heilige verbond en hij zal zijn eigen wil ten uitvoer brengen. Hij zal, terwijl hij terugkeert, op hen letten die het heilig verbond verlaten (HSV 11:30b).

Eenmaal terug richt hij zijn woede tegen het heilig verbond en besteedt hij zijn aandacht aan hen die het heilig verbond verzaken (NBV 11:30b).

Op zijn terugkeer uit Egypte is Antiochus IV met zijn leger Jeruzalem binnengevallen. Hij beval zijn soldaten om allen die zij konden vinden te doden. Zij doodden 40000 met het zwaard en verkochten 40000 in slavernij! Hij betrad de tempel onder leiding van de verrader, Menelaus en stal het heilige gereedschap en 1800 talenten uit de tempel. Hij stelde een buitenlandse gouverneur (Filippus) aan om de inwoners te martelen (2 Makkabeeën 5:11-23a). Dus, "lette hij op hen die het heilig verbond verlaten" (11:30b).

In 167 v.C. zond hij vanuit Antiochië Apollonius, de bevelhebber van zijn huurtroepen uit Mysië in Klein-Azië, met een leger van 22000 soldaten om de mannen in Jeruzalem te doden en de vrouwen in slavernij te verkopen. Het was toen dat Judas de Makkabeeër en zijn mannen (de Makkabeeën) de woestijn in vluchtten (2 Makkabeeën 5:23b-27;

1 Makkabeeën 1:29-32).

Antiochus IV ontheiligt de tempel.

Dan zullen er uit hem krachtige armen (i.e. een gewapende krijgsmacht) voortkomen. Die zullen het heiligdom en de vesting ontheiligen en het steeds terugkerende offer wegnemen en de verwoestende gruwel opstellen (HSV 11:31).

Hij brengt strijdkrachten op de been; die zullen het heiligdom, de vesting, ontwijden, het dagelijkse offer afschaffen en een verwoesting-brengend afgodsbeeld oprichten)(NBV 11:31).

De gewapende krijgsmacht van Antiochus IV bouwde een vesting op het tempelplein om zijn positie in Palestina tegenover de Egyptenaren te versterken en om de onderdanen van de Griekse stadstaat (de minderheid) in staat te stellen om de tempel en de stad te beheren. Dit werd beschouwd als een ontwijding van de tempel, namelijk, niet-Joodse soldaten binnen de tempel toe te laten. Dit kan impliceren dat de conservatieve Joden (de Chasidim) tegen de maatregelen van Antiochus IV waren en dat kon Antiochus IV aanzetten om nog strengere maatregelen te nemen. Antiochus IV beëindigde de dagelijkse offeranden, i.e. hij verbood de voortzetting van de tempeldienst.

Toen zette hij de verwoestende gruwel op, i.e. hij bouwde een heidens altaar voor Zeus op het brandofferaltaar in de tempel. Deze ontwijding van de tempel veroorzaakte dat heel veel Joden de stad ontvluchtten en de tempeldienst in de steek lieten.

11:32-35. De hervormingsgezinde Joden en de conservatieve Joden.

Antiochus IV corrumpeert (koopt om) de hervormingsgezinde Joden en vernietigt anderen door het zwaard, het vuur, gevangenschap en plundering.

En hen die goddeloos handelen tegen het verbond (i.e. de hervormingsgezinde Joden), zal hij (Antiochus IV) doen huichelen door vleierijen (i.e. d.m.v. lege woorden afvallig maken). Het volk echter, zij die hun God kennen (de conservatieve gelovigen), zullen zij grijpen, en zij zullen hun wil ten uitvoer brengen (HSV 11:32).

Degenen die zich niet houden aan het verbond, verleidt hij op listige wijze tot afvalligheid, maar degenen die hun God trouw zijn zullen zich met kracht verzetten" (NBV 11:32).

Alleen de Tobiaden en de gemeenschap van Hellenisten aanvaardden het edict van Antiochus IV. De hervormingsgezinde Joden hadden misschien niet gewild dat alle uiterlijke kenmerken van de Joodse godsdienst afgeschaft zouden worden, maar zij

hadden zich in laten slepen mee te werken met een beleid dat ver buiten hun verwachting ging.

De verstandigen onder het volk zullen velen onderwijzen. Zij zullen struikelen door zwaard en vlam, door gevangenschap en beroving – dagen lang (HSV 11:33).

De verlichten onder het volk brengen velen tot inzicht, maar een tijd lang worden zij te vuur en te zwaard bestreden, gevangengezet en beroofd (NBV 11:33).

De conservatieve Joden (de Chasidim) hebben waarschijnlijk actieve pogingen aangewend om de uitvoering van de maatregelen van Antiochus IV te voorkomen. 'De verstandigen of verlichten' is een verwijzing naar de leiders die zich aan de HEER onderwierpen en die uit de heilsgeschiedenis begrepen dat de zaak van de HEER uiteindelijk gaat zegevieren. Zij gebruikten hun wijsheid (inzicht in de betekenis van profetieën, dromen en visioenen) om de profetische Schriften en visioenen van Daniël voor een vervolgde gemeenschap uit te leggen.

'De velen' is een verwijzing naar de gemeenschap als een geheel en impliceert dat de meerderheid van de Joden tegen Antiochus IV was, zelfs al werden zij voor een tijd lang met het zwaard gedood (1 Makkabeeën 2:9,31-38), door verbranding omgebracht (2 Makkabeeën 6:11; 7:1-41), gevangengezet (1 Makkabeeën 3:41) of vielen zij ten prooi (aan plunderingen) (1 Makkabeeën 1:31).

Wanneer zij struikelen, zullen zij met weinig hulp geholpen worden. Velen zullen zich echter met vleierijen bij hen voegen. Van de verstandigen zullen er struikelen, om hen te louteren, te reinigen en zuiver wit te maken, tot de tijd van het einde, want het wacht nog tot de vastgestelde tijd (HSV 11:34-35).

Tijdens hun onderdrukking krijgen ze enige hulp, al zullen velen zich onder valse voorwendselen bij hen aansluiten. Maar ook sommige van de verlichten komen ten val; mogen zij worden gelouterd, gereinigd en gezuiverd tot aan de eindtijd, want de vastgestelde tijd is nog niet aangebroken (NBV 11:34-35).

De successen van de Makkabeeën, de eerste Joodse activisten (1 Makkabeeën hoofdstuk 2), zullen maar 'weinig hulp' zijn in vergelijking met de uiteindelijke overwinning, bevrijding, ontwaking en verhoging die op de vastgestelde tijd gaat komen (zie 11:40 – 12:3)! 'De velen (onoprechten)' die zich met lege woorden aansluiten is een verwijzing naar de vele Joden die zich bij de weerstandsbeweging aansloten, waarschijnlijk uit vrees voor de meedogenloosheid van de Makkabeeën (1 Makkabeeën 2:44; 3:5-8; 6:24). "Sommigen van de verstandigen zullen er struikelen, om hen te louteren tot aan de eindtijd" is een verwijzing naar hoe de verdrukking een toets werd voor de oprechtheid van de conservatieve gelovigen.

Het doel van Antiochus IV.

Het was het opzettelijke doel van de tiran, Antiochus IV, om het geloof van de mensen van de Bijbel uit te roeien, de heilige Schriften te vernietigen en hun geloof te vervangen door een heidense Griekse godsdienst en cultuur[69]!

11:36-39. Het einde van de tiran Antiochus IV.

Antiochus IV verheft zich boven elke god.

Die koning zal handelen naar eigen goeddunken. Hij zal zich verheffen en zich groot maken boven elke god. Hij zal tegen de God der goden wonderlijke dingen spreken. Hij zal voorspoedig zijn tot de gramschap voltrokken is. Want wat vast besloten is, zal gebeuren (HSV 11:36).

De koning doet wat hij wil. Hij wordt hoogmoedig en stelt zich boven iedere god, en tegen de God der goden spreekt hij lasterlijke woorden. Toch zal hij in voorspoed leven totdat de toorn is uitgewoed, want wat besloten is moet worden uitgevoerd (NBV 11:36).

Let op Jesaja 14:24,27, De HEERE van de legermachten heeft gezworen: “Voorwaar, zoals Ik het mij voorgenomen heb, zo zal het gebeuren, en zoals Ik het besloten heb, zal het tot stand komen”. … De HEERE van de legermachten heeft het besloten, wie zou het dan verijdelen? En zijn hand is uitgestrekt, wie zou die dan afwenden?

Daniël beschrijft het duidelijke onbetwiste gezag van deze tiran, Antiochus IV. Vergelijk Antiochus IV (11:36) met Kores (8:4), Alexander (11:3) en Antiochus III (11:16). Zij maakten allen aanspraak op onbetwistbaar gezag. Maar toch werd hun gezag na een tijd beëindigd! De rampen die op hun regeringen volgden verhoogden de verwachting dat ook de successen van Antiochus IV niet zouden standhouden!

Dit is geen profetie aangaande de toekomstige antichrist, zelfs al is Antiochus IV een type voor elke antichrist in de geschiedenis. “Antiochus zal zich verheffen en zich groot maken boven elke god en hij zal verschrikkelijke mededelingen aangaande de God der goden maken (hij zal de aanbidding van JaHWeH onderdrukken).” Dit is een verwijzing naar de titel: ‘Een verschijning van God’ die hij op alle munten liet drukken; en naar zijn plunderingen van de tempel en zijn onderdrukking van andere godsdiensten. Ook andere Griekse koningen dachten dat zij nauw verwant waren aan de goden, ten einde hen te beschermen. De politieke leiders stonden onder de bescherming van een bepaalde god en

[69] Vergelijk deze boodschap in het Oude Testament met de boodschap uit het Nieuwe Testament. De apostel Paulus tekende later deze geestelijke strijd als volgt, “Want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed (i.e. mensen), maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van de duisternis van dit tijdperk (i.e. de slechte politieke, economische, militaire en godsdienstige gezagsinstellingen van het koninkrijk van de wereld), tegen de geestelijke *machten* van het kwaad in de hemelse gewesten (i.e. gevallen engelen die nu boze geesten of demonen genoemd worden)” (Efeziërs 6:12).

spoorden mensen aan hen te aanbidden! De allianties tussen politieke leiders en godsdienstige leiders zijn altijd kwaadaardig!

En hij zal niet letten op de goden van zijn vaderen, en ook niet op het verlangen van de vrouwen. Hij zal op geen enkele god letten, maar zichzelf boven alles groot maken (HSV 11:37).

Ook op de goden van zijn voorouders slaat hij geen acht, noch op de bij vrouwen geliefde god, noch op enige andere god, want hij stelt zich boven alle goden (NBV 11:37).

Onder al deze tirannen kwam alleen Antiochus IV in direct conflict met 'de God der goden'! Hij onderdrukte de godsdienst van de God van de Bijbel! In zijn koninkrijk moest godsdienst zijn politieke ambities dienen. Hij gaf geen acht op de goden van zijn voorvaderen en verving de god Apollo door de god Zeus, om zijn wederrechtelijke toe-eigening van de troon te rechtvaardigen. Hij achtte niet alleen de god van de Seleuciden (Zeus) gering, maar door zijn invasies in Egypte achtte hij ook de goden van de Ptolemeën gering, vooral Adonis (of Dionysus), "de bij vrouwen geliefde god".

En hij zal de god van de vestingen in zijn standplaats eren. Hij zal namelijk de god die zijn vaderen niet gekend hebben, eren met goud, met zilver, met edelgesteente en met kostbaarheden (HSV 11:38).

In plaats daarvan vereert hij de god van de vestingen; met goud, zilver, edelstenen en andere kostbaarheden vereert hij een god die zijn voorouders nooit gekend hebben (NBV 11:38).

In de plaats van Apollo bevorderde hij de aanbidding van Zeus, die aanbeden werd als 'Baal Shamem' door het Syrische garnizoen in het tempelgebied van Jeruzalem.

Antiochus IV bouwt een vesting binnen het tempelgebied.

Hij zal versterkte vestingen maken samen met een vreemde god. Voor hen die hij zal kennen, zal hij de eer laten toenemen en hen laten heersen over velen en hij zal het land uitdelen als beloning (HSV 11:39).

Versterkte vestingen valt hij aan met hulp van die vreemde god. Allen die hem erkennen, overlaadt hij met eerbewijzen en maakt hij heerser over velen; als beloning geeft hij hun grond (NBV 11:39).

Dit is een verwijzing naar de bouw en het gebruik van een vesting op het terrein van de tempel (zie vers 31). Hij bevoordeelde vooral de Tobiaden.

11:40-45. 'Het einde' van een tiran in dit segment van de geschiedenis.

In deze passage is geen zinspeling op een overgang naar Antiochus V of naar de antichrist. Antiochus IV is nog steeds het onderwerp. Verzen 40-45 kunnen niet rechtstreeks in verband staan met feitelijke historische gebeurtenissen als in vers 20-39.

Daarom is *Daniël 11:40 – 12:3 een overgang van een quasi-voorspelling gebaseerd op historische feiten naar een feitelijke voorspelling gebaseerd op de Schrift*. Maar deze voorspellingen moeten niet gelezen worden alsof zij aankondigingen zijn van verwachte toekomstige gebeurtenissen (met insluiting van namen en datums). *Het is niet de aard van Bijbelse profetie om een letterlijk verslag van gebeurtenissen te geven voordat zij plaatsvinden! Zij schilderen alleen een verbeeldingsrijk scenario van wat uit tegenwoordige gebeurtenissen moet voortkomen*.

De laatste veldslag.

Dan zal in de tijd van het einde de koning van het zuiden hem met de horens stoten. En de koning van het noorden zal op hem aanstormen met wagens en met ruiters en met vele schepen. Hij zal de landen binnentrekken, ze overspoelen en erdoorheen trekken. Hij zal het sieraadland binnentrekken, en vele landen zullen struikelen. Maar deze zijn het die aan zijn hand zullen ontkomen: Edom, Moab en de voornaamsten van de zonen van Ammon. Hij zal zijn hand tegen de landen uitstrekken. Ook voor het land Egypte is er geen ontkomen aan. Hij zal heersen over de verborgen schatten van goud en zilver en al de kostbaarheden van Egypte. De Libiërs en de Cusjieten zullen in zijn voetstappen treden (HSV 11:40-43).

In de eindtijd zal de koning van het Zuiden met hem in botsing komen en de koning van het Noorden zal hem bestormen met wagens en ruiters en talloze schepen. Hij zal landen binnenvallen en er als een vloedgolf doorheen razen. Ook het Sieraadland valt hij binnen. Velen worden onderworpen, alleen de volgende volken zullen aan hem ontkomen: Edom, Moab en het belangrijkste deel van de Ammonieten. Hij wordt heer en meester over vele landen, ook Egypte ontkomt niet aan hem. Hij eigent zich de goud- en zilverschatten en de andere kostbaarheden van Egypte toe. Libiërs en Nubiërs maken deel uit van zijn gevolg (NBV 11:40-43).

Daniël maakt een korte samenvatting van de invasie van Nebukadnezar in de 6de eeuw v.C. ten einde het verwachte einde van Antiochus IV te profeteren. *'De koning van het zuiden' wordt ontmaskerd als het oude Egypte en 'de koning van het noorden' als het oude Babylonië, beide vijanden van het oude Israël*. Het verschil is dat hij nu de drie volken (Edom, Moab en Ammon) die voorheen misbruik van Israël maakten (zie Ezechiël 25) spaart.

Maar de geruchten uit het oosten en uit het noorden zullen hem schrik aanjagen. Daarom zal hij in grote grimmigheid uittrekken om velen weg te vagen en met de ban te slaan (HSV 11:44).

Maar geruchten uit het oosten en het noorden zullen hem opschrikken, en hij zal in grote woede uittrekken om velen te verdelgen en te vernietigen (NBV 11:44).

In 168 v.C. aan het einde van zijn tweede invasie in Egypte, werd Antiochus IV gealarmeerd door geruchten over een opstand in Jeruzalem en keerde terug met het doel om velen "te verwoesten en te vernietigen" (zie vers 30-31). Deze laatste oorlog

(veldslag) wordt in profetische taal in de Bijbel als 'het einde' van een schijnbaar onoverwinnelijke aardse macht aangeduid! Dit zal de laatste oorlog (slag) van deze macht zijn omdat hij de ultieme zonde heeft begaan, namelijk, door God en zijn volk aan te vallen!

En hij zal de tenten van zijn paleis (zijn koninklijke hoofdkwartier) tussen de zeeën (de Middellandse Zee, een meervoud van uitbreiding, niet twee zeeën) opzetten, bij de berg van het heilig sieraad (de tempelberg). Dan zal hij tot zijn einde komen, en geen helper hebben (HSV 11:45).

Hij zal zijn koninklijke tenten opslaan tussen de zee en de berg van het heilig Sieraad, maar dan vindt hij zijn einde zonder dat iemand hem helpt (NBV 11:45).

De plaats van de laatste oorlog is bij het middelpunt tussen Babylon en Egypte, namelijk, Jeruzalem, de plaats waar de Bijbel al heel lang de laatste oorlog verwachtte. Antiochus IV beraamde plannen tegen een nietsvermoedend en kwetsbaar volk (de gelovigen, het volk van God), maar hijzelf wordt het slachtoffer van God. God belooft dat de tiran aan zijn einde zal komen en niemand zal hem kunnen helpen!

Daniël 12.

12:1. Een tijd van verdrukking als nog nooit voorheen.

Het einde van dit segment van de geschiedenis.

In die tijd zal Michaël[70] *opstaan, de grote vorst, hij die uw volksgenoten bijstaat. Het zal een benauwde tijd zijn,*

zoals er niet geweest is sinds er een volk is geweest tot op die tijd (het onderwerp is (HSV 12:1a).

In die tijd zal Michaël opstaan, de grote vorst, die de kinderen van je volk terzijde staat. Het zal een tijd van verdrukking zijn, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan (NBV 12:1a).

'In die tijd' (12:1) toont aan dat de gebeurtenissen van hoofdstuk 11 voortgezet worden en sluit dus uit dat Daniël het heeft over gebeurtenissen in de verre toekomst! Het onderwerp is 'volk' en niet 'het begin. Dit is een verwijzing naar de laatste oorlog van Antiochus IV tegen Gods volk in Jeruzalem, die in Daniël 11:40-45 geprofeteerd werd.

Het is niet een verwijzing naar 'het einde van de wereld', maar een verwijzing naar 'het einde' van dat segment van de geschiedenis dat begon met Nebukadnezar in de 6de eeuw v.C. en zou

[70] Michaël is *alleen één van de hoogste hemelse wezens*, omdat verscheidene andere zulke hoogverheven leiders (vorsten) in hoofdstukken 8 en 10
verschijnen, onder anderen: Gabriël

eindigen met de gruweldaden van Antiochus IV in de 2de eeuw v.C. In 167 v.C. zocht Antiochus IV de aanbidding van de Een Ware God te beëindigen en Gods volk te vernietigen! Die gebeurtenis bracht God in beweging om tussenbeide te treden! Die gebeurtenis bracht de tiran tot zijn 'einde'!

De onzichtbare vertegenwoordigers in de hemel achter de zichtbare strijd op de aarde.

Daniël 12:1 openbaart de betrokkenheid van God en zijn leger van engelen dat leidde tot de nederlaag van 'de koning van het noorden' in Daniël 11:45. Elk volk heeft een vertegenwoordiger in de hemelse rechtszaal die rechtszaken in de hemel en militaire veldslagen op de aarde uitvecht. De engel Gabriël vertegenwoordigt (de gelovigen in) Israël in zoverre dat Israël de druk van Antiochus IV en de hervormingsgezinde Joden weerstond. *De hervormingsgezinde Joden kunnen nauwelijks als een deel van 'Israël' beschouwd worden, omdat zij het verbond geschonden hadden (11:32; zie Romeinen 9:6).*

De overwinning in de hemel van de vertegenwoordiger van 'het verbondsvolk' (Michaël) over de vertegenwoordiger van 'het koninkrijk van de wereld' (de leider van het koninkrijk van Perzië of Griekenland)(10:13,20-21) betekent dat Antiochus IV *op de aarde al verslagen is*!

Het boek van het leven.

In die tijd zal uw volk ontkomen: ieder die gevonden wordt, opgeschreven in het boek (HSV 12:1b).

In die tijd zal je volk worden gered: allen die in het boek zijn opgetekend (NBV 12:1b).

Het betekent dat "in die tijd zal uw volk (i.e. de gelovigen waartoe Daniël behoorde) ontkomen (aan de laatste oorlog of van de dood door opstanding). *"Ieder die opgeschreven staat in het boek" hoort bij Gods volk (12:1).* Dit boek is niet 'het boek van de waarheid' in Daniël 10:21 dat de toekomstige daden van de slechte en goede mensen aan het licht brengt. Het boek hoort ook niet bij "de boeken die geopend werden" in de rechtszaak in de hemel in Daniël 7:10, waar de basis voor Gods oordeel in het verleden stond opgetekend. *Dit 'boek van het leven' bevat de lijst van namen van hen die tot Gods volk horen*, de burgers van het Ware Jeruzalem (zie Openbaring 20:15).

Hun 'ontkomen' van wat?

- Hun bevrijding kan betekenen dat zij van de dood ontsnappen en ontkomen uit de vernietiging waarover Daniël 11:44 spreekt in tegenstelling tot de martelaren waarover Daniël 11:33-35 spreekt.
- Of het kan betekenen dat zij (bv. de martelaren) ontsnappen uit de toestand van de dood door de opstanding uit de dood als in Daniël 12:2.

12:2. De grote ommekeer in de geschiedenis.

En velen van hen die slapen in het stof van de aarde, zullen ontwaken, sommigen tot eeuwig leven, anderen tot smaad, tot eeuwig afgrijzen (HSV 12:2).

Velen van hen die slapen in de aarde, in het stof, zullen ontwaken, sommigen om eeuwig te leven, anderen om voor eeuwig te worden veracht en verafschuwd (NBV 12:2).

De context van Daniël 12:2 is Daniël 11:21 – 12:3 en dit moet in gedachten gehouden worden. De Farizeeën en latere christenen hebben de context van Daniël 12:2 niet serieus genomen en hebben *dit uitgelegd als een bewijs voor de finale opstanding uit de dood*. In deze context is deze betekenis niet waarschijnlijk, omdat de opstanding van de heidenen niet in zicht is!

Daniëls "ontwaken tot eeuwig leven" is duidelijk historisch "een ontwaken van het volk van God" evenals die in Ezechiël 37:1-14. De bestemming van de getrouwe (en gehoorzame) gelovigen onder de Joden in Jeruzalem zal (een lang) leven en eer zijn. Zij zullen "blinken als de glans van het hemelgewelf" (vers 3)! Gods belofte werd al lang geleden in het boek van de wet opgetekend, "En u moet zijn verordeningen en zijn geboden, die ik u heden gebied, alle dagen in acht nemen, opdat het u en uw kinderen na u goed gaat en opdat u *uw* dagen verlengt in het land dat de HEERE, uw God, u geeft, alle dagen" (Deuteronomium 4:40).

Maar Daniëls "ontwaken tot eeuwig afgrijzen" is ook historisch "een ontwaken van ongelovigen en ongehoorzamen" evenals het ontwaken van ongelovigen en ongehoorzamen in Ezechiël 39:1-6,17-20. De bestemming van de afvalligen (de onderdrukkers, vervolgers en godslasteraars) onder de Joden in Jeruzalem zal voortdurende schande en afgrijzen zijn. Zij en ook de heidense volken met hun legers zullen op de bergen van Israël vallen en als voedsel aan de wilde dieren gegeven worden. Gods dreigement werd ook al lang geleden in het boek van de wet opgetekend, "Dan roep ik heden de hemel en de aarde tot getuige tegen u, dat u zeker *al* snel zult verdwijnen uit het land waarvoor u de Jordaan oversteekt om het in bezit te nemen. U zult *uw* dagen daarin niet verlengen, maar zeker weggevaagd worden. De HEERE zal u dan overal verspreiden onder de volken. U zult *met slechts* weinig mensen overblijven onder de heidenen naar wie de HEERE u voeren zal" (Deuteronomium 4:26-27).

Die gelovigen die leden onder 'de koning van het koninkrijk van de wereld' werden beroofd van een plaats onder 'het verbondsvolk van God op de aarde'. Zij werden geplunderd, verkocht in slavernij, afgeslacht, verbrand, of uit hun woonplaats en land (Jeruzalem en Judea) verdreven en uit de tempel en tempeldienst verbannen.

Nu, aan het einde van dit segment van de geschiedenis, zal de grote ommekeer in de geschiedenis plaatsvinden! Dan zullen de machtigen neergeslagen (vernederd) worden (Jesaja 2:12,17) en de mensen die nooit meetelden verhoogd worden en macht gegeven

worden. “De boog van de sterken is gebroken, maar zij die struikelden, zijn met kracht omgord. Zij die verzadigd waren, hebben zich om brood verhuurd, maar zij die hongerig waren, zijn het niet meer. Zelfs de onvruchtbare heeft er zeven gebaard, maar zij die veel kinderen had, is verkommerd. De HEERE doodt en maakt levend, Hij doet in het graf neerdalen en Hij doet *daaruit* opkomen. De HEERE maakt arm en maakt rijk, Hij vernedert, ook verhoogt Hij. Hij verheft de geringe uit het stof; uit het vuil verhoogt Hij de arme om *hen* bij edelen te doen zitten, om hen een erezetel te laten verkrijgen” (1 Samuël 2:4-8; zie Psalm 113:7-9; Matteüs 5:3-12; 1 Petrus 5:5-6).

De inwoners van Jeruzalem zullen de dode lichamen van de opstandige mensen tegen God zien liggen in het Dal van Hinnom (Jesaja 66:24) en zij zullen het herstel tot blijvend leven van de rechtvaardige mensen zien. ‘Velen’, maar niet allen, zullen ontkomen aan de vernietiging van Daniël 11:44. Er zal lijden zijn en er zullen martelaren zijn!

Daniël 12:3. De verstandigen brengen velen tot gerechtigheid.

De verstandigen en rechtvaardigen zullen schijnen als de sterren

De verstandigen zullen blinken als de glans van het hemelgewelf, en zij die er velen rechtvaardigen, als de sterren, voor eeuwig en altijd (HSV 12:3).

De verlichten zullen stralen als het fonkelende hemelgewelf, en degenen die velen tot gerechtigheid hebben gebracht als de sterren, voor eeuwig en altijd (NBV 12:3).

Het onderricht van de wijzen en verstandigen werd veracht en sommigen verloren het leven in de vervolgingen (11:33). Zij zullen niet alleen hersteld worden tot een blijvend leven op de aarde, maar ook grote eer ontvangen. Zij zullen schitteren als de sterren! *Daniël spreekt niet over ‘het opstandingsleven na de dood’ of over ‘het eeuwig leven’, maar over ‘het volle, eerbare en blijvende leven hier op de aarde’. Hun leven op de aarde zal een hemels karakter hebben!*

12:4. Verzegeling van het boek van Daniël.

Maar u, Daniël, houd deze woorden geheim en verzegel dit boek tot de tijd van het einde. Velen zullen het onderzoeken en de kennis zal toenemen (HSV 12:4).

Maar houd deze woorden geheim, Daniël, en verzegel het boek tot de eindtijd. Velen zullen op zoek gaan en de kennis zal toenemen (NBV 12:4).

De inhoud van de boodschap van de engel Gabriël (10:11 - 12:3) en van het boek van Daniël als geheel mag niet onthuld worden voor ‘de tijd van het einde’ (zie 8:26). Daarom zullen vele mensen van plaats tot plaats ronddolen zonder het woord van de HEERE te vinden. Er zal een hongersnood m.b.t. het Woord van God in het land zijn (Amos 8:11-12). Deze hongersnood zal eindigen alleen *wanneer de zegel op het boek van Daniël gebroken wordt en de inhoud onthuld wordt gedurende de crisis rondom Antiochus IV in de 2de eeuw v.C.*

12:5-7. De vreselijke gebeurtenissen gedurende 3½ perioden.

Daniël 12:5-10 keert terug naar Daniël 10:2-18. De twee mannen die op tegenovergestelde oevers van de rivier de Tigris stonden sluiten aan bij Daniël 8:13-14.

En ik, Daniël, zag, en zie, er stonden twee anderen, de één hier op de oever van de rivier, en de ander aan de overkant op de oever van de rivier. De één zei tegen de Man gekleed in linnen, Die Zich boven het water van de rivier bevond: Hoelang duurt het nog voordat er een einde komt aan deze wonderlijke (verschrikkelijke) dingen? Toen hoorde ik de Man gekleed in linnen, Die Zich boven het water van de rivier bevond, en Hij hief Zijn rechter- en Zijn linkerhand op naar de hemel en zwoer bij Hem Die eeuwig leeft: Na een vastgestelde tijd, vastgestelde tijden en een helft, wanneer Hij er een einde aan gemaakt zal hebben om de macht van het heilige volk stuk te slaan, zal er aan al deze dingen een einde komen (HSV 12:5-7).

Toen zag ik, Daniël, twee anderen staan, de ene aan deze oever van de rivier, de andere aan de overkant. Een van hen zei tegen de in linnen geklede man die zich boven het water van de rivier bevond: 'Hoe lang duurt het tot het einde van deze wonderbaarlijke gebeurtenissen? Daarop hoorde ik de in linnen geklede man die zich boven het water van de rivier bevond spreken. Hij hief beide handen op naar de hemel en zwoer bij de eeuwig Levende: 'Eén tijd, een dubbele en een halve tijd: wanneer de macht van het heilige volk niet langer verbrijzeld zal worden, dan zullen al deze dingen zich hebben voltrokken (NBV 12:5-7).

Deze 'verschrikkelijke dingen' zijn een verwijzing naar Antiochus IV die zijn hand op Gods gebied legde (8:24-25; 11:36).

Het antwoord op de vraag was dat de verbrijzeling van de macht van Gods heilig volk (de gelovigen) 'een vastgestelde tijd, vastgestelde tijden en een helft' zal duren[71]. Alleen dan zullen deze gebeurtenissen tot een einde komen.

Het getal '3½' suggereert een tijd (periode) die dreigt zichzelf te verlengen (een periode, een dubbele periode, een viervoudige periode, enz. totdat het volle getal van zeven perioden bereikt is), maar de verwachte volgorde wordt plotseling afgebroken en "de zeven perioden" (in feite een eeuwigheid) wordt plotseling en onverwachts gehalveerd! De verbrijzeling van de gelovigen zal eindigen wanneer de onderdrukking en vervolging door de ongelovigen (en niet-christenen) de volle maat heeft bereikt. Dan zal God zeker tussenbeide treden, optreden en een eind maken aan de tiran.

De (door God) toegewezen tijd waarin de tiran Gods volk mag overheersen en zij moeten lijden is niet eindeloos! De tiran mag wel een lange tijd aan de macht zijn, maar zijn heerschappij zal plotseling en onverwachts eindigen! Het is God en niet de tiran en ook niet het lijdende volk van God die de vastgestelde tijden beheren! *De tiran staat onder de soevereine (almachtige) heerschappij van God, zelfs al herkent of erkent hij dat niet! Ook het*

[71] Hebreeuws: ki le-mo>ed mo>edim wa-chetsi. Mo>ed = een vastgestelde tijd.

lijdende volk van God staat onder de soevereine bescherming van dezelfde God, zelfs al ervaren of zien zij dat niet altijd. Het getal '3½' heeft niets te maken met de chronologische tijdsduur die correspondeert met deze symbolische periode!

12:8-10. Het voortgaande contrast tussen de verstandigen en de goddelozen.

Ik echter, ik hoorde het wel, maar ik begreep het niet. En ik zei: Mijn Heere, wat zal het einde hiervan zijn? Toen zei Hij: Ga heen, Daniël, want deze woorden blijven geheim en verzegeld tot de tijd van het einde. Velen zullen gereinigd, zuiver wit gemaakt en gelouterd worden[72]*. De goddelozen echter zullen goddeloos handelen en geen enkele van de goddelozen zal het begrijpen, maar de verstandigen zullen het begrijpen (HSV 12:8-10).*

Ik hoorde het, maar begreep het niet en zei: 'Mijn heer, hoe zal dit alles aflopen?' Maar hij zei: 'Ga heen, Daniël, want deze dingen blijven verborgen en verzegeld tot de eindtijd. Velen zullen zich laten reinigen, zuiveren en louteren, maar de wettelozen zullen wetteloos handelen; en geen van de wettelozen zal het begrijpen, maar de verlichten zullen het wel begrijpen (NBV 12:8-10).

Daniël luisterde, maar kon het antwoord niet aangaande de 3½ vastgestelde tijden begrijpen. Hij wilde de exacte finale fase van deze verschrikkelijke gebeurtenissen rondom de tiran Antiochus IV vaststellen. Maar de engel Gabriël *gaf hem niet meer informatie en zei dat Daniël eenvoudig zijn weg moest gaan, wat hij al gedurende hoofdstukken 1-6 deed*.

Terwijl de verstandigen aandacht schonken en de boodschap van het boek van Daniël begrepen, zullen de goddelozen geen aandacht schenken en ook de boodschap van het boek van Daniël niet begrijpen.

De getrouwe gelovigen hebben geen gelegenheid om dingen te ondernemen die de geschiedenis zullen veranderen. Weglopen van het lijden zal de geschiedenis niet veranderen en gewelddadige tegenstand tegen de tiran zal de geschiedenis ook niet veranderen. Daniël is niet verantwoordelijk voor de goddeloosheid in de wereld, maar hij is verantwoordelijk aandacht te schenken aan de boodschap in het boek van Daniël (en in de rest van de Bijbel) en dan te onderscheiden wat werkelijk belangrijk is in het leven!

'De verstandigen' zijn mensen die hun God kennen, die zowel de politieke tirannen (vertegenwoordigd door Antiochus IV) als de dwalende godsdienstige leiders van de wereld (vertegenwoordigd door de corrupte hogepriesters) weerstaan. De verstandigen onderwijzen velen, zelfs wanneer zij voor een tijd beroofd, gevangen, verbrand en gedood worden (11:33-35). Terwijl de verstandigen tot het einde doorgaan mensen te reinigen, zuiveren en louteren, gaan de goddelozen tot het einde door met goddeloos en onrechtvaardig te handelen. Terwijl de verstandigen tot het einde doorgaan de boodschap

[72] Hebreeuws: 3x Hitpael

in het boek Daniël te begrijpen en te gehoorzamen, gaan de goddelozen tot het einde door om het verbond in de steek te laten en het verbond te schenden[73].

12:11-12. De verwoestende gruwel zal voor een vastgestelde tijd standhouden.

Van de tijd af dat het steeds terugkerende offer weggenomen zal worden en de verwoestende gruwel opgesteld zal zijn, zijn het duizend tweehonderdnegentig dagen. Welzalig is hij die blijft verwachten en duizend driehonderdvijfendertig dagen bereikt (HSV 12:11-12).

En vanaf het moment dat het dagelijks offer wordt afgeschaft en een verwoesting brengend afgodsbeeld is opgericht, zullen er twaalfhonderdnegentig dagen verstrijken. Gelukkig is de mens die blijft wachten en dertienhonderdvijfendertig dagen bereikt (NBV 12:11-12).

De Babyloniërs maakten gebruik van de maankalender van 354 dagen, de Essenen van een zonkalender van 364 dagen en de Grieken van een maan-zonkalender van 360 dagen. In elke kalender werd de precieze lengte van het zonnejaar naar de juiste lengte van 365¼ dagen door een extra maand gecorrigeerd. Beide getallen (1290 dagen en 1335 dagen) kunnen beginnen met een van Antiochus' edicten, met de ontwijding van de tempel, of de beëindiging van de offeranden. En beide getallen kunnen eindigen met de overwinningen van Judas, de herinwijding van de tempel, of de dood van Antiochus IV.

---

[73] Vergelijk de boodschap in het Oude Testament met de boodschap in het Nieuwe Testament. Het boek van Openbaring eindigt op dezelfde manier als het boek van Daniël. "En hij zei tegen mij: Verzegel de woorden van de profetie van dit boek niet, want de tijd is nabij. Wie onrecht doet, laat hij nog *meer* onrecht doen. En wie vuil is, laat hij nog vuiler worden. En wie rechtvaardig is, laat hij nog *meer* gerechtvaardigd worden. En wie heilig is, laat hij nog *meer* geheiligd worden" (Openbaring 22:10-11). Ieder mens kan nu al weten welke bestemming hem te wachten staat (zie Ezechiël 18:21-24). Het woord "laat" heeft twee betekenissen: De eigenaar en meester van de oogst heeft de maaiers bevolen, "Laat ze (het onkruid en de tarwe) allebei samen tot de oogst (een symbool voor de wederkomst van Christus en het laatste oordeel) opgroeien, en in de oogsttijd zal ik tegen de maaiers zeggen: "Verzamel eerst het onkruid (een symbool voor de kinderen van de boze) en bind het in bossen om het te verbranden, maar breng de tarwe (een symbool voor de kinderen van het Koninkrijk) bijeen in mijn schuur" (Matteüs 13:30).
"Laat" met de betekenis van "terugtrekken" laat een persoon los (Openbaring 22:11a). Het betekent dat christenen een mens die ondanks vermaningen en waarschuwingen zichzelf volledig in zijn zonden verhard heeft niet moeten verhinderen. Christenen moeten een slecht mens niet verhinderen door te gaan in zijn slechtheid en een vuil mens niet verhinderen door te gaan in zijn vuiligheid. Voor de goddelozen is dit "laat" een verschrikkelijke werkelijkheid, omdat God hem aan zijn goddeloosheid en ongerechtigheid heeft overgegeven. (Romeinen 1:24,26,28)!
"Laat" in een positieve vermaning spoort een mens aan iets te doen (Openbaring 22:11b). Bijvoorbeeld, "Laat de goddeloze zijn weg verlaten, de man van ongerechtigheid zijn gedachten. Laat hij zich bekeren tot de HEERE, dan zal Hij Zich over hem ontfermen, tot onze God, want Hij vergeeft veelvuldig (Jesaja 55:7). Het betekent ook dat christenen een rechtvaardig en heilig mens niet moeten verhinderen door te gaan op de weg van rechtvaardige daden en heiliging.

Het eerste boek van de Makkabeeën maakte de periode van herinwijding van de tempel precies 3 jaar lang (1 Makkabeeën 1:59; 1 Makkabeeën 4:52-53).

12:13.

Maar u, ga heen tot het einde, want u zult rusten, en u zult opstaan in uw bestemming, aan het einde van de dagen (HSV 12:13).

Maar jij, ga het einde tegemoet. Je zult te ruste gaan en aan het einde van de dagen opstaan om je bestemming te bereiken (NBV 12:13).

De Griekse tekst heeft niet de woorden, "tot het einde", d.w.z. tot je dood. De hemelse boodschapper vermaant Daniël en de lezers van het boek van Daniël dat zij hun weg moesten gaan en rusten. Met deze woorden probeert de Hebreeuwse tekst te zeggen, "Zij moeten hun weg gaan totdat zij sterven." 'De dood' wordt voorgesteld als 'de rust binnengaan' en 'de opstanding' wordt voorgesteld als 'uit de slaap gewekt worden' (Job 3:13,17; Jesaja 57:2; Openbaring 14:13). *De getrouwe gelovigen worden uitgedaagd om het leven met al zijn uitdagingen (onderdrukkingen en vervolgingen) aan te durven, en zelfs de dood te aanvaarden indien het nodig blijkt. Dit is de roeping van de verstandigen (i.e. de gelovigen)* [74].

En de hemelse boodschapper verzekert Daniël en de lezers van het boek Daniël, "Je zult opstaan tot je bestemming op de laatste dag." *God zal niet falen zijn plan voor de gelovige te volbrengen en de gelovige zal niet falen zijn bestemming te bereiken!*

5. Een beschrijving van de onderdrukking door Antiochus IV in 1 Makkabeeën 1:20-64.

De geschiedenis van het Seleucidisch-Syrische Rijk werd berekend vanaf zijn begin in 312 v.C.

De boeken 1 Makkabeeën en 2 Makkabeeën zijn waarschijnlijk laat in de 2e eeuw v.C. geschreven in het Hebreeuws, maar overleefden alleen in een Griekse vertaling.

NBV. 20 Na zijn overwinning op Egypte trok Antiochus in het jaar 143 (169 v.C.) met een groot leger naar Israël, naar Jeruzalem. **21** In zijn hoogmoed drong hij de tempel binnen, roofde het gouden altaar, de lampenstandaard met alle toebehoren, **22** de tafel van het toonbrood, de plengschalen, de offerschalen, de gouden wierookschalen, het voorhangsel en de kransen, en haalde de gouden versieringen van de voorgevel. **23** Hij roofde het zilver, het goud, de kostbare voorwerpen en de verborgen schatten die hij er vond **24** en

[74] Vergelijk deze boodschap in het Oude Testament met de boodschap in het Nieuwe Testament. Ook christenen worden hiertoe geroepen, "Want als
wij leven, leven wij voor de Heere en als wij sterven, sterven wij voor de Heere. Of wij dan leven of sterven, wij zijn van de Heere" (Romeinen
14:8).

liet alles naar zijn land voeren. Hij richtte een bloedbad aan en liet zich daar schaamteloos op voorstaan. **25** Heel Israël was in rouw gedompeld.

26 Vorsten en leiders zuchtten, meisjes en jongens kwijnden, vrouwen verloren hun schoonheid. **27** De bruidegom hief een klaagzang aan, de bruid zat treurend in haar kamer. **28** Het land beefde om zijn bewoners, het volk van Jakob was met schaamte overladen.

29 Na twee jaar (167 v.C.) stuurde de koning het hoofd van de belastingen naar de steden van Judea. Met een grote legermacht trok hij naar Jeruzalem. **30** Hij wendde voor vrede te willen sluiten, maar zodra hij het vertrouwen van de inwoners had gewonnen deed hij onverhoeds een aanval op de stad. Hij richtte grote vernielingen aan en doodde vele Israëlieten. **31** De stad werd geplunderd en in brand gestoken, de huizen en stadsmuren werden neergehaald, **32** de vrouwen en kinderen krijgsgevangen gemaakt, het vee werd in beslag genomen. **33** De Davidsburcht werd versterkt met een hoge, dikke muur en stevige torens.

34 Er werd een groep overlopers in garnizoen gelegd, mannen die de wet verachtten; zij verschansten zich in de citadel. **35** Ze sloegen er wapens en voedsel op, bewaarden er de oorlogsbuit uit Jeruzalem en lagen voortdurend op de loer. **36** Ze waren een bedreiging voor het heiligdom, een voortdurende plaag voor Israël. **37** Rondom de tempel vergoten ze onschuldig bloed, ze ontwijdden de heilige plaats. **38** Jeruzalems inwoners vluchtten voor hen, de stad werd tot woonplaats van vreemdelingen, tot een vreemdeling voor haar nageslacht,

ze werd door haar kinderen verlaten. **39** Haar heiligdom was leeg als de woestijn, haar feesten werden dagen van rouw,

haar sabbatten werden bespot, haar eer werd door het slijk gehaald. **40** Zo groot als ooit haar eer was, zo diep werd nu haar schande, haar trots sloeg om in rouw.

41 Toen gelastte de koning per brief zijn hele rijk *om één volk te vormen* ***42*** *en de eigen gebruiken op te geven. En alle volken voegden zich naar het woord van de koning.* ***43*** *Zelfs veel Israëlieten gingen over tot zijn godsdienst, offerden aan afgodsbeelden en ontwijdden de sabbat.* ***44*** *Per bode stuurde de koning brieven naar Jeruzalem en de steden van Judea waarin hij de naleving gelastte van gebruiken die het land vreemd waren.* ***45*** *In de tempel mochten geen brandoffers, graanoffers en wijnoffers meer worden gebracht en sabbat en feestdagen moesten worden afgeschaft.* ***46*** *De tempel en de priesters werden ontwijd.* ***47*** *Er werden altaren gebouwd en heiligdommen en tempeltjes ingericht voor afgodsbeelden, en er werd vlees van varkens en andere onreine dieren geofferd.*

48 *Ze mochten hun zonen niet meer besnijden en moesten zich verlagen tot allerlei onreine en onheilige praktijken.* ***49*** *Zo zouden de wetten vergeten worden en alle voorschriften in onbruik raken.* ***50*** *Iedereen die het gebod van de koning negeerde, zou worden gedood.*

51 Dergelijke bepalingen kondigde hij in heel zijn rijk af. Ook stelde hij inspecteurs aan
die erop moesten toezien dat het volk in elke stad van Judea offers bracht. **52** Veel
Israëlieten die de wet maar al te graag naast zich neer wilden leggen, voegden zich naar
de voorschriften van de inspecteurs, en ze richtten zo veel verschrikkingen aan in het land
53 dat de overige Israëlieten zich in alle mogelijke schuilplaatsen moesten verbergen.

54 *Op 15 kislew van het jaar 145 (december 167 v.C.) liet de koning een verwoestende gruwel op het altaar bouwen en in de andere steden van Judea liet hij altaren neerzetten.* ***55*** *Voor de huisdeuren en op straat werd wierook gebrand.* ***56*** *Werden er wetsrollen gevonden, dan werden deze verscheurd en verbrand.* ***57*** *Wie in het bezit van zo'n verbondsrol bleek te zijn of volgens de wet leefde, werd op last van de koning ter dood gebracht.* ***58*** *Maand na maand lieten de inspecteurs in Israël hun macht voelen door overtreders die ze in de steden aantroffen ter dood te brengen.* ***59*** *En op de vijfentwintigste van de maand offerden ze op het afgodsaltaar dat boven op het oude altaar stond.* ***60*** *De vrouwen die hun kinderen hadden laten besnijden, werden op grond van de verordening gedood,* ***61*** *en zuigelingen werden opgehangen aan de hals van hun moeder. Ook hun huisgenoten en degenen die de besnijdenis hadden verricht werden gedood.* **62** Toch vonden velen in Israël de kracht zich te verzetten
en geen onrein vlees te eten. **63** Zij stierven nog liever dan dat zij zich door voedsel
zouden verontreinigen en het heilige verbond zouden schenden, en ze werden dan ook
ter dood gebracht. **64** De toorn drukte zwaar op Israël.